

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

διμνηνη
θεωρη
τικη και
πολιτικη
επιθεω
ρηση
παλης
κριτικης
και συζη
τησης
στο χω
ρο του
επανασ
τατικου
μαρξισ
μου

Μπροστά στις εκλογές

«Έργατικό Κράτος» ή Γραφειοκρατικά
Κράτη;

Είναι καιρός ν' αποφασίσουμε

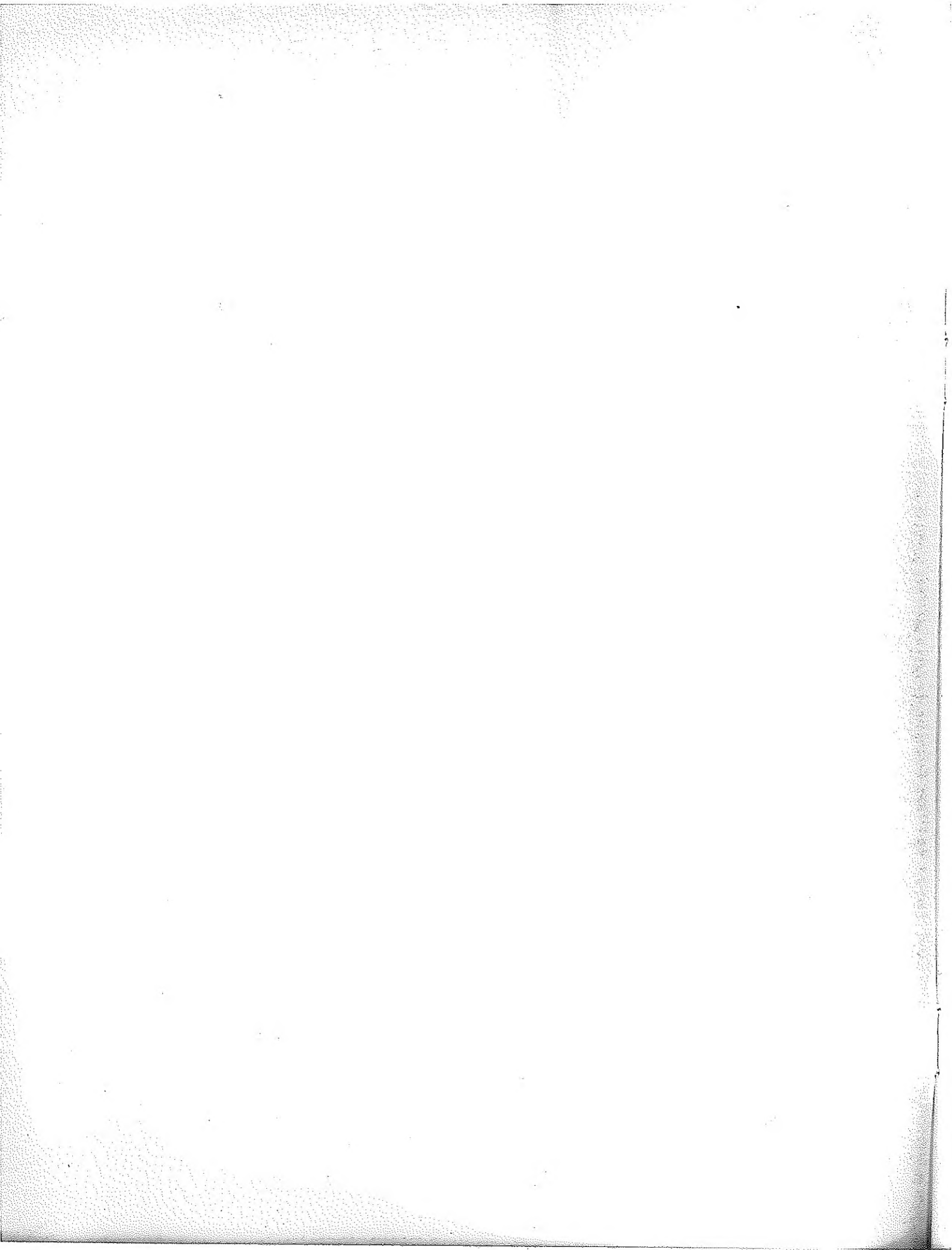
Συμβολή στην έπεξεργασία
ένος σύγχρονου Μεταβατικού
Προγράμματος

‘Απ’ την ιστορία του ‘Αρχειομαρξισμού

‘Ιούνιος - ‘Ιούλιος
1981

17

Δρχ. 30

Μπροστά στις εκλογές

Πλησιάζουμε στις εκλογές μέσα σε μία ιδιαίτερα όξυμένη και έκρηκτική κατάσταση.

Η οικονομία της χώρας βυθίζεται ολοένα και περισσότερο στη χωρίς διέξοδο κρίση του πληθωρισμού και της ύφεσης, με αποτέλεσμα την πτώση της παραγωγής και την αύξηση της ανεργίας, ιδιαίτερα όξυμένη με την είσοδο στην ΕΟΚ, καθώς εκτέθηκε στις διακυμάνσεις ενός ευρύτερου οικονομικού συνόλου σε κρίση επίσης. Η κυβέρνηση, που από καιρό πιά έχει χάσει κάθε έλεγχο, περιορίζεται στη λήψη αντιφατικών μέτρων, με έντονο προεκλογικό χαρακτήρα, καθώς προσπαθεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις τουλάχιστον των παραδοσιακών της στηριγμάτων (όπως π.χ. των βιομηχάνων) και στην προβολή κάποιων άσημαντων ή και ανύπαρκτων ενδείξεων που δόθηκαν επιτρέπουν αισιοδοξία. Από την άλλη μεριά προσπαθεί, στο μέτρο που της επιτρέπει το προεκλογικό συμφέρον, να εισάγει τις γνωστές «νεοφιλελεύθερες» συνταγές για περιορισμό των κοινωνικών παρόχων του κράτους, συρρίκνωση γενικά του οικονομικού του ρόλου, και επιστροφή σε κατάσταση άγριου οικονομικού ανταγωνισμού, πράγμα που εκφράζεται κύρια τώρα με την επιδιωκόμενη μείωση του ρόλου των μεγάλων οργανισμών κοινής ωφέλειας, αλλά και με την απελευθέρωση των τιμών βασικών ειδών, το πάγωμα κοινωνικών προγραμμάτων κ.ά. Όπωςδήποτε αν δεν φοβόταν τη μείωση της εκλογικής πελατείας, ή επίθεση ενάντια στο βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων, θα ήταν πολύ πιδό αγρία, πράγμα που πρέπει να φοβόμαστε σε ένδεχόμενη εκλογική νίκη της Ν.Δ. Γιατί αυτή τώρα είναι η γενική τάση των καπιταλιστικών κυβερνήσεων, γιατί τόσο απ' την ΕΟΚ, αλλά κύρια απ' τους Αμερικάνους, πιέζεται σ' αυτή την κατεύθυνση.

Στο επίπεδο της εσωτερικής πολιτικής, οι κυβερνήσεις της Ν.Δ. φρόντισαν να ενισχύσουν το παραδοσιακό κράτος της Δεξιάς, του παραγοντισμού, της ρουσφετολογίας, της χαμηλότατης απόδοσης, της στυγνής καταπίεσης των εργαζομένων, φροντίζοντας να το εμπλουτίσει με νέα όπλα, («αντιτρομοκρατικούς» νόμους, ειδικές αστυνομικές μονάδες κ.ά.), στα

πρότυπα των «ανάπτυγμένων φίλων» μας. Έσπευσαν επίσης να «εναρμονίσουν» τη νομοθεσία μας με κείνη της ΕΟΚ, με μία δεσμίδα διαρθρωτικών νόμων για την οικονομική ζωή, την αγροτική παραγωγή, το συνδικαλισμό, την εκπαίδευση, την υγεία, κατά κανόνα πρόχειρα φτιαγμένων που δεν ανταποκρίνονται ούτε στην Έλληνική πραγματικότητα, ούτε βέβαια στα συμφέροντα των εργαζομένων.

Στην εξωτερική πολιτική τώρα, εκτός από την δεβιασμένη, χωρίς όρους και προετοιμασία, ένταξη στην ΕΟΚ, η Δεξιά μας έσπευσε να ξαναμπει στο ΝΑΤΟ και ν' αποκαταστήσει τις συμφωνίες με τους Αμερικάνους για τις βάσεις, υποκύπτοντας τελείως στις πιέσεις τους, χωρίς καμμία κατοχύρωση των κυρίαρχων δικαιωμάτων της χώρας. Κάτω από την τέλεια και πάλι κηδεμονία τους, κολοπιάνει το χαϊδεμένο τους παιδί, την Τούρκικη χούντα, και συνεργάζεται στενά για τη διχοτομική «λύση» του Κυπριακού, με τελικό στόχο την άποκατάσταση της ενότητας του ΝΑΤΟ, την επέκτασή του στην Κύπρο, καθώς και τη δυνατότητά του να επεμβαίνει άμεσα στον ευαίσθητο χώρο της Μ. Ανατολής.

Στα πλαίσια τέτοιων επιδιώξεων, καθώς και στη δεδηλωμένη θέληση των Αμερικάνων του Ρήγκαν να κρατήσουν κάτω από τον απόλυτο και άμεσο έλεγχό τους τις χώρες της Ν. Ευρώπης, με κάθε μέσο (όπως φαίνεται από τα τελευταία γεγονότα στην Ισπανία, την Ιταλία και βέβαια με την εγκαθίδρυση της στυγνής και απάνθρωπης Τούρκικης χούντας), ερμηνεύονται τόσο οι Τουρκικές προκλήσεις, όσο και το κλίμα τρομοκρατίας που δημιουργείται στο εσωτερικό (με τις φωτιές στα μαγαζιά, τις φήμες για πραξικόπημα, την αστυνομική άσυδοσία κ.ά.).

Σ' όλα αυτά βέβαια ή αντίδραση των εργαζομένων και γενικά του λαού της χώρας, είναι ιδιαίτερα ύποτονη, παρά τις απεργιακές κινητοποιήσεις όρισμένων κλάδων με οικονομικό κύρια χαρακτήρα, κι αυτό γιατί απ' ό,τι φαίνεται έχουν έναποθεθεί οι ελπίδες στην πιθανή εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ και στην «αλλαγή» που αυτή θα φέρει. Η προοπτική αυτή ενισχύεται σημαντικά από τη νίκη του Μιτεράν

στη Γαλλία, που όπωσδήποτε είναι νίκη του συνόλου των εργαζομένων της χώρας αυτής.

Άς μην υπνωτιζόμαστε όμως από το ενδεχόμενο της εκλογικής νίκης. Ο κίνδυνος είναι πραγματικός κι όχι απλό προεκλογικό παιχνίδι της Δεξιάς για τον εκφοβισμό των ψηφοφόρων. Είναι απαραίτητο να προετοιμαστούμε σοβαρά για σκληρότερους αγώνες και για μια αναπόφευκτη σε μια όρισμένη στιγμή δυναμική αναμέτρηση με την αντίδραση.

Κι αυτό θα γίνει μόνο με την αποκατάσταση της ενότητας της εργατικής τάξης και των εργαζομένων γενικά, με τη δημιουργία του δημοκρατικά οργανωμένου Ένιαίου μετώπου των εργαζομένων σ' όλα τα επίπεδα, τόσο στη βάση, άνοιχτου σε κάθε αγωνιστή, όσο και στην κορυφή μεταξύ των ήγεσιών των μαζικών εργατικών κομμάτων. Βέβαια οι θέσεις που παίρνουν αυτά τα κόμματα είναι τώρα ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς το ΠΑΣΟΚ βαδίζει για αυτόνομη κυβέρνηση και το ΚΚΕ για τον πλασματικό, για ένα εργατικό κόμμα, στόχο του 17%. Ωστόσο, θεωρούμε τελείως απαραίτητη την προπαγάνδη της αποκατάστασης του ολοκληρωμένου Ένιαίου μετώπου και την πάλη για τη δημιουργία του.

Στις εκλογές καλούμε τους εργάτες και τους έρ-

γαζόμενους της χώρας να ψηφίσουν τον καλύτερα τοπικά τοποθετημένο αντιπρόσωπο (έκείνον που έχει τη μεγαλύτερη πιθανότητα να εκλεγεί) μεταξύ ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΚΚΕεσ και της ΕΔΑ, ενεργώντας έτσι για τη μεγαλύτερη δυνατή ενίσχυση του συνόλου της Αριστεράς και εκφράζοντας τη θέληση για την αποκατάσταση του μετώπου της.

Οι δυνάμεις του ενιαίου μετώπου πρέπει, κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, ν' αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο κριτικής υποστήριξης, ακόμα και σε μονόχρωμη Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, για την υπεράσπισή της απέναντι σε πιθανή βίαιη αντίδραση της Δεξιάς, αλλά και για την πίεσή της στην πλήρη εφαρμογή του προγράμματός της, ενέργειες που ενισχύουν την ταξική ενότητα και αποτελούν μια αρχή στο άνοιγμα του δρόμου για το Σοσιαλισμό.

Απαραίτητη προϋπόθεση όμως είναι επίσης το κτίσιμο και το δυνάμωμα της ανεξάρτητης Έπαναστατικής οργάνωσης, με γερούς δεσμούς με την εργατική τάξη και τους εργαζόμενους, μοναδικού παράγοντα που θα παλαίψει αποφασιστικά και με συνέπεια για το σωστό και νικηφόρο προσανατολισμό ολόκληρου του Ένιαίου Μετώπου.

Ιούνης 1980

SOUS LE DRAPEAU DU SOCIALISME

ORGANE DE LA TENDANCE MARXISTE - REVOLUTIONNAIRE INTERNATIONALE
42, RUE D'AVRON - 75020 PARIS FRANCE

Συνδρομή: για 6 τεύχη 30 γαλ. φράγκα. Κάθε τεύχος 5 γαλ. φράγκα.

«Έργατικό Κράτος» ή Γραφειοκρατικά Κράτη; Είναι καιρός ν' αποφασίσουμε

Απόφαση της Γενικής Γραμματείας της Διεθνούς Μαρξιστικής Έπαναστατικής Τάσης

Η όρθη επανεξέταση του ζητήματος της Ε.Σ.Σ.Δ. και των κοινωνιών που της προσομοιάζουν, ή εκείνων που ή δυναμική τους εξελίσσεται προς την ίδια κατεύθυνση, είναι σήμερα βασική ανάγκη για τον επαναστανατολισμό του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος, που επικαλείται τον επαναστατικό μαρξισμό.

Για μεγάλο διάστημα το ζήτημα αυτό είχε συσκοτιστεί από την ιστορική ανωριμότητα των αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών, που αλλιώς θα συνέβαλαν στη διευκρίνισή του.

Η ανωριμότητα των αντικειμενικών συνθηκών συνέκευτο στο γεγονός ότι τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά του νέου καθεστώτος που έγκυβαν δρούσαν υστερα από τη νίκη της Οκτωβριανής Επανάστασης στη Ρωσία, δεν είχαν ακόμα άρκετα καθοριστεί, ότι επικρατούσε δηλαδή ακόμα, αντικειμενικά, μια ιστορική αβεβαιότητα σχετικά με την τέτοια ή τέτοια εξέλιξη του καθεστώτος αυτού.

Γιατί στην πραγματικότητα, ή τύχη του, ή φύση του εξαρτιόνταν όχι τόσο από τις αλλαγές που επέφερε ή Επανάσταση στις σχέσεις ιδιοκτησίας, αλλά από τις κοινωνικές δυνάμεις που πάλευαν στο επίπεδο της πολιτικής εξουσίας και του Κράτους.

Για μεγάλο διάστημα ή πάλη αυτή παρέμενε αθέβαιη, εμποδίζοντας τη σταθεροποίηση του πολιτικού καθεστώτος.

Η ανωριμότητα των αντικειμενικών συνθηκών, καθόριζε επίσης εκείνη των υποκειμενικών συνθηκών, τις εσφαλμένες, συγχυμένες, ατακατάστατες θεωρητικές αναλύσεις των τελευταίων, τις σχετικές με το ζήτημα της φύσης της ΕΣΣΔ και των κοινωνιών που της μοιάζουν ή που εξελίσσονται το ίδιο.

Αλλά υστερα από περισσότερο από 60 χρόνια ύπαρξης της ΕΣΣΔ, περισσότερο από 30 χρόνια ύπαρξης των άλλων «Έργατικών» ή «Σοσιαλιστικών» Κρατών, είναι τώρα αναγκαίο και δυνατό να κρίνουμε και να λύσουμε το ζήτημα αυτό.

Είναι οι Ρώσοι επαναστάτες - Μαρξιστές που έπεξεργάστηκαν κρίσεις ακόμα σήμερα ισχύουσες για

την ΕΣΣΔ και την εξέλιξή της. Όπως είναι ή νέα γενιά των επαναστατών Μαρξιστών ή αναπτυσσόμενη στις Ανατολικές χώρες, που συμβάλλει τώρα με δύναμη στη συνέχιση και στα συμπεράσματα της ίδιας συζήτησης.

Η ΕΣΣΔ θεωρήθηκε την επομένη της Επανάστασης του 1917, σαν ένα έργατικό Κράτος εξελισσόμενο φυσιολογικά προς το σοσιαλισμό, για τρεις κυρίως λόγους σε αλληλεπίδραση: Γιατί ήταν το προϊόν μιας προλεταριακής επανάστασης, γιατί είχε κρατικοποιηθεί και σχεδιοποιηθεί την οικονομία, γιατί το Κράτος διαχειριζόμενο από το Επαναστατικό Κόμμα, διαχειριζόταν από την έργατική τάξη, επομένως ήταν ένα «Έργατικό Κράτος».

Λίγο υστερα, ο Λένιν πρώτος σημειώνει τις γραφειοκρατικές παραμορφώσεις του Κράτους αυτού και τον διφορούμενο ταξικό του χαρακτήρα.

Αλλά ρεύματα μέσα στο Μπολσεβίκικο Κόμμα πήγαν πιο μακριά, μελώντας για «Κρατικό Καπιταλισμό» στη Ρωσία, που έγκυβαν δρούσαν ανεπαίσθητα από το πολιτικό καθεστώς της Κρατικής γραφειοκρατίας.

Η συζήτηση ξαναρχινά στους κύκλους των εξόριστων στη Σιβηρία επαναστατών - μαρξιστών στην περίοδο 1927—1930, με τη βασική συμβολή του Κρίστιαν Ρακόφσκυ που επιμένει στα ακόλουθα σημεία: Η κατάληψη της εξουσίας από το μοναδικό Επαναστατικό Κόμμα, το μεταβάλλει ανεπαίσθητα σε έμβρυο ενός νέου κοινωνικού σχηματισμού: της γραφειοκρατίας του Κράτους.

Από το Προλεταριακό Κράτος με γραφειοκρατικές παραμορφώσεις (όπως καθόριζε ο Λένιν την πολιτική μορφή του σοβιετικού Κράτους) περνάμε ανεπαίσθητα στο γραφειοκρατικό Κράτος με επιδιώσεις προλεταριακές και κομμουνιστικές.

Η ολοκληρωτική κρατικοποίηση της οικονομίας, διαχειριζόμενης από το Κράτος στα χέρια της γραφειοκρατίας, ενισχύει τα όπλα της προνόμια και την εξουσία της πάνω στις μάζες, μεταβάλλοντάς την

ανεπαίσθητα «σε μία μεγάλη τάξη κυβερνώντων με τους ιδιαίτερους εσωτερικούς της διχασμούς, τάξη που αναπτύσσεται με την σταθερισμένη εισδοχή στις γραμμές της, άμεσα ή έμμεσα, (γραφειοκρατική παραγωγή, φαινομενικό σύστημα έκλογων)».

Αυτό που ενώνει αυτή την ιδιότυπη τάξη είναι μία ιδιότυπη επίσης μορφή άτομικής ιδιοκτησίας, δηλαδή ή κατοχή της εξουσίας του Κράτους».

Την εποχή εκείνη ο Α. Τρότσκι δεν αντικρούει άμεσα την προβληματική του Κ. Ρακόφσκυ, που τον αναγκάζει ωστόσο αναμνηστικότητα γ' αναθεωρήσει τη δικιά του θέση πάνω στο Θερμιδώρ. Ο Α. Τρότσκι θα διαπιστώσει αργότερα (1935), ότι το σοβιετικό Θερμιδώρ αρχίζει από το 1924, σαν πράξη αντίδρασης πάνω στην κοινωνική βάση, ωστόσο, της Έπανάστασης, δηλαδή «των παραγωγικών σχέσεων που ή προλεταριακή επανάσταση (του 1917) εγκαθίδρυσε». Αλλά ταυτόχρονα πλησιάζει την προβληματική του Κ. Ρακόφσκυ, επιμένοντας στην εξαιρετική σημασία της πολιτικής εξουσίας για το σοσιαλιστικό μέλλον του Κράτους, που εγκαθιδρύει ή Έπανάσταση:

«Ενώ μετά την επανάσταση το άστικό Κράτος περιορίζεται σ' ένα ρόλο αστυνομικής επίβλεψης, αφήνοντας την αγορά στους δικούς της νόμους, το εργατικό Κράτος παίζει άμεσα το ρόλο του κυρίου και του οργανωτή».

Σε διάκριση με τον καπιταλισμό, ο σοσιαλισμός δεν εγκαθιδρύεται αυτόματα, αλλά συνειδητά. Η πορεία προς το σοσιαλισμό είναι αβέβαιη από την κρατική εξουσία. Στην τωρινή φάση ανάπτυξης, ή σοσιαλιστική οικοδόμηση ζει και πεθαίνει ταυτόχρονα με το εργατικό Κράτος».

Ξεκινώντας από τέτοιες αντιλήψεις ο Α. Τρότσκι, περί το τέλος της ζωής του, μας έδωσε μερικά από τα κλειδιά για να λύσουμε σήμερα το ζήτημα της ΕΣΣΔ.

Θα επιμένει στην ιδέα ότι ήδη εκείνη την εποχή δεν απέμεναν παρά «ψίχουλα» από το άλλοτε «Εργατικό Κράτος» και ότι ή τελική του τύχη θα καθορίζονταν πια σχετικά γρήγορα (κατά τη διάρκεια του πολέμου, ή «εύθως μετά»).

Σε περίπτωση που ή γραφειοκρατία θα διατηριώνταν ακόμα, θάπρεπε να επανεξεταστεί το όλο ζήτημα. Η νέα γενιά των μαρξιστών που αναδεικνύεται τώρα ανατολικά (Ρακόφσκυ, Μπάρο, Πέτρ Ούλ κλπ.) ξαναθέτει το ζήτημα, ξεκινώντας από τη δικιά της εμπειρία των «γραφειοκρατικά παραμορφωμένων» Κρατών που αναδείχτηκαν στην Ανατολική Ευρώπη μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Παρά τις σημαντικές παραλλαγές ανάμεσα στους εκπροσώπους της, όλοι απορρίπτουν την ονομασία «Εργατικό Κράτος» ή «Σοσιαλιστικό Κράτος», τονίζουν το ρόλο της γραφειοκρατίας του Κράτους, συνιστούν μία νέα «Έπανάσταση» που θάνοιγε τον φραγμένο δρόμο προς το σοσιαλισμό, και υπογραμμίζουν την εξαιρετική σημασία των πολιτικών δομών του καθεστώτος.

Πολλά από τα συμπεράσματά τους πλησιάζουν τις ιδέες που ανέπτυξε ή Τάση μας (ή ΤΜΡΙ) από τις αρχές των έτών 1970.

Στην πραγματικότητα, στη βάση της νέας προβλη-

ματικής της Τάσης μας, σχετικά με το χαρακτήρα της ΕΣΣΔ και των κοινωνιών που προσομοιάζουν σ' αυτή ή που εξελίσσονται το ίδιο, βρίσκεται ή θεμελιώδης αντίληψή μας για τη γενικευμένη Αυτοδιαχείριση, σαν το πραγματικό, μοναδικό περιεχόμενο του σοσιαλισμού, εξελισσόμενου προς τον κομμουνισμό.

Η αντίληψη αυτή συνεπάγεται την εγκαθίδρυση, μετά την Έπανάσταση, πολιτικών και κοινωνικών δομών, που εξαπολύουν από την αρχή τη δυναμική του μαρξισμού του Κράτους και της παλης κατανομής εργασίας, επιδοχώντας αντίθετα την αδρανόμενη εξουσία των παραγωγών και πολιτών σ' ολόκληρη την κοινωνική ζωή. Η αντίληψη αυτή είναι ασυμβίβαστη με την πολιτική εξουσία του έθνους και μόνο Κόμματος και δεν συνθηκολογεί με καμιά μορφή συγκεντρωτικής εξουσίας, που αναπόφευκτα καταλήγει στην αποκυστάλλωση μιας παντοδύναμης γραφειοκρατίας. Απορρέει μία βασικά αντίθετη αντίληψη για το σύνολο των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών δομών της κοινωνίας και της λειτουργίας τους.

Στη βάση όλων αυτών των αντιλήψεων, σαν εισαγωγή, μπορούμε τώρα να εκθέσουμε με μία θετική μορφή, τα σημεία που αφορούν την επανεξέταση του ταξικού χαρακτήρα της ΕΣΣΔ και των άλλων κοινωνιών, που εξελίσσονται προς την ίδια κατεύθυνση.

— Οι αποκορυφωόμενες αντιθέσεις του καπιταλισμού που επιζει, προκαλούν κοινωνικές επαναστάσεις ενταταγμένες έως τώρα στην περιφέρεια των μεγάλων Μητροπόλεων.

— Στις επαναστάσεις αυτές, ο ρόλος του προλεταριάτου, της αγροτιάς, της μικρής φτωχοποιημένης μπουρζουαζίας, είναι ουσιαστικός. Είναι στην πραγματικότητα ή συγκυριακή συμμαχία αυτών των δυνάμεων στις στιγμές μεγάλης επαναστατικής κρίσης που προκαλεί την ανατροπή του καπιταλισμού ή του ιμπεριαλισμού.

— Οι Έπαναστάσεις αυτές δεν πρέπει να χαρακτηρίζονται σαν προλεταριακές που από την ίδια τους την δυναμική εξελίσσονται προς το σοσιαλισμό. Είναι επαναστάσεις ή αντικαπιταλιστικές ή αντιιμπεριαλιστικές, σύμφωνα με τον τύπο της χώρας όπου γίνονται. Το να χαρακτηριστούν σαν προλεταριακές, ανεξάρτητα από το ειδικό θάρος του προλεταριάτου σε κάθε περίπτωση, και τον πραγματικό πολιτικό του ρόλο σαν τάξης, αυτό καταλήγει σε υπέρβαση θεωρητικά και πρακτικά έσφαλμένη, επικίνδυνη, ολέθρια.

Γιατί προϋποθέτει ότι ή τάξη μπορεί να εκπροσωπείται από το Έπαναστατικό της Κόμμα, που παίρνει στο όνομά της την εξουσία και την διαχειρίζεται για μία ολόκληρη περίοδο.

Γιατί προϋποθέτει επίσης ότι ο κύριος σκοπός της «προλεταριακής» Έπανάστασης δεν είναι ή κρατικοποίηση της οικονομίας, που κάνει δυνατή τη σχεδιοποίησή της.

Γιατί προϋποθέτει ακόμα ότι το Κόμμα, έχοντας ένα πρόγραμμα «προλεταριακό», αντιπροσωπεύει την τάξη και επομένως μπορεί να εκπληρώσει την ιστορική

ἀποστολή πού ὁ Μαρξισμός ἀποδίδει στό προλεταριάτο, νά ὁδηγήσει δηλαδή τήν μετακαπιταλιστική κοινωνία, πρὸς τὸ σοσιαλισμό, καὶ τὴν χωρὶς τάξεις καὶ Κράτος κοινωνία, τὸν κομμουνισμό.

Ἡ πείρα ἀρκετὰ ἀπέδειξε πὺς διὰ αὐτὰ τὰ ἀξιώματα περικλείουν μιὰ τέτοια δυνατὴ δυναμικὴ, ἀλλὰ κάτω ἀπὸ ὁρισμένες συνθήκες, καὶ ὄχι κατὰ τρόπο σχεδὸν αὐτόματο, καὶ ἀναπόφευκτα.

— Κάθε ἀντικαπιταλιστικὴ ἢ ἀντιμπεριαλιστικὴ Ἐπανάσταση πού θὰ περιορίζονταν στὸ νὰ ἀντικαταστήσει τὶς παλιὰς σχέσεις ἰδιοκτησίας μὲ τὴν κρατικοποίηση τῆς οἰκονομίας, καὶ νὰ φέρει στὴν ἐξουσία τὸ μοναδικὸ Κόμμα διαχειριζόμενο τὸ Κράτος, εἶναι μιὰ ἀσυμπλήρωτη Ἐπανάσταση ἀπὸ προλεταριακὴ καὶ σοσιαλιστικὴ ἄποψη. Γιατὶ μακριὰ ἀπὸ τοῦ νὰ ξεκινήσει ἔτσι τὴν πορεία τοῦ μαρξισμοῦ τοῦ Κράτους καὶ τῆς παλιᾶς κατανομῆς ἐργασίας, ἐλευθερώνοντας τὸ δρόμο πρὸς τὸ σοσιαλισμό καὶ τὸν κομμουνισμό, θέτει στὴν πραγματικότητά της θάσεις γιὰ τὴν ἀναπόφευκτη ἀνάπτυξη τῆς Κρατικῆς Γραφειοκρατίας, πού διὰ τοῦ Κράτους διαχειρίζεται ὁλόκληρη τὴν κοινωνία.

Μιὰ τέτοια ἀσυμπλήρωτη Ἐπανάσταση φράζει τὸ δρόμο πρὸς τὸ σοσιαλισμό καὶ τὸν κομμουνισμό, ὁδηγώντας κατ' εὐθεία πρὸς τὸ Γραφειοκρατικὸ Κράτος.

Οἱ οἰκονομικοκοινωνικὲς θάσεις ἐνὸς τέτοιου καθεστώτος εἶναι ἀκριβῶς ἡ κρατικοποιημένη οἰκονομία διαχειριζόμενη ἀπὸ τὸ Κόμμα - Κράτος.

Ἐνα τέτοιο σύστημα, μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ ἐξασθενεῖ τὴν γραφειοκρατία, τὴν θρέφει καὶ τὴν ἐνισχύει διαρκῶς.

— Κάθε ἀντικαπιταλιστικὴ ἢ ἀντιμπεριαλιστικὴ ἐπανάσταση παραμένει ἀσυμπλήρωτη ἀπὸ προλεταριακὴ καὶ σοσιαλιστικὴ ἄποψη, ἂν δὲν ἐγκαθιδρύσει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὶς οὐσιαστικὲς δομὲς λειτουργίας τῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας, ἐξασφαλίζοντας τὴν αὐξανόμενη ἐξουσία τῶν μαζῶν, τῶν παραγωγῶν καὶ πολιτῶν στὸ σύνολο τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, καὶ ἐξαπολύοντας ἔτσι τὴ δυναμικὴ τοῦ μαρξισμοῦ τοῦ Κράτους καὶ τῆς παλιᾶς κατανομῆς ἐργασίας.

Δηλαδή τουλάχιστον τόσο σημαντικὴ ὅσο ἡ τυπικὴ ἀλλαγὴ τῶν σχέσεων παραγωγῆς σὲ κρατικοποιημένη οἰκονομία, εἶναι ἡ ταυτόχρονη ἀλλαγὴ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων μὲ τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τῶν μαζῶν καὶ τὴ διαχείριση ἀπὸ τὶς ἴδιες τῆς οἰκονομίας, καὶ ὁλόκληρης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Χωρὶς αὐτὴ τὴν ἀπαραίτητη πολιτικὴ συμπλήρωση, ἡ Ἐπανάσταση περιορίζεται στὴν κρατικοποιημένη οἰκονομία καὶ τὴν πολιτικὴ ἐξουσία τοῦ μοναδικοῦ Κόμματος πού συγχωνεύεται μὲ τὸ Κράτος, ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα στὸ Γραφειοκρατικὸ Κράτος.

— Ἀπορρέει ἀπ' αὐτὰ ὅλα ὅτι ἡ ἀναλογία μὲ τὸ Θερμιδῶρ τῆς Ἀσικῆς Ἐπανάστασης δὲν ἐφαρμόζεται καθόλου σὲ περίπτωσι ἀντικαπιταλιστικῆς ἐπανάστασης, πού ἐξελίσσεται πρὸς τὸ σοσιαλισμό καὶ τὸν κομμουνισμό. Γιατὶ ὅποιαδήποτε σοβαρὴ ἀλλοίωση τοῦ πολιτικοῦ χαρακτήρα τοῦ Κράτους, τῶν καθοριστικῶν του δομῶν, καὶ τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων πού τὸ ἐ-

λέγχουν καὶ τὸ διαχειρίζονται, ἀλλοιώνει ἀνεπαίσθητα τὴν κοινωνικὴ φύση τοῦ καθεστώτος, τοῦ ὁποίου οἱ οἰκονομικὲς θάσεις δὲν ἔχουν ἀκόμα σταθεροποιηθεῖ πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού τὸ Κόμμα - Κράτος συγκεντρώνει στὰ χέρια του τὴν πολιτικὴ ἐξουσία καὶ ἀπαλλοτριώνει πολιτικὰ τὶς μάζες, στερώντας τὶς ἀπὸ τὰ Συμβούλιά τους, τὶς Ἐπιτροπές τους, τὶς αὐτοδιαχειριζόμενες Κοινότητές τους, τὰ Κόμματά τους, τὰ ἐλεύθερα Συδικάτα τους, τὸν ἐλεύθερο Τύπο τους κλπ., τὸ «Θερμιδῶρ» ἔχει συντελεστῇ μὲ τὴν παρακάτω νέα ἀκριβὴ ἔγνοια: στὸ ἀντικαπιταλιστικὸ Κράτος πού ἐγκαθιδρύσει ἡ Ἐπανάσταση, ἀρχίζει καὶ ἀναπτύσσεται ἀναπόφευκτα ἡ δυναμικὴ πού τὸ ὁδηγεῖ στὸ Γραφειοκρατικὸ Κράτος, καὶ ὄχι στὴ σοσιαλιστικὴ κοινωνία.

Στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς πορείας, πού ἀρχίζει ἔτσι, ἐνισχύεται διαρκῶς πρὶν ἀπ' ὅλα ὁ νέος κοινωνικὸς σχηματισμός τῆς γραφειοκρατίας τοῦ Κράτους, διαχειριζόμενος τὸ Κράτος, καὶ διὰ τοῦ Κράτους, τὴν κοινωνία ὁλόκληρη.

Γιὰ νὰ ξανανοῖξει ὁ φραγμένος δρόμος πρὸς τὴ σοσιαλιστικὴ κοινωνία, θὰ χρειαστεῖ νὰ συμπληρωθεῖ ἡ ἐπανάσταση πού περιορίστηκε νὰ κρατικοποιήσει τὴν οἰκονομία, μὲ μιὰ νέα Ἐπανάσταση, πρακτικὰ τουλάχιστον τόσο σημαντικὴ ὅσο καὶ ἡ πρώτη, ἐπανάσταση πού θὰ ἐγκαθιδρύσει τὴν ἀμεση πολιτικὴ ἐξουσία τῶν μαζῶν, δηλαδή τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἐξέλιξή της πρὸς τὸ σοσιαλισμό.

— Ἡ σημασία πού παραδοσιακὰ ἀποδόθηκε ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες μαρξιστὲς στὴν κρατικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς καὶ τῆς οἰκονομίας, ἀποδείχτηκε μιὰ ὀλέθρια ἀπλοποίηση τοῦ περιεχομένου καὶ τῶν πραγματικῶν συνθηκῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Αὐτὴ ἡ ἀπλοποίηση ἐπιδεινώθηκε ἀπὸ μιὰ ἄλλη πού τὴν συνόδευε καὶ τὴν συμπλήρωνε: τὴν σχεδὸν ἀμεση, ἂν ὄχι προνομιακὴ, ἐκπροσώπηση τῆς τάξης ἀπὸ τὸ «Ἐπαναστατικὸ Κόμμα της».

Ἐκπληρῶνεται κανεὶς ἐκ τῶν ὑστέρων γιὰ τὴν ἐλαφρότητα μὲ τὴν ὁποία οἱ Μπολσεβίκοι θυσιάσαν τὰ Συμβούλια, τὶς Ἐπιτροπές, τὰ Κόμματα, τὰ Συνδικάτα, καὶ τὸ σύνολο τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν τῶν μαζῶν, στὶς ὑπαγορεύσεις τῆς κρατικῆς οἰκονομίας καὶ τὸ μονοπώλιο τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τοῦ «Ἐπαναστατικοῦ Κόμματος», πού ἤλεγχε διὰ τοῦ Κράτους ὁλόκληρη τὴν κοινωνικὴ ζωὴ.

— Μπορεῖ νὰ παρατηρήσει κανεὶς, πὺς στὴν πρώτη κρίσιμη φάση τῆς Ἐπανάστασης, ἡ δικτατορία τοῦ Κόμματος - Κράτους εἶναι ἀναπόφευκτη, ἂν ὄχι ἀναγκαία.

Θὰ μπορούσαμε νὰ παραδεχτοῦμε ἴσως τέτοιο ἐπιχείρημα σὰν προσφυγὴ ἀπόλυτα προσωρινὴ σὲ συνθήκες ἐξωτερικὰ δύσκολες γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς νίκης τῆς Ἐπανάστασης. Ἀλλὰ θὰ μπορούσαμε ἐπίσης νὰ παρατηρήσουμε πὺς ὅποιαδήποτε Ἐπανάσταση τῆς ὁποίας οἱ ἀντικειμενικὲς καὶ ὑποκειμενικὲς συνθήκες δὲν εἶναι ἀκόμα ἱστορικὰ ὅριμες, κινδυνεύει ἀναπόφευκτα νὰ γεννήσει ὄχι τὸ κανονικὸ παιδί, τὸ Σοσιαλισμό,

ἀλλὰ τὸ παραμορφωμένο ὄν τοῦ γραφειοκρατικοῦ Κράτους, ποὺ διατηρεῖται στὴ ζωὴ μὲ τὴ δικτατορία τῆς Γραφειοκρατίας.

Μποροῦμε ἐπίσης νὰ παρατηρήσουμε ὅτι τὸ προσωρινὸ πρέπει καθαρὰ νὰ υπογραμμίζεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ νὰ τηρεῖται αὐστηρά. Γιατί ὁ κίνδυνος ὑπάρχει τὸ προσωρινὸ νὰ διαωνίζεται καὶ ἡ ἐγκατάλειψή τῶν καγονικῶν τύπων, ποὺ θεωρήθηκε σὰν τελείως συγκυριακὴ, νὰ θεωρητικοποιηθεῖ σὰν διαρκὴς καὶ ἀναγκαία.

— Οἱ ἀπόψεις αὐτὲς ἐγείρουν φυσικὰ τὶς περιπτώσεις τῆς πλειάδας τῶν Γραφειοκρατικῶν Κρατῶν ποὺ ὑπάρχουν σήμερα στὸν Κόσμο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ΕΣΣΔ, καὶ τὰ προβλήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ὑπαρξὴ τους.

Μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ δοῦμε τὴν ΕΣΣΔ ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς γραφειοκρατίας νὰ ξαναγυρίζει στὸν καπιταλισμὸ, ἢ ν' ἀναγεννᾶται μὲ τὴν «πολιτικὴ ἐπανάσταση», (οἱ δυὸ ἐναλλακτικὲς λύσεις ποὺ σκιαγράφησε ὁ Λ. Τρότσκι, περὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του), τὸ γραφειοκρατικὸ φαινόμενο γνωρίζει ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 2ου Παγκοσμίου Πολέμου μιὰ διεθνή ἐπέκτασή.

Σ' αὐτὸ ἐκδηλώνονται ταυτόχρονα οἱ ἐπαναστατικὲς δυνατότητες τῆς ἐποχῆς μας, ἀλλὰ ἐπίσης ἡ ἀδυναμία τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων νὰ συμπληρώσουν ἱκανοποιητικὰ τὴν ἀντικαπιταλιστικὴ ἢ ἀντιιμπεριαλιστικὴ ἐπανάσταση, ὁδηγώντας τὴν πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ.

Ἡ παραλλαγὴ ποὺ παρουσίασε ἡ Ἱστορία δὲν ἦταν ἐκείνη ποῦχε ἀντιμετωπίσει ὁ Λ. Τρότσκι, εἶναι μιὰ ἰδιότυπη παραλλαγὴ. Δὲν διαφεύδει τὶς ἐπαναστατικὲς δυνατότητες τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ προσδιορίζει διαφορετικὰ τὶς ἀναγκαῖες ἀντικειμενικὲς καὶ υποκειμενικὲς συνθήκες γιὰ ν' ἀποκτήσῃ ἡ ἀντικαπιταλιστικὴ ἢ ἀντιιμπεριαλιστικὴ ἐπανάσταση τὴ δυνάμει τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ γραμμικὴ ἀντίληψη τῆς ἐξέλιξης ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ στὸ σοσιαλισμὸ ἀποδείχτηκε μιὰ σχηματικὴ ἀπλοποίηση.

— Ἡ πλειάδα τῶν Κρατῶν ποὺ ξεπήδησαν μετὰ τὸν 2ο Παγκόσμιον Πόλεμο, χαρακτηριζόμενων σὰν «Εργατικῶν» ἢ σὰν ἐξελισσόμενων πρὸς τὸ Σοσιαλισμὸ, ἀποκρυσταλλώθηκαν σὰν Γραφειοκρατικὰ Κράτη. Δηλαδή σὰν Κράτη βασίζόμενα στὴν κρατικοποιημένη οἰκονομία, διαχειριζόμενῃ ἀπὸ τὸ Κόμμα - Κράτος, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὴν Κρατικὴ γραφειοκρατία.

Ὅσο οἱ χώρες εἶναι ὀλικά καὶ πνευματικὰ καθυστερημένες, τόσο ἡ γραφειοκρατία αὐτὴ ἐνισχύεται καὶ φράζει τὸ δρόμο πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ.

Τὰ Κράτη αὐτὰ δὲν εἶναι μόνο τὸ προῖον μιᾶς ἀντικαπιταλιστικῆς ἢ ἀντιιμπεριαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἢ τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας, ποὺ τ' ἀφομοίωσε ὀργανικά, ἀλλὰ ποὺ σταθεροποιοῦνται μετὰ σὰν Κράτη ἀντικαπιταλιστικά.

— Τὸ γεγονός ὅτι οἱ μάζες ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἐκμεταλλεῦμενες ἀπὸ τὰ Κράτη αὐτὰ καὶ ὅτι διαωνίζεται ἡ βασιλεία τῆς ὑπεραξίας, δὲν ἀρκεῖ φυσικὰ γιὰ νὰ τὰ ἐξομοιώσῃ κανεὶς μὲ τὸν καπιταλισμὸ.

Γιατί σ' ὅλα τὰ ἐκμεταλλευτικὰ καθεστῶτα ὑπῆρξε

πάντα παραγωγὴ ὑπερπροϊόντος ποὺ τὸ σφετερίζονταν οἱ διευθύνουσες τάξεις. Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ διακρίνει ἕνα ὀρισμένο κοινωνικὸ καθεστῶς εἶναι ὁ τρόπος παραγωγῆς, οἰκαιοποίησης καὶ διανομῆς τοῦ ὑπερπροϊόντος, τρόπος ποὺ καθορίζεται ταυτόχρονα ἀπὸ τὶς σχέσεις ἰδιοκτησίας, καὶ τὴ διαχείρισή της, δηλαδή ἀπὸ τὸν ὀρισμένο ἐπίσης τύπο τοῦ καταμερισμοῦ ἐργασίας, καὶ ἐπομένως τὴ φύση τῆς ἐξουσίας.

Τὰ Γραφειοκρατικὰ Κράτη, μὲ τὰ ὁποῖα ἔχουμε νὰ κάνουμε σήμερα, δὲν ξεχωρίζουν ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ μόνο ἀπὸ τὸν τρόπο γένεσής τους, ἀλλὰ ἐπίσης ἀπὸ τὸν τρόπο παραγωγῆς, οἰκαιοποίησης καὶ διανομῆς τοῦ ὑπερπροϊόντος.

Αὐτὸς ὁ τρόπος καθορίζεται ἀπὸ τὴν κρατικοποιημένη οἰκονομία, διαχειριζόμενη ἀπὸ τὴν κρατικὴ Γραφειοκρατία, ὅπως καὶ ὁλόκληρη ἡ κοινωνικὴ ζωὴ.

— Ἀνάμεσα στὸν καπιταλισμὸ καὶ τὸ Γραφειοκρατικὸ Κράτος δὲν ὑπάρχει μιὰ ἀπλὴ ποσοτικὴ διαφορὰ κρατικοποίησης, ἀλλὰ μιὰ ποιοτικὴ διαφορὰ μὲ τὴ συμπλήρωση τῆς τάσης πρὸς τὴν ὁλοκληρωτικὴν κρατικοποίηση τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, τάσης ποὺ χαρακτηρίζει ἐπίσης καὶ τὴν ἐξέλιξη τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀλλὰ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ὁλοκληρωθεῖ χωρὶς τὸ ποιοτικὸ ἄλμα, χωρὶς τὴν Ἐπανάσταση.

— Τὰ Γραφειοκρατικὰ Κράτη κρινόμενα ἀπὸ τὴν μοναδικὴ ἀποψη ποσοτικῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἀναπτύσσουν αὐτὲς τὶς δυνάμεις γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο. Ἀλλὰ κατὰ τρόπο ἄγισο, ἀπὸ κλάδο σὲ κλάδο, προκαλώντας μιὰ σοβαρὰ ἀνισόρροπη οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, καὶ παραμελώντας ἐπίσης σοβαρὰ τὶς πολιτικοκοινωνικὲς προτεραιότητες τῆς ἀπόλυτα ἀναγκαῖας γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ νέου συστήματος: νὰ τραφεῖ ἱκανοποιητικὰ ὁ πληθυσμὸς, καὶ ν' ἀποφευχθεῖ νὰ πέσει πάνω στὶς ἀγροτικὲς μάζες τὸ ὅλο βάρος τῆς πρωταρχικῆς συσσώρευσης, ὅταν μάλιστα σὲ πολλὲς περιπτώσεις οἱ μάζες αὐτὲς ἀποτελοῦν τὴν συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ.

Ἡ ἐπεκτατικὴ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη στὰ Κράτη αὐτὰ γίνεται στὴν οὐσία πρὸς κύριο ὄφελος τῆς κρατικῆς Γραφειοκρατίας, ποὺ ἐνισχύει τὰ ὀλικά της πρόνομα καὶ ἐκεῖνα τῆς ἐξουσίας, καὶ ποὺ ἐπιπλέον ἀναπτύσσει ἔτσι τὴν ἀριθμητικὴ καὶ κοινωνικὴ τῆς δύναμη.

— Σχετικὰ πολὺ γρήγορα, ὕστερα ἀπὸ μιὰ περίοδο ἐπεκτατικῆς ἀνάπτυξης, τὸ ποσοστὸ ἀνάπτυξης ἀρχίζει καὶ μειώνεται: καὶ τὸ καθεστῶς ἤδη σημαντικὰ γραφειοκρατικὰ ἀποσκλθρωμένο, ἀρχίζει ν' ἀποδείχεται ἀνίκανο ν' ἀφομοιώσῃ ἱκανοποιητικὰ τὶς νέες παραγωγικὲς δυνάμεις καὶ ν' ἀνταποκριθεῖ στὶς αἰξάνουσες ἀπαιτήσεις τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ ἀνωτερότητά του ἀπὸ τὴν ἀπλὴ ἀποψη τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας σχετικὰ μὲ τὸν καπιταλισμὸ, ἀνωτερότητα ποὺ θεωρήθηκε σὰν ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τῆς κρατικῆς σχεδιοποιημένης οἰκονομίας καταντὰ πολὺ σχετικὴ καὶ πρακτικὰ χωρὶς ἀποφασιστικὴ ἔγνοια.

Ἀντίθετα, τὰ σοβαρότατα πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ

ελαττώματα τέτοιου καθεστώτος, που αποστρέφουν τις μάζες, και τις εναντιώνουν μάλιστα στο σοσιαλισμό, και τον μαρξισμό, έχουν πολύ μεγαλύτερη σημασία, και το καταδικάζουν τελικά ανέκλητα.

Όσο οι χώρες είναι περισσότερο καθυστερημένες, υλικά και πνευματικά, χωρίς δημοκρατικές παραδόσεις, χωρίς προηγούμενη δράση του εργατικού κινήματος, χωρίς Κόμματα, ελεύθερα Συνδικάτα κλπ., τόσο τέτοια καθεστώτα κινδυνεύουν να διαρκέσουν, καλύπτοντας μια ολόκληρη περίοδο, όπως είναι η περίπτωση της ΕΣΣΔ, της Κίνας, του Βιετνάμ, και πιθανά της Αγκόλας, της Μοζαμβίκης, της Αιθιοπίας, αν αυτά τα τελευταία Κράτη κατορθώσουν να σταθεροποιηθούν εναντίον του ιμπεριαλισμού, και δεν ξαναπέσουν στον καπιταλισμό. Αλλά για την σχεδόν ολόκληρη των «Εργατικών» Κρατών της Ανατολικής Ευρώπης, οι αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες παραμένουν πολύ αντίξοες στην σταθεροποίηση της Κρατικής Γραφειοκρατίας, που η βασιλεία της ούσιαστικά επιζητεί χάρη στη στρατιωτική προστασία της σοβιετικής γραφειοκρατίας.

Η κατ'έξοχή εφεδρεία για την Κρατική Γραφειοκρατία και τη βασιλεία της, είναι οι καθυστερημένες περιοχές του «Τρίτου Κόσμου», καθώς και η παρατείνουσα απομόνωση μιας αντικαπιταλιστικής Επανάστασης στα έθνικα σύνορα.

Η πιο σοβαρή περίπτωση είναι εκείνη της ΕΣΣΔ, και κατά δεύτερο λόγο εκείνη της Κίνας.

Της ΕΣΣΔ πρώτα - πρώτα γιατί η Κρατική Γραφειοκρατία είναι στη χώρα αυτή πιο δυνατή από οπούδήποτε άλλου, έχοντας κατορθώσει να σταθεροποιήσει το καθεστώς της διαμέσου μιας μακράς περιόδου αίματηρης τρομοκρατίας, που εξολόθρευσε τις πολιτικές πρωτοπορίες, ατομοποίησε την εργατική τάξη και κατέστρεψε τις επαναστατικές, και δημοκρατικές παραδόσεις της χώρας.

Επί πλέον, χάρη στις τεράστιες υλικές εφεδρείες της χώρας, και στη συστηματική εκμετάλλευση των Ανατολικών χωρών κι όλων των νέων καθεστώτων που ελέγχει τώρα η σοβιετική γραφειοκρατία, η τελευταία αυτή είναι σε θέση να καλλιτερέψει σχετικώς το υλικό επίπεδο των σοβιετικών μαζών.

Κι αυτά, παρά τις τεράστιες σπατάλες που ναι στην φύση του καθεστώτος, τις νωθείες, και το σημαντικό μέρος του εθνικού εισοδήματος που ιδιοποιείται η γραφειοκρατία.

Στην Κίνα, οι εφεδρείες για την ανάπτυξη της Κρατικής γραφειοκρατίας, μόλις έχουν ακόμα θιχθεί. Χωρίς ανάπτυξη της σοσιαλιστικής Επανάστασης στις προχωρημένες χώρες, η Κινεζική Επανάσταση, απομονωμένη, κινδυνεύει να συρθεί σ' ένα πολύ μεγάλο προσέσο ανάπτυξης και σταθεροποίησης της Κρατικής γραφειοκρατίας. Αλλά η απαραίτητη προετοιμασία των μαζών για να υποστούν τέτοια σταθεροποίηση, δεν έχει ακόμα επιτευχθεί.

Η ιστορική διάρκεια των Γραφειοκρατικών Κρατών έχει ήδη ξεπεράσει όλες τις προβλέψεις και κινδυνεύει να παραταθεί ακόμα για πολύ, φράζοντας το δρόμο προς το σοσιαλισμό.

Απρόοπτο ατύχημα της Ιστορίας, αλλά παροδικό, στα πλαίσια μιας αντίληψης της μεταβατικής περιόδου (από τον καπιταλισμό στον ολοκληρωμένο σε παγκόσμια κλίμακα σοσιαλισμό), που φανερά πια πρόκειται να καλύψει περισσότερο από ένα αιώνα (τουλάχιστο); Η προοδευτικός ιστορικός σταθμός τουλάχιστο για ένα μέρος του Κόσμου;

Τα καθεστώτα αυτά είναι το αποτέλεσμα της καθυστέρησης της Σοσιαλιστικής Επανάστασης στις προηγμένες χώρες, και των ολεθρίων συνεπειών, στο ιδεολογικό και πρακτικό επίπεδο, του σταλινισμού και του σοβιετικού μοντέλου «σοσιαλισμού». Δηλαδή η ύπαρξή τους έχει αιτίες ταυτόχρονα αντικειμενικές και υποκειμενικές, που πρέπει να παίρνουμε υπ' όψη μας.

Δεν μπορούμε να τα εξωραΐσουμε, να τ' αποκαλούμε «Κράτη Εργατικά» ή «Σοσιαλιστικά», αλλά δεν μπορούμε επίσης ν' αφήσουμε τις καπιταλιστικές και ιμπεριαλιστικές δυνάμεις να τ' ανακτήσουν. Γιατί αντί οι δυνάμεις αυτές να τους φέρουν την «οικονομική πρόοδο» και τη «δημοκρατία», η ανταρσαστατική τους επέμβαση θα εξόφλωνε τις επαναστατικές δυνάμεις των χωρών αυτών, ακόμα και φυσικά, θα τις αποικιοποιούσε προς όφελος των ιμπεριαλιστικών Μητροπόλεων. Θα ενίσχυε τον καπιταλισμό σε παγκόσμια κλίμακα.

Για τους λόγους αυτούς, παραχωρούμε μια κριτική υποστήριξη στα καθεστώτα αυτά, εναντίον της εσωτερικής αντίδρασης και του ιμπεριαλισμού, ενώ ταυτόχρονα και απ' αρχής (από τη στιγμή δηλαδή που τα καθεστώτα αυτά απαλλοτριώνουν την άμεση εξουσία των μαζών και μπαίνουν στο δρόμο της δικτατορίας του Κόμματος - Κράτους, που δια του Κράτους διαχειρίζεται την κοινωνία ολόκληρη), συνιστούμε το σχηματισμό μιας πολιτικής αντιπολίτευσης, που σε μια δρισμένη στιγμή θα τ' ανέτρεπε και θα ολοκλήρωνε την αρχινισμένη Επανάσταση, αλλά η οποία έμεινε άσυμπλήρωτη και φράχτηκε. Αυτή η δεύτερη Επανάσταση, απόλυτα αναγκαία παντού όπου σταθεροποιούνται Γραφειοκρατικά Κράτη, αποτελεί μια στιγμή ποιοτικής αλλαγής, χάρη στην επαναστατική δράση των μαζών, που έρχεται ύστερα από μια περίοδο περισσότερο ή λιγότερο μεγάλη πολιτικής αντιπολίτευσης. Σημαίνει ότι το καθήκον για την ανατροπή των Γραφειοκρατικών Κρατών, το αναθέτουμε αποκλειστικά στις μάζες, που θάχουν να δράσουν χωρίς να εκθέσουν τα καθεστώτα αυτά στον κίνδυνο επανακατάκτησής τους από τον ιμπεριαλισμό.

Πάντα εκείνο που προέχει οπωσδήποτε, είναι να ξεκαθαρίσουμε τη γενική σωστή τοποθέτησή μας απέναντι στα καθεστώτα αυτά, απομυθοποιώντας την πραγματικότητά τους, και ξεχωρίζοντας τα αποφασιστικά από το σοσιαλιστικό σχέδιο κοινωνίας.

Άλλοιώς, όχι μόνο διαιωνίζουμε τον επικίνδυνο αποπροσανατολισμό των επαναστατικών δυνάμεων, ιδιαιτέρως εκείνων που δρουν στον «Τρίτο Κόσμο», αλλά απομακρύνουμε επίσης τις μάζες που ζουν σ' αυτά τα καθεστώτα, και οι οποίες καθόλου δεν θεωρούν πως εκφράζονται σε τέτοια «Εργατικά Κράτη», αλλά αντίθετα τ' απορρίπτουν αποφασιστικά.

10 Φλεβέρη 1981.

Συμβολή στην έπεξεργασία ενός σύγχρονου Μεταβατικού Προγράμματος

(Σχέδιο πού προτείνεται για συζήτηση από τη Διεθνή Γραμματεία)

Το παρακάτω κείμενο δεν είναι μια συμβολή στο γενικό πρόγραμμα των επαναστατών μαρξιστών, αλλά σ' ένα μεταβατικό πρόγραμμα έγκυρο κατά την τρέχουσα δεκαετία κι ίσως και πιά πέρα.

Στο γενικό πρόγραμμα των επαναστατών μαρξιστών ανήκουν όλα τα κεκτημένα του μαρξισμού από τη γέννησή του, τέτοιου όπως αναπτύχθηκε άφ' ενός στο θεωρητικό έργο του Μάρξ, του Ένγκελς, της Ρόζας Λούξεμπουργκ, του Λένιν, του Τρότσκι, και άφ' έτέρου στην πρακτική του εργατικού επαναστατικού διεθνούς κινήματος.

Είναι μέσα σ' αυτό το πρόγραμμα πού οι μαρξιστές επαναστάτες συμπεριλαμβάνουν τις θέσεις της γενικής θεωρίας τους και τις μεθόδους τους, τις αναλύσεις τους του καπιταλιστικού καθεστώτος και της εξέλιξής του, καθώς και τις γενικές τους απόψεις σχετικά με το σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό, πού θα διαδεχθούν τον καπιταλισμό.

Όλα αυτά τα κεκτημένα πού ξαναξετάζονται με κριτικό τρόπο, ιδίως κάτω άπ' τo φως της κοινωνικής και πολιτιστικής γενικής προόδου της ανθρωπότητας, τους χρησιμεύουν για να εκσυγχρονίζουν κατά τρόπο δημιουργικό τον σε δυνητική ανάπτυξη μαρξισμό.

Ένα μεταβατικό πρόγραμμα έχει πιά περιορισμένες φιλοδοξίες: να εφοδιάσει τις μαρξιστικές επαναστατικές δυνάμεις μ' ένα όργανο πάλης για τo άμεσο και προσεχές μέλλον, πάνω στη βάση μιας σωστής ανάλυσης των αντικειμενικών συνθηκών και του επιπέδου συνείδησης των μαζών για να τις κινητοποιήσει για την επανάσταση. Δηλαδή για μια ριζική κοινωνική αλλαγή, φωτιζόμενη από ένα σφαιρικό κοινωνικό σκοπό, πού θα πραγματοποιηθεί αργότερα. Ένα μεταβατικό πρόγραμμα προσπαθεί να σφυρηλατήσει μια γέφυρα ανάμεσα στις αντικειμενικές συνθήκες και τα καθήκοντα πού αυτές επιβάλλουν και τη συνείδηση των μαζών. Για να μην περιορίζονται στην υπεράσπιση διεκδικήσεων καθαρά άμεσων και μερικών, αλλά με τ α β α τ ι κ ω ν πού να καταλήγουν, άπ' την ίδια τη λογική τους, κάποια στιγμή στην πάλη για τo ποιοτικό πήδημα πού αποτελεί κάθε κοινωνική επανάσταση.

Ένα μεταβατικό πρόγραμμα δεν είναι ούτε ένα

κείμενο λεπτομερειακών αναλύσεων, ούτε ένα μανιφέστο ούτε «θέσεις». Έχει τη δομή του, τη δική του οικονομία, εκφρασμένες σε φόρμουλες συνοπτικές. Βασίζεται στα κύρια δεδομένα της διεθνούς κατάστασης και τις πιά πιθανές τάσεις της, στο άμεσο και προσεχές μέλλον.

Αυτή είναι ή δομή, μεταξύ άλλων του «μεταβατικού προγράμματος», πού έπεξεργάστηκε ο ίδιος ο Λέων Τρότσκι, και πού χρησιμοποιήθηκε σαν τo κύριο ντόκουμέντο για την ίδρυση της IVης Διεθνούς τo 1938.

Μετά από περισσότερο από σαράντα χρόνια, αυτό τo πρόγραμμα έχει φυσικά πολύ ξεπεραστεί, αν και διατηρεί έπεξηγήσεις, και κυρίως συνθήματα πού άκόμα ισχύουν. Άλλά ξεκινούσε άπ' άκρου σε άκρο από μια ανάλυση και μια προβληματική αναγκαστικά διαφορετικές. Άληθινά ήταν τοποθετημένο άπ' άρχης σε μια ιστορική συγκυρία του καπιταλισμού, και παγκόσμια, διαφορετικές. Ο κόσμος έκτοτε έχει πάρα πολύ εξέλιχθεί σε όλα τα μέρη του: τα προηγμένα καπιταλιστικά κράτη, τον «Τρίτο Κόσμο», τα γραφειοκρατικά κράτη της Άνατολής.

Η θεωρητική και πρακτική πείρα του εργατικού διεθνούς επαναστατικού κινήματος, καθώς επίσης και των επαναστατών μαρξιστών ιδιαίτερα, έχει σημαντικά πλουτίσει.

Ο ίδιος ο Λέων Τρότσκι δεν θα είχε ποτέ την άξίωση να σταματήσει την πορεία της ιστορίας τo 1938 και να παραπέμψει τις μέλλουσες γενεές στο γράμμα του τότε προγράμματος δράσης. Ίδιες τόσο παράξενες δεν θα μπορούσαν να γεννηθούν παρά στα κεφάλια καθυστερημένων επιγόνων.

Η συζήτηση δεν μπορεί να γίνει σχετικά με την άπόλυτη ανάγκη ενός μεταβατικού προγράμματος για τo άμεσο και προσεχές μέλλον, μπροστά στην άφάνταστη επιτάχυνση της γενικής εξέλιξης της ανθρωπότητας και της εξέλιξης της παγκόσμιας κατάστασης. Άλλά συζητούμε σχετικά με τo περιεχόμενο του προγράμματος, για τόν τρόπο για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός.

Στο παρακάτω κείμενο ο σκοπός είναι καθαρός: Να αντιμετωπιστεί τo σύολο των προβλημάτων από την

άποψη της ιδέας της γενικευμένης κοινωνικής Αυτο-διαχείρισης, που πρέπει να φωτίζει τόσο την πάλη για την Έπανάσταση, όσο και το σφαιρικό κοινωνικό σκοπό που πρέπει να πραγματοποιηθεί κατόπιν, δηλαδή το σοσιαλισμό.

1. Γενικές απόψεις

Από τις αρχές των χρόνων 1970, η γενική κρίση του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος, έχει επιδεινωθεί χάρις σε μία κρίση καθαυτό οικονομική, ιδιότυπη, διαρκείας και χωρίς προοπτικές διεξόδου στο άμεσο και το προσεχές μέλλον.

Διαδέχθηκε μία μακριά περίοδο άκμης των παραγωγικών δυνάμεων, την πιο καταπληκτική που γνώρισε ο καπιταλισμός από τη γέννησή του, που μεταμόρφωσε βαθειά την οικονομική και κοινωνική δομή των προχωρημένων καπιταλιστικών χωρών, καθώς και έκτεταμένες περιοχές του «Τρίτου Κόσμου».

Οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής και ανταλλαγής εισχώρησαν πιο βαθιά, σε μία κλίμακα δλο και πιο μεγάλη, προξενώντας μεταβολές πολύ σημαντικές ως προς τη σύνθεση της εργατικής τάξης και των άλλων κοινωνικών στρωμάτων των προχωρημένων καπιταλιστικών χωρών, αλλά επίσης και στον πληθυσμό των χωρών του «Τρίτου Κόσμου».

Η αριθμητική σημασία της αγροτιάς δεν παύει να λιγοστεύει παντού, ενώ νέα στρώματά εργαζομένων, μισθωτών του καπιταλιστικού Κράτους και του ιδιωτικού κεφαλαίου αναπτύχθηκαν, μειώνοντας το αριθμητικό και ακόμα και το κοινωνικό βάρος του παραδοσιακού βιομηχανικού προλεταριάτου. Αυτό το τελευταίο χαρακτηριζόταν απόρρα πιο ιδιαίτερα τις προχωρημένες καπιταλιστικές χώρες. Η τάση, η συναφής με τη φύση του καπιταλισμού ν' αυξάνει την οργανική σύνθεση του κεφαλαίου και χάρη στην επιταχυνόμενη ένοσωμάτωση της άφρημένης και εφαρμοσμένης επιστήμης στην τεχνολογία — και επομένως στην υλική παραγωγή — να επιταχύνει επίσης τη γενίκευση των αυτοματοποιημένων συστημάτων μηχανών, αρχίζει να βρίσκει μία άρχη πραγματοποίησης. Και αυτό στα πλαίσια του νέου καταμερισμού εργασίας, στον οποίο έχει από δω κι εμπρός εξαναγκαστεί ο καπιταλισμός, για να επιτύχει την επιδίωξή του.

Αυτός ο καινούργιος καταμερισμός εργασίας τείνει να υπερπηδήσει τη βασική αντίφαση ανάμεσα στη διαρκή ανύψωση της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου, και τη μείωση του ποσοστού του κέρδους, προσφεύγοντας σε μέσα, μεθόδους, και πρακτικές ικανές να αντιδράσουν σ' αυτή την τάση.

Η έμφυτη τάση του συστήματος στη συγκέντρωση του κεφαλαίου και στο μονοπώλιο έχει υπερβολικά ενισχυθεί παράγοντας το καινούργιο φαινόμενο των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Αυτές οι τελευταίες άρχισαν σ' εθνικά μονοπώλια, που γρήγορα αναγκάστηκαν να αγωνιστούν έναντι των πολλαπλών περιορισμών του εθνικού πλαισίου.

Το πλαίσιο αυτό παρέχει μία περιορισμένη αγορά.

Συνεπάγεται επίσης φορολογικές και μισθολογικές υποχρεώσεις, οι οποίες θαρύνουν τη μεγιστοποίηση του κέρδους που επιδιώκουν τα μονοπώλια.

Η στρατηγική αυτών των τελευταίων για να υπερπηδήσουν τα εμπόδια, που προέρχονται από τα εθνικά πλαίσια, στηρίζεται άφ' ενός πάνω στην ειδικεύσή τους σε βιομηχανίες πρωτοποριακές με πολύ προχωρημένη τεχνολογία, που προστρέχουν στην επιταχυνόμενη χρήση των αυτόματων μηχανών και άφ' ετέρου στην πολυεθνική δομή τους.

Η δομή τους αυτή επιτρέπει να τμηματοποιηθεί η παραγωγή και να τοποθετηθεί σε χώρες με φτηνή εργατική δύναμη, άνοργάνωτη και με φορολογία εύνοική. Επιτρέπει επίσης να έπωφεληθούν από τις νομισματικές κερδοσκοπίες σε κολοσσιαία κλίμακα, με τη συνενοχή του διεθνούς τραπεζιτικού συστήματος, καθώς και των κρατών που συνδέονται, με χίλια δυο δεσμά με τις πολυεθνικές. Αυτές παρουσιάζονται επομένως σ' έναν συνδυασμό του μεγάλου τραπεζιτικού, βιομηχανικού και εμπορικού σύγχρονου κεφαλαίου σε μία καινούργια του δομή.

Ο καταμερισμός εργασίας που τώρα αναπτύσσεται διεθνώς, σκιαγραφεί το στρατηγικό πλαίσιο μέσα στο οποίο σκοπεύει να μπορέσει ν' αναπτυχθεί χωρίς μεγάλη έμποδια προερχόμενα απ' τους εθνικούς περιορισμούς, (οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς), ο μονοπωλιακός καπιταλισμός της εποχής μας.

Αν και το ένα τέταρτο της ανθρωπότητας σε έκτεταμένες περιοχές της Γης, ζει τώρα κάτω από μη καπιταλιστικά καθεστώτα, και που δεν είναι οργανικά έντεταγμένα στο σύστημα παραγωγής και ανταλλαγής του καπιταλισμού, ο καπιταλισμός δεν έχει ακόμα θιχθεί αποφασιστικά απ' αυτό το νέο σημαντικό γεγονός που χαρακτηρίζει τη μεταπολεμική περίοδο.

Γιατί τα καθεστώτα αυτά δεν κατορθώνουν ν' ανταγωνιστούν επικίνδυνα τον καπιταλισμό, ούτε στον τομέα της βιομηχανικής παραγωγής, ούτε σ' εκείνον της τεχνολογίας και της παραγωγικότητας της εργασίας. Μάλλον εξαρτώνται απ' αυτόν, καθώς οι εξαγωγές τους προς την υπόλοιπη παγκόσμια αγορά είναι κατά πολύ εξαγωγές πρώτων υλών και αγροτικών προϊόντων, και οι εισαγωγές τους βιομηχανικά προϊόντα και προηγμένη τεχνολογία που προέρχονται από ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες.

Η ύπαρξη και η επέκτασή τους ωστόσο, έπηρεάζουν τον καπιταλισμό, γιατί τον στερούν από την ελεύθερη εκμετάλλευση των περιοχών που κατέχουν, ενώ ταυτόχρονα του προσπορίζουν μία αγορά πιο περιορισμένη αλλά αξιόλογη, στο βαθμό που αναπτύσσονται, εγκαταλείπουν την αρχική τους αυτάρκεια και συνδέονται περισσότερο με την παγκόσμια αγορά.

Η πραγματική πρόκληση κατά του καπιταλιστικού καθεστώτος, που ακόμα διατηρείται διεθνώς, θα πρέπει να προέλθει από τα ίδια του τα προπύργια, από τη σοσιαλιστική Έπανάσταση μέσα σ' αυτά. Οι αντικειμενικές προϋποθέσεις αυτής της Έπανάστασης είναι τώρα ώριμες, κι αυτό για πρώτη φορά απ' την ύπαρξη του καπιταλισμού.

Γιατί χάρη στην ανάπτυξη των νέων παραγωγικών

δυνάμεων της ηλεκτρονικής, της τηλεματικής, των αυτοματοποιημένων συστημάτων μηχανών, που αυτές οι δυνάμεις καθορίζουν στον τομέα της τεχνολογίας, της εφηρμοσμένης στην υλική παραγωγή, ή ανθρωπότητα κατέχει τώρα την υλική βάση που μπορεί να εξασφαλίσει για όλους, σε μία παγκόσμια κλίμακα, ένα υψηλό επίπεδο ζωής, και μεγάλο ελεύθερο χρόνο για την πλήρη ανάπτυξη του κάθε ατόμου.

Αυτή η ίδια ή πρόοδος των παραγωγικών δυνάμεων συνεπάγεται επίσης μία μεγάλη εξύψωση του πολιτιστικού επιπέδου των μαζών, της μόρφωσης και πληροφόρησής τους χωρίς καμιά σύγκριση με το παρελθόν, που τους επιτρέπει τώρα γρήγορα να φθάσουν μόνες τους στην άμεση δημοκρατική οργάνωση και διαχείριση του συνόλου της κοινωνικής ζωής τους.

Μετά τη θαθεία, ριζική πολιτιστική κριτική, στην οποία υποβλήθηκε το καπιταλιστικό σύστημα κατά τα χρόνια 1960—1970, από την κίνηση των φοιτητών, των νέων και άλλων κοινωνικών στρωμάτων των προχωρημένων καπιταλιστικών χωρών, κίνηση που έφθασε στο απόγειό της με την έκρηξη του Μάη 1968 στη Γαλλία, η οικονομική διάσταση της γενικής κρίσης του συστήματος, που άρχισε την επόμενη δεκαετία, δημιουργεί καλλίτερες υποκειμενικές συνθήκες για τη νίκη της Σοσιαλιστικής Επανάστασης, επίσης και στις μητροπόλεις.

Άγκαλιάζει το σύνολο των εμπίσθων εργαζομένων του καπιταλιστικού κράτους και του ιδιωτικού κεφαλαίου, διαλύοντας προοδευτικά το δράμα μιας «κοινωνίας καταναλωτών» διαρκείας, που να εξυψώνει όλο και περισσότερο το υλικό επίπεδο του συνόλου της κοινωνίας και της ανθρωπότητας.

Στην πραγματικότητα η επέκταση και το βάθος της οικονομικής κρίσης, με την έμμονη ταυτόχρονα του πληθωρισμού και της ανεργίας, έχει κατεδάσει σημαντικά το επίπεδο ζωής του συνόλου των εργαζομένων, των παραδοσιακών και των νέων, και καθιστά άπωσθη-ποτε τελείως άπατηλη την προέκταση ενός τέτοιου μοντέλου κοινωνίας σε διεθνή και παγκόσμια κλίμακα.

Αυτό τόσο περισσότερο που τώρα — κι αυτό είναι ένα καινούργιο γεγονός — γίνεται φανερό ότι οι πόροι της Γης δεν είναι ανεξάντλητοι, ότι οι πρόοδοι της επιστήμης, είτε για να θρεθούν άλλοι πάροι, είτε για να χρησιμοποιηθούν πιο ρασιοναλιστικά και αποτελεσματικά αυτοί που υπάρχουν, δεν συμπίπτουν αναγκαστικά με την άμεση αύξηση των αναγκών της κοινωνίας, προξενώντας έτσι διαταραχές της ισορροπίας, σοβαρές και μακρινές διάρκειας.

Μία τέτοια περίπτωση π.χ. είναι τώρα αυτή της ενεργείας, όπου πρόκειται να περάσουμε από την εποχή του πετρελαίου σ' εκείνη άλλων πηγών ενέργειας άφθονων και οικολογικά αποδεκτών. Η έμμονη διάρκεια και το βάθος της οικονομικής κρίσης, στο πλαίσιο αυτών των προϋποθέσεων, καθιστά φανερή την αναγκαία αναθεώρηση των έννοιών της «ανάπτυξης» και της προόδου, που ως τα τώρα μετριώνταν, στη βάση της ποσοτικής ανάπτυξης της υλικής παραγωγής και της παραγωγικότητας.

Εάν τείνουμε προς μία διεθνή και παγκόσμια κοι-

νωνία του ίδιου υλικού και πολιτιστικού επιπέδου για όλους, είναι φανερό πως πρέπει να καθοριστεί αυτό το επίπεδο σχετικά με ότι είναι πραγματικά αναγκαίο για τον καθένα και για την ποιότητα της ζωής, παίρνοντας υπ' όψη μας τους πόρους εκείνους της Γης που η επιστήμη και η τεχνολογία του ανθρώπου επιτρέπουν τώρα να χρησιμοποιηθούν, καθώς και την οικολογική ισορροπία της ανθρωπότητας.

Είναι λοιπόν αυτό ακόμα μία βασική αιτία για να απορριφθεί τόσο το καπιταλιστικό μοντέλο κοινωνίας, όσο και το μοντέλο των γραφειοκρατικών κοινωνιών. Μοντέλα και τα δυο θεμελιωμένα από την ίδια τη φύση τους πάνω στην απεριόριστη ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, στις σπατάλες των πόρων της γης και επίσης επικίνδυνα για την οικολογική ισορροπία της ανθρωπότητας.

Αλλά την ίδια στιγμή που η ανθρωπότητα κατέχει την υλική βάση και τις πολιτιστικές προϋποθέσεις για να οργανωθεί ρασιοναλιστικά και αποτελεσματικά σε παγκόσμια κλίμακα, η κρίση της εξακολουθεί και επιδεινώνεται, σκιαγραφώντας και πάλι το φάντασμα ενός τρίτου παγκοσμίου πολέμου. Με τη διαφορά, σχετικά με τους προηγούμενους, ότι ένας τέτοιος πόλεμος θάταν τώρα ατομικός, δηλαδή ικανός να καταστρέψει τις βάσεις της επιβίωσης της ανθρωπότητας και όλων των υλικών και πολιτιστικών προαιωνίων της κεκτημένων.

Ο κίνδυνος του πολέμου προέρχεται από την κρίση του καπιταλιστικού συστήματος, απ' τις αντιθέσεις του, που όμως αναπτύσσονται σ' ένα νέο παγκόσμιο πλαίσιο, το οποίο χαρακτηρίζεται επίσης από την ύπαρξη των γραφειοκρατικών κοινωνιών και πρώτα πρώτα της ΕΣΣΔ.

Εξ αιτίας αυτού του τελευταίου γεγονότος και μόνου, οι καπιταλιστικές αντιφάσεις δεν έχουν πια τη δυνατότητα να εκδηλωθούν ανοικτά και να οδηγήσουν π.χ. σε έναν μεγάλο έσωκαπιταλιστικό πόλεμο. Αλλά καθώς εμμένουν και επιδεινώνονται, αντανακλώνται και στις σχέσεις με τις Ανατολικές κοινωνίες, οι οποίες κι αυτές οι ίδιες έχουν τις δικές τους εσωτερικές αντιφάσεις. Οι αντιφάσεις αυτές επιδρούν πάνω στη διεθνή πολιτική των γραφειοκρατικών τους διευθύνσεων, κυρίως πάνω σ' εκείνη της ΕΣΣΔ.

Αυτό το τελευταίο γεγονός εξηγεί βασικά τη νέα πορεία της διεθνούς πολιτικής της σοβιετικής γραφειοκρατίας, που δεν καθορίζεται πια από τον ίδιο φόβο «του πολέμου και της Επανάστασης».

Την ώθει στο να θέλει ν' αδιάσει κι αυτή επίσης τη διεθνή της επιρροή με την απόκτηση νέων στρατηγικών και οικονομικών θέσεων στον κόσμο σε χώρους όπου νομίζει ότι είναι ικανή να τους ελέγξει και να τους αφομοιώσει δομικά, σύμφωνα με το δικό της κοινωνικό - πολιτικό καθεστώς.

Αυτό το καθεστώς αποκραυγαλλώθηκε πάνω στη βάση της ρύθμισης της οικονομίας και όλόκληρης της κοινωνικής ζωής από το Κράτος που διαχειρίζεται ή γραφειοκρατία. Αυτή η γραφειοκρατία είναι ένας νέος κοινωνικός σχηματισμός, που αναπτύσσεται ακατάσχε-

τα και γίνεται παντοδύναμος, πάνω στη βάση του νέου ρόλου του Κράτους στην οικονομία και την κοινωνία. Σ' αυτή την κοινωνική διάρθρωση αντιστοιχεί το πολιτικό καθεστώς του έθνους και μόνο μονολιθικού κόμματος, που συγχωνεύεται με τη διεύθυνση του Κράτους.

Από τη στιγμή που η κρατική γραφειοκρατία σταθεροποιήσει την πολιτική της εξουσία, όπως έγινε στην ΕΣΣΔ, εξουδετερώνοντας όλες τις αντιπολιτευσεις και κατορθώνοντας να ατομικοποιήσει την κοινωνία, αποκρυσταλλώνει ένα πολιτικό καθεστώς, διαφορετικό θέδαια απ' τον καπιταλισμό, αλλά που φράζει επίσης το δρόμο προς το σοσιαλισμό.

Για να παραμεριστεί το εμπόδιο αυτό θα χρειαστεί να καταφύγουμε σε μια νέα επανάσταση που θάχει καθήκον να κοινωνικοποιήσει τις σχέσεις ιδιοκτησίας και παραγωγής, με την εγκαθίδρυση νέων δομών οργάνωσης και διαχείρισης της κοινωνίας, που να προωθούν την κατάργηση του παλιού καταμερισμού εργασίας και το μαρasmus του Κράτους. Δηλαδή μια επανάσταση που να ανταποκρίνεται στο πραγματικό περιεχόμενο του όρου σοσιαλισμός, και που να μην περιορίζεται σε μια τυπική και μόνο αλλαγή των σχέσεων ιδιοκτησίας κρατικοποιώντας την οικονομία.

Η παγκόσμια επέκταση της εξουσίας του συστήματος του στηριγμένου κυρίως στην κρατική ιδιοκτησία και στη διαχείρισή της απ' την κρατική γραφειοκρατία, σύστημα που αντιπροσωπεύει τώρα η ΕΣΣΔ, είναι μέρος της ίδιας του της φύσης. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ότι οι σχέσεις αυτού του συστήματος δεν μπορούν να είναι μακροπρόθεσμα σχέσεις «ειρηνικής συνύπαρξης» με τον καπιταλισμό σε επιδίωξη. Ούτε και να διέπονται από ένα «iso φόβο του πολέμου και της Επανάστασης» αυτού του συστήματος. Γιατί έχει την τάση να σταθεροποιηθεί παγκόσμια σαν τέτοιο, με την ιδιομορφία του, που είναι διαφορετική ταυτόχρονα από τον καπιταλισμό και το σοσιαλισμό.

Βέβαια αυτό το σύστημα, ύστερα από μια πρώτη περίοδο επεκτατικής ανάπτυξης, γρήγορα γνωρίζει σοβαρούς περιορισμούς και δυσκολίες που προέρχονται από την ίδια του τη φύση. Αποδείχεται ανίκανο για μια συνεχή έντατική ανάπτυξη που να μπορεί πλείρια να μεταχειριστεί τις νέες παραγωγικές δυνάμεις. Απ' αυτή την άποψη δεν είναι σταθερό, και δε φαίνεται να προορίζεται για μια μακριά βασιλεία, στο διάστημα μιας δλόκληρης ιστορικής περιόδου.

Αλλά η ανατροπή του στην περίπτωση κυρίως της ΕΣΣΔ, θ' απαιτήσει όπωςδήποτε μια επανάσταση πρακτικά τόσο σημαντική, αν όχι περισσότερο, από κείνη στην οποία χρωστά την ύπαρξή του.

Όπωςδήποτε η διάρκειά του ξεπέρασε όλες τις προβλέψεις. Ταυτόχρονα, άλλες χώρες, όπως η Κίνα, παίρνουν καθαρά τον ίδιο δρόμο. Όλα λοιπόν συμβαίνουν μέσα σε έκτεταμένες υπανάπτυκτες περιοχές που νικούν επαναστάσεις αντι-ιμπεριαλιστικές και αντι-καπιταλιστικές, σαν τα καθεστώτα που τις διαδέχονται να πραγματοποιήσαν αντικειμενικά το καθήκον της εκδομηχανοποίησής τους.

Η εκδομηχανοποίησή τους αυτή που καθυστέρησε, παρεμποδίστηκε, παραμορφώθηκε από την προηγούμενή τους ένταξη στο γενικό σφαιρικό σύστημα του σύγχρονου καπιταλισμού, δρίσκεται τουλάχιστον αρχινισμένη απ' αυτά τα καθεστώτα τα βασισμένα πάνω στην κρατικοποιημένη οικονομία και το πολιτικό σύστημα του έθνους και μόνο κόμματος, φερέφωνου της κρατικής γραφειοκρατίας.

Αλλά όμως, η γρήγορη ανάπτυξη και που σε λίγο γίνεται ακαταμάχητη, αυτής της γραφειοκρατίας, κρατά τις μάζες απαλλοτριωμένες από κάθε πραγματική πολιτική εξουσία και φράζει το δρόμο προς τη σοσιαλιστική εξέλιξη αυτών των χωρών. Για να διαραγούν αυτά τα εμπόδια, χρειάζεται να δράσει η πλείρια δυναμικότητα της Επανάστασης, κατακτώντας τις προχωρημένες χώρες της Δύσης και της Ανατολής.

Η συνύπαρξη στα πράγματα του καπιταλισμού με το σύστημα της κρατικοποιημένης οικονομίας της διαχειριζόμενης από την κρατική γραφειοκρατία, δηλαδή το σύστημα των γραφειοκρατικών Κρατών (για να μεταχειριστούμε έναν όρο ο οποίος εκφράζει την ιδιόμορφη ουσία τους που είναι συνυφασμένη με τον καινούργιο ρόλο μέσα σ' αυτά τα καθεστώτα του Κράτους και του νέου κοινωνικού σχηματισμού, της γραφειοκρατίας, που αυτός ο ρόλος ανυπέρβητα γεννά) είναι από την ίδια τη φύση των δύο συστημάτων, που τείνουν και τα δύο στην παγκόσμια επέκτασή τους, ανταγωνιστική και ασταθή. Σε κάθε μεταβολή του συστήματος δυνάμεων αναμεταξύ τους, ο κίνδυνος του πολέμου γίνεται έκδηλος.

Αυτό συμβαίνει σήμερα και ο κίνδυνος αυτός επιτείνεται από την έμμογή και το θάθεμα της οικονομικής κρίσης του καπιταλισμού.

Εναντίον του κινδύνου του πολέμου, μόνη επίσης η επέκταση της σοσιαλιστικής Επανάστασης στις προχωρημένες χώρες της Δύσης και της Ανατολής μπορεί να είναι η αληθινά αποτελεσματική απάντηση.

Δυνάμεις σκόρπιες μέσα στον κόσμο, ένας αδιανόμνος αριθμός ατόμων ή κινημάτων αντιλαμβάνεται το ακαταλόγιστο των δύο συστημάτων, του καπιταλιστικού και του γραφειοκρατικού, τους κινδύνους που εγκυμονούν, το εμπόδιο που αποτελούν για να μπορέσει η ανθρωπότητα να επωφεληθεί από τις τεράστιες υλικές και πολιτιστικές τωρινές της δυνατότητες. Αλλά αντιδρούν ή παλαίβουν μεμονωμένα, χωρίς να μπορούν να γίνουν ίκανά να επεξεργαστούν ένα κοινό κοινωνικό σχέδιο, ούτε να συντονίσουν, στο έθνικό και διεθνές πλαίσιο, τις προσπάθειές τους για να το πραγματοποιήσουν.

Οι δομικές αιτίες — και όχι μόνο συγκυριακές — αυτής της κατάστασης είναι πολλές και σε άλλη λεπτομέρεια: φυσιολογική ανανέωση των γενεών που σπάζει την αποκτηθείσα εμπειρία, ακατάπαυστες πολιτικο-οικονομικές μεταβολές των εργαζομένων και έμμισθων που επιφέρει η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και η προσπάθεια του κεφαλαίου να τους διαφοροποιήσει, να τους αποδιοργανώσει, να τους ατομικοποιήσει, οι προδοσίες των ηγεσιών που τις προσεταιρίζεται το

σύστημα, ή άρνητική επίδραση τών επαναστατικών επιπειριών που γράφειοκρατικοποιήθηκαν και εκφυλίστηκαν, ή έλλειψη που εξακολουθεί ένός κοινωνικού «μοντέλου» δοκιμασμένου στην πράξη, που να αντιπαραβάλλεται με την επιτυχημένη εφαρμογή του στη σύγχυση τών θεωρητικών κατασκευασμάτων. Η «κρίση της ανθρώπινης φύσης», συνοψίζεται έτσι στην άνικανότητα να εξευρεθεί τρόπος συναίνεσης ανάμεσα στις κριτικές δυνάμεις, στις σκόρπιες επαναστατικές άμφισβητήσεις, πάνω σ' ένα κοινό κοινωνικό σχέδιο, και τα μεταβατικά στάδια που οδηγούν σ' αυτό.

Μιά τέτοια κοινή συναίνεση πάνω στο πρόγραμμα και τα μέσα για την πραγματοποίησή του, δεν μπορεί να είναι το αποκλειστικό έργο καμμιās πολιτικής «πρωτοπορείας», κανενός «Επαναστατικού Κόμματος». Θά έμφανιστεί ιστορικά με τη σύμπτωση, σε στιγμές επίλεκτες όξείας έθνικής επαναστατικής κρίσης, διαφόρων κινημάτων, οργανώσεων, ρευμάτων, πάνω σ' ένα κοινωνικό σχέδιο, που να ένσωματώνει τους μερικούς πόθους και διεκδικήσεις τών διαφόρων φορέων της κοινωνικής δράσης.

Οι επαναστάτες μαρξιστές θά έπρεπε να είναι ή κύρια, οργανωμένη έκφραση ένός τέτοιου κινήματος. Χάρη στη θεωρητική τους κληρονομιά που να τη χρησιμοποιήσουν όμως με τρόπο κριτικό και δημιουργικό μέσα στις τωρινές ιστορικές συνθήκες. Μ' αυτή την έννοια θά συγκροτούσαν ένα «Επαναστατικό Κόμμα» νέου τύπου που αυτές οι νέες συνθήκες απαιτούν. Ένα κόμμα, μια πολιτικοκοινωνική οργάνωση πραγματικά ένσωματωμένη μέσα στους διάφορους τομείς, φόρμες, εκφράσεις της κοινωνικής δράσης.

Φορείς της συνείδησης του κοινωνικού σχεδίου, τουλάχιστον στα κύρια σημεία του, που απαιτούν και επιτρέπουν οι ανάγκες και δυνατότητες της ανθρώπινης φύσης στην εποχή μας, θά συντελέσουν με αποφασιστικό τρόπο, στις στιγμές μιας μεγάλης έθνικής επαναστατικής κρίσης, ώστε αυτό το σχέδιο να αποκτήσει την αναγκαία γενική συναίνεση, να νικήσει και να πραγματοποιηθεί κατόπιν.

Για να μπορέσουν οι μαρξιστές - επαναστάτες να παίξουν ένα τέτοιο ρόλο, χρειάζονται ένα μεταβατικό πρόγραμμα που να καθορίζει τα καθήκοντα, τις μορφές πάλης και οργάνωσης που αντιστοιχούν στις τωρινές ανάγκες και στη συνείδηση που έχουν αποκτήσει οι κοινωνικές μάζες. Ένα τέτοιο πρόγραμμα δεν μπορεί να είναι ούτε «οικονομιστικό» ούτε «εργατιστικό», αλλά πολιτικο - κοινωνικό, άνοιχτο στην κοινωνική ολότητα, υιοθετώντας τους βαθείς πόθους μεγάλων κοινωνικών στρωμάτων όλων τών προχωρημένων χωρών της Δύσης και της Ανατολής, που θέλουν να ζουν και να εργάζονται διαφορετικά από δω κι έμπρός.

Δηλαδή ένα πρόγραμμα που να επιτρέπει: δέβαια επίσης την υπεράσπιση τών άμέσων διεκδικήσεων τών εργαζομένων, αλλά που αυτό μόνο μπορεί να τους δώσει: μια προοπτική μεταβατικής πολιτικής λύσης, προς τη γενικότερη κατεύθυνση του επιδιωκόμενου κοινωνικού σχεδίου.

Μόνο μια τέτοια αντίληψη του προγράμματος μπο-

ρεί πραγματικά να κινητοποιήσει, να έννοποιήσει και να είναι ικανή κατά τις μεγάλες έθνικές κρίσεις να οδηγήσει σε μια πολιτική μεταβατική λύση που θ' άνοιξει το δρόμο στην Έπανάσταση, δηλαδή στη ριζική κοινωνική μεταμόρφωση.

Αυτό είναι ακριδώς εκείνο που έλειπε π.χ. κατά τη μεγάλη παραδειγματική κρίση του Μάη του 68 στη Γαλλία, όπου αντικειμενικά μπήκε το ζήτημα της έξουσίας. Άλλά υπό μια μορφή πρώτα μεταβατική, φωτισμένη από ένα κοινωνικό σχέδιο σφαιρικό και ένω έλειπε την εποχή εκείνη μια επαναστατική πρωτοπορεία ένσωματωμένη μέσα στην κοινωνία και που νάχει ακριδώς ένα κατάλληλο μεταβατικό πρόγραμμα.

Όμως τέτοιες κρίσεις είναι πάντα δυνατές και μάλιστα αναπόφευκτες σε όλες τις προηγμένες χώρες της Δύσης και της Ανατολής. Ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι: πραγματικά παγκόσμια αναγκαίο.

Δηλαδή είναι αναγκαίο ακόμα και στις χώρες του «Τρίτου Κόσμου», όπου το κεντρικό καθήκον δραχυ-πρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα είναι: ή επαναστατική άνταρσία του καπιταλιστικού και ιμπεριαλιστικού καθεστώτος, όπου άμεσα άφορούν τις μάζες τα προβλήματα της υπερβολικής ύλικής ένδειας, ή παντελής έλλειψη έλευθεριών, οι πολύμορφες παραβάσεις τών αιματηρών δικτατοριών στην ύπηρεσία τών ντόπιων ολιγαρχιών και του ιμπεριαλισμού. Και σ' αυτές τις χώρες επίσης, το «επαναστατικό Κόμμα», που είναι άπόλυτα αναγκαίο, με μια δομή και λειτουργία προσαρμοσμένες στις ειδικές συνθήκες του άγώνα του, ικανό να οργάνώσει σ' ένα πλατύ μέτωπο πολύμορφης πάλης ακόμα δέβαια και της ένοπλης πάλης, όλες τις επαναστατικές και δημοκρατικές δυνάμεις αυτών τών χωρών, οι όποιες επιθυμούν την άνταρσία τών δικτατοριών, οφείλει να έχει ένα πύο πλατύ πρόγραμμα, που να διαφωτίζει: όλο το δρόμο που θά διασχίσει: πριν και μετά την κατάληψη της έξουσίας από τις μάζες. Μόνο μια τέτοια προετοιμασία του «Κόμματος» και τών μαζών μπορεί να οδηγήσει σε μια Έπανάσταση που θ' άποπερατώσει το έργο της, που δεν περιορίζεται σε μια σχηματική τυπική μεταβολή τών σχέσεων ιδιοκτησίας, αλλά δίνει πραγματικά την έξουσία στις μάζες και άποφεύγει την γρήγορη και καθολική γράφειοκρατικοποίησή της.

Αν και τα άμεσα καθήκοντα και ή όρθή διάρθρωσή τους μέσα στο πρόγραμμα δεν μπορούν να είναι τα ίδια σε όλες τις περιπτώσεις, το «επαναστατικό Κόμμα» χρειάζεται παντού μια ίδια γενική αντίληψη του προγράμματος και του σκοπού που επιδιώκει, άνεξάρτητα από τα μέσα που χρησιμοποιεί και τους διαφορετικούς σταθμούς που άπορρέουν από συνθήκες αντικειμενικές, διαφορετικές ως προς την κοινωνική σύνθεση, το ύλικό και πολιτιστικό επίπεδο τών μαζών κλπ.

Στην πραγματικότητα είναι ό πύο προχωρημένος σταθμός στον όποίο έφθασε ή εξέλιξη, που προσδιορίζει: τη γενική έννοια του προγράμματος, ένω είναι δυνατόν να προσαρμοστεί κατόπιν στις συγκεκριμένες ιστορικο - κοινωνικές συνθήκες στα διάφορα μέρη του κόσμου.

II. Ἡ πάλη στὶς προχωρημένες καπιταλιστικὲς χώρες

Ὁ καπιταλισμὸς ποὺ βρίσκειται σὲ κρίση, γενικὴ καὶ οἰκονομικὴ, προσπαθεῖ νὰ ἐπανακτήσῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν κυριαρχία του σὲ διεθνή κλίμακα, προσφεύγοντας σὲ μιὰ πολύμορφη ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς τῶν μαζῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν τους κεκτημένων. Προσπαθεῖ νὰ ἐπεκτείνει τὶς οἰκονομικο-ἐπαγγελματικές διαφοροποιήσεις ἀνάμεσα στοὺς ἐργαζόμενους, νὰ διευρύνῃ τὴν κλίμακα τῶν μισθῶν, τῶν προνομίων, τῶν ἐξουσιῶν, νὰ ἀποδιοργανώσῃ τοὺς ἐργαζόμενους, ἀντιθέτοντας τοὺς μὲν στοὺς δέ, ἔθνικα καὶ σὲ διεθνή κλίμακα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅπλο τῆς μαζικῆς ἀνεργίας, ὁ καπιταλισμὸς προστρέχει ταυτόχρονα στὴν αὐτοματοποιημένη μηχανικὴ γιὰ τὶς πρωτοπόρες ἐπιχειρήσεις του καὶ στὴ φτηνὴ μαύρη δουλειά τῶν γυναικῶν, τῶν νέων, τῶν ξένων ἐργατῶν, ὑποσκάπτοντας τὴ συνοχὴ τῆς τάξης τῶν ἐργαζομένων καὶ τὴν ὀργάνωσή της. Τεμαχίζει ἐπίσης τὴν παραγωγὴ στὰ πλαίσια τοῦ νέου διεθνοῦς καταμερισμοῦ τῆς δουλειᾶς, πράγμα ποὺ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἐκμεταλλευθεῖ καλλίτερα τὴν ἐργατικὴ δύναμη στὰ μέρη ὅπου διατηρεῖται φτηνὴ, πλατειὰ ἀνοργάνωτη, καὶ χωρὶς τὴν προστασία τοῦ νόμου, προστασία ποὺ ἀποκτήθηκε στὶς μητροπόλεις μὲ τὴν πάλῃ καὶ τὴν προαιώνια ἀντίσταση τῶν ἐργαζομένων.

Ταυτόχρονα προσπαθεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ παντοῦ στὸν «οἰκονομικὸ λιμπεραλισμὸ», τὸν ἀχαλίνωτο, τὸν ἄγριο, ποὺ συνεπάγεται τὴν ἐπιστροφή στὸν ἰδιωτικὸ τομέα ἐνὸς μεγάλου μέρους τῆς κρατικοποιημένης οἰκονομίας καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν, καὶ στὴν περικοπὴ τῶν κοινωνικῶν δαπανῶν τοῦ Κράτους, σχετικὰ μὲ τὴν κοινωνικὴ πρόνοια, τὴν υγεία, τὴν ἐκπαίδευση κλπ. Μιὰ τέτοια πολιτικὴ ποὺ χτυπᾷ ἀκόμα καὶ τὶς μικρὲς καὶ μεσαίες ἐπιχειρήσεις, τείνει ἀπεναντίας νὰ εὐνοήσῃ τὸ τραπεζικὸ κεφάλαιο καὶ τὶς μεγάλες μονοπωλιακὲς ἐπιχειρήσεις μὲ προχωρημένη τεχνολογία, τὶς «ἐθνικὲς» ἢ τὶς «πολυεθνικὲς» ποὺ εἶναι στενὰ συνδεδεμένες μὲ τὸ τραπεζικὸ κεφάλαιο.

Φυσικὰ αὐτὴ ἡ ἐπίθεση ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα «δυνατὸ» Κράτος, ἀπὸ μιὰ «νευρώδη» δημοκρατία, ἀπὸ μιὰ προσαύξηση τῶν κατασταλτικῶν μέτρων καὶ πρακτικῶν. Ἄν ὁ καπιταλισμὸς στὶς προχωρημένες χώρες ἐξακολουθεῖ νὰ νῆαι ἀνίκανος νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἀνοικτὲς δικτατορίες, στρατιωτικὲς ἢ φασιστικὲς, — πράγμα ποὺ θὰ ἀπαιτοῦσε μιὰ μαζικὴ καταστολὴ καὶ τὴν καταστροφὴ τῶν προαιώνιων ὀργανώσεων, τῶν πολιτικῶν καὶ συνδικαλιστικῶν, δὲν παύει ὅμως νὰ προσπαθεῖ νὰ περιορίσῃ ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ ἀπὸ τὶς οἰκονομικὲς, κοινωνικὲς καὶ πολιτικὲς τους κατακτήσεις.

Ἡ ἀχαλίνωτη φορὰ πρὸς τοὺς ἀτομικοὺς ἐξοπλισμοὺς καὶ ἡ ὑπολογισμένη ἐπιχειρημένη ἐκλογὴ τῆς ἀτομικῆς ἐνέργειας, ἐμψυχῶν τὴν τάση πρὸς τὸ κράτος «πυγμῆς», τὸ προστατευμένο, τὸ κλειστὸ, τὸ ἀνεξέλεγκτο.

Τὸ κοινωνικὸ κράτος ὑποχωρεῖ ἔμπροσς τοῦ καταπιεστικῶς κράτος, τὴν ἰδιόμορφη μηχανὴ κυριαρχίας τῆς μεγάλῃς μπουρζουαζίας, τοῦ ὁποῖου ἡ λειτουργία ἐξασφαλίζεται ἀπὸ θεσμοὺς γραφειοκρατικoὺς καὶ τε-

χνοκρατικοὺς κλειστοὺς, ἔξω ἀπὸ κάθε πληροφόρηση καὶ ἀπόφαση τῶν μαζῶν, ποὺ συστηματικὰ μπαίνουν μπροστὰ σὲ τετελεσμένα γεγονότα.

Ἡ ὑποχώρηση τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας εἶναι ἐκδηλ. στὴν δλότητα σχεδὸν τῶν προχωρημένων χωρῶν. Ἡ τάση εἶναι πρὸς τὴν ἐξουσία τοῦ προέδρου, τὴ συγκέντρωση, τὸν αὐξανόμενο γραφειοκρατικὸ ἔλεγχον τοῦ Κράτους πάνω στὸ σύνολο τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἡ διατήρηση, τὸ διαρκὲς πλατύνειμα τῶν ἐξουσιῶν τῶν πολιτικῶν, μὲ τὴν ἀσκήσιν τῆς κοινωνικῆς αὐτοδιο-
χείρισης, στὶς ἐπιχειρήσεις, τὶς ὑπηρεσίες, τὰ σχολεῖα, τὶς κοινότητες, τὶς περιοχὲς, αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος τρόπος γιὰ νὰ διεξάγεται τὴν ὥρᾳ ὁ ἀγῶνας ἐναντίον αὐτῶν τῶν τάσεων τοῦ Κράτους στὶς προηγμένες καπιταλιστικὲς χώρες. Ὁ πληθωρισμὸς καὶ ἡ ἀνεργία ἐξαθλιώνουν καὶ σπρώχνουν στὸ περιθώριο πολὺ σημαντικὰ κοινωνικὰ στρώματα.

Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά, ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀπ' ὅσους ἐργάζονται, κάνουν τὴ δουλειά τους κάτω ἀπὸ συνθήκες ποὺ φυσικὰ τοὺς ἐξαντλοῦν καὶ αὐξάνουν τὴν ἀπαλλοτριώσή τους. Αὐτὴ ἡ κατάσταση, ποὺ τώρα χαρακτηρίζεται τὶς προηγμένες καπιταλιστικὲς χώρες, ὑπάρχει τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ ἀνθρωπότητα διαθέτει τὶς ἀναγκαῖες παραγωγικὲς δυνάμεις γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ σὲ ὅλους ἓνα ἐπίπεδο ζωῆς εὐπρεπές, νὰ βελτιωθοῦν οἱ συνθήκες μέσα στὶς ὁποῖες γίνεται ἡ ἀναγκαῖα κοινωνικὴ ἐργασία καὶ ποὺ ἐπὶ πλέον παρέχει καὶ ἓνα διαθέσιμο χρόνον γιὰ τὶς κοινωνικὲς καὶ ἀτομικὲς κοινωνικὲς ἀπασχολήσεις, ἐλεύθερα ἐκλεγμένες καὶ δημιουργικὲς. Οἱ ἐργαζόμενοι δὲν μποροῦν νὰ δεχθοῦν καμιά δικαιολογία γιὰ μιὰ τέτοια κατάσταση, γιὰ τὴν ὁποία ἡ εὐθύνῃ δλόκληρη θαρύνει τὸ Κράτος καὶ τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα.

Αὐτοὶ πρέπει νὰ ἐξασφαλίσουν γιὰ ὅλους, σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ, ἓνα ἐγγυημένο ἡμερομίσθιον μίνιμουμ μὲ τιμαριθμικὴ προσαρμογὴ. Αὐτοὶ πρέπει νὰ ἐξασφαλίσουν γιὰ ὅλους τὶς κοινωνικὲς ὑπηρεσίες στὸ θέμα τῆς υγείας, τῆς μητρότητας, τοῦ γήρατος, τῆς διαρκoῦς μόρφωσης καὶ ἐκπαίδευσης. Αὐτοὶ πρέπει νὰ δεχθοῦν νὰ ἀναδιοργανώσουν τὸν ἀναγκαῖον χρόνον ἐργασίας, ἀνάλογα μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν διαθέσιμων ἐργατῶν, νὰ ἐπιτελέσουν αὐτὸ τὸ ἔργο λιγότερον, μὲ δρακόντεια μέτρα, τὶς ὥρες δουλειᾶς, τὴ μέρα καὶ τὴ βδομάδα, καὶ νὰ βελτιώσουν τὶς συνθήκες κάτω ἀπ' τὶς ὁποῖες γίνεται ἡ δουλειά, στὰ ἐργοστάσια, στὶς ὑπηρεσίες, στὰ σχολεῖα, χωρὶς μείωση τῶν ἀποδοχῶν.

Οἱ ἐργαζόμενοι δὲ θὰ μπορέσουν ν' ἀντιμετωπίσουν ἀποτελεσματικὰ τὴν τεράστια πολύμορφη ἐπίθεση τοῦ Κράτους καὶ τοῦ κεφαλαίου, ποὺ προσπαθοῦν νὰ θοῶν ἀπὸ τὴ μακριὰ καὶ πρωτόφαντῃ κρίση τοῦ συστήματος σὲ δάρος τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς, τῶν κατακτήσεων καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τῶν μαζῶν, παρὰ ἂν κατορθώσουν νὰ παλαίδουν κατὰ τρόπο ὅλο καὶ πλεονεκτημένο σὲ ἐ-

θνική κλίμακα, στηριζόμενοι στο δικό τους σχέδιο έναντιον της κρίσης, επεξεργασμένο σε κάθε επιχείρηση, σε κάθε τόπο εργασίας, σε κάθε κοινότητα και περιοχή, τέτοιο που να καταλήξει σε αληθινό εθνικό σχέδιο. Αυτό το σχέδιο υπερασπιζόμενο από τους εργαζόμενους στη βάση και από όλες τους τις συνδικαλιστικές και πολιτικές οργανώσεις, θα έναντιωνόταν στην οικονομική και κοινωνική πολιτική της μπουρζουαζίας και του Κράτους της.

Πρόκειται για ένα σχέδιο που να καθορίζεται και να εφαρμόζεται κατά τρόπο αυτοδιαχειριστικό από τους εργαζόμενους σε κάθε επιχείρηση, κάθε τόπο εργασίας, κάθε κοινότητα και περιοχή.

Η στοιχειώδης ύφή του είν' εκείνη που επεξεργάζονται οι εργαζόμενοι μιας επιχείρησης εκλέγοντας δημοκρατικά μια κεντρική «Μικτή Επιτροπή» που να συγκεντρώνει αντιπροσώπους της βάσης όλων των εργοστασίων της επιχείρησης και όλων των ειδικοτήτων της δουλειάς.

Αυτή η επιτροπή είν' εκείνη που αποφασίζει τί θα παραχθεί, που και πώς, προβάλλοντας την απάντηση των εργατών στις απολύσεις και στο κλείσιμο των εργοστασίων.

Αυτές οι επιτροπές, με τη βοήθεια όλων των εργαζομένων τοπικά και εθνικά, θα αγωνιστούν ώστε οι επιχειρήσεις τους που τις αναλαμβάνει το Κράτος, να εξακολουθήσουν την παραγωγή κάτω απ' τη διαχείριση των εργαζομένων τους και σύμφωνα μ' ένα πλάνο που επεξεργάστηκαν αυτοί οι ίδιοι.

Αλλά κάθε αγώνας πάνω σε μια τέτοια γραμμή που θάμενε για καιρό απομονωμένος, φυσικά θα κινδύνευε ν' αποτύχει.

Μόνον ένας αγώνας που θα γενικευθεί εθνικά και θα ένασματοωθεί σε ένα εθνικό αντισχέδιο μπορεί να αποδειχθεί διώσιμος και νικηφόρος. Το να προωθηθεί ή ιδέα του αγώνα για ένα αντισχέδιο κατά της κρίσης σε εθνική κλίμακα ανάμεσα σε όλους τους εργαζόμενους, τους πολίτες, μέσα στις συνδικαλιστικές και πολιτικές οργανώσεις, πρέπει να είναι ένα κεντρικό καθήκον. Μια τέτοια ιδέα κι ένας τέτοιος αγώνας επιβάλλουν φόρμες δράσης και δράσης, στη βάση, αυτοδιαχειριστικές. Πραγματοποιούν επίσης την απαραίτητη συνεργασία ανάμεσα σ' όλους τους εργαζόμενους και τους έμμισθους. Συνελεύσεις και επιτροπές αντιπροσώπων κάθε τμήματος του εργοστασίου ή της επιχείρησης, μετακλητών από τις συνελεύσεις, εκλέγουν, με τη σειρά τους, τους αντιπροσώπους όλης της επιχείρησης και της Μικτής επιτροπής της.

Η επιχείρηση και σε τοπική κλίμακα ή ορίζοντια δράση τέτοιων επιτροπών, δομεί την κάθετη πυραμίδα του δικτύου των συνελεύσεων, των αντιπροσώπων και των μικτών επιτροπών ως το εθνικό επίπεδο.

Μια τέτοια φόρμα δράσης και δράσης δεν καταργεί τα συνδικάτα και τα κόμματα, καθώς και τους αντίστοιχους οργανισμούς τους στην κλίμακα των επιχειρήσεων, των συνοικιών, των κοινοτήτων, των περιοχών. Ζητά τη βοήθειά τους και συνεργάζεται μαζί τους στα πλαίσια μιας παρόμοιας γενικής στρατηγικής. Αλλά ταυτόχρονα χρησιμεύει στο να δημοκρατι-

κοποιήσει κατά βάθος αυτές τις οργανώσεις και να τις σπρώξει στο να ένανοούν το ρόλο τους με μια προοπτική αυτοδιαχείρισης. Έχει σαν προϋπόθεση μια άλλη μορφή δράσης, λειτουργίας και δράσης των συνδικάτων και των πολιτικών κομμάτων, που είναι απολύτως αναγκαία για να επιδιώσουν αυτές οι οργανώσεις, προσαρμοζόμενες στις νέες απαιτήσεις και αναγκαιότητες στα προηγμένα καπιταλιστικά κράτη.

Τα νέα «κοινωνικά» κινήματα

Στην ίδια αυτοδιαχειριστική πορεία για να ανταποκριθούν στην τωρινή κρίση του καπιταλισμού, συντελούν κατά πολύ μεγάλο μέρος τα νέα «κοινωνικά» κινήματα που έκαναν την εμφάνισή τους κατά τη δεκαετία 1960—1970. Ίδιως το κίνημα των γυναικών και των εθνικών μειονοτήτων και σε πολύ μικρότερο βαθμό εκείνο των «οικολόγων» και της σπουδάζουσας νεολαίας.

Αυτά τα κινήματα έχουν εκφράσει τη συνειδητοποίηση κοινωνικών στρωμάτων που τα διακρίνει μια ιδιομορφία όχι μόνον ταξική, αλλά που προσδιορίζεται από τη γενικότερη πιδ ιδιάζουσα κοινωνική τους θέση' εξέφρασαν την αντίδραση και την εξέγερσή τους όχι μονάχα έναντιον του καπιταλιστικού καθεστώτος, αλλά και έναντιον στα προαιώνια κατάλοιπα αυθαιρεσίας, ιεραρχίας, νοστορίας και διαγωγής, που διαιωρίζουν ειδικές μορφές καταπίεσης, εκμετάλλευσης, διακρίσεων, σε βάρος διαφόρων κοινωνικών στρωμάτων.

Η ύπαρξη και η πάλη αυτών των κινήματων αντικειμενικά δρουν κατά το καπιταλιστικό καθεστώς, αυξάνοντας τον επαναστατικό δυναμισμό του συνόλου των δυνάμεων που δρθώνονται έναντιον του. Αλλά ταυτόχρονα εμπλουτίζουν την Επανάσταση που πρόκειται να γίνει και το σοσιαλιστικό καθεστώς που θα οικοδομηθεί, δίνοντάς τους μια καινούργια διάσταση, βαθαίνοντας και κάνοντας πιδ ριζοσπαστικό το περιεχόμενο και της μιας και του άλλου. Γιατί δέν πρόκειται πιδ να μεταβάλλομε φορμαλιστικά τις σχέσεις ιδιοκτησίας, αλλά να μεταβάλλομε κατά βάθος τις κοινωνικές σχέσεις, καταργώντας όλα τα κατάλοιπα σκλαβιάς του προαιώνιου παρελθόντος της ανθρωπότητας.

Το κίνημα των γυναικών προσηλώνει την προσοχή μας πάνω στο περιεχόμενο και την έκταση της κοινωνικής και πολιτιστικής επανάστασης που πρόκειται να πραγματοποιηθεί και στην ένανοια που πρέπει να δοθεί στον δρο σοσιαλισμός.

Το κίνημα των εθνικών μειονοτήτων, (των μαύρων στις ΗΠΑ, των Ίρλανδών, των Βάσκων στην Εδρώπη, των Κούρδων, Βαλούχων κλπ. στην Ασία, παληών πληθυσμών και διαφόρων φυλών της Αφρικής, της Πολυνησίας, της Αυστραλίας κλπ.), προσηλώνει την προσοχή μας πάνω στο αναγκαίο δημοκρατικό αυτοδιαχειριστικό περιεχόμενο της Επανάστασης, που πρέπει να γίνει, της οποίας μια κύρια διάσταση εξακολουθεί να είναι: η σωστή λύση του προβλήματος των εθνοτήτων και των φυλών. Το εθνικό ζήτημα, υπό μια ιδιαίτερη μορφή, συναντιέται και στην ΕΣΣΔ και στις Ανατολικές χώρες.

Τὸ κίνημα τῶν «οἰκολόγων» προσηλώνει τὴν προσοχή μας πάνω στὴν ἔννοια τῆς «οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης» καὶ τῆς «προόδου», μετρημένες ποσοτικά, χωρὶς νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψη οἱ πόροι οἱ τῶρα διαθέσιμοι τῆς Γῆς, οἱ καταστροφές ποὺ ὑπέστη ἡ οἰκολογικὴ ἰσορροπία τῆς ἀνθρωπότητας καὶ ἡ ἀδυναμία νὰ ἐπεκταθεῖ τὸ τωρινὸ «μοντέλο» παραγωγῆς καὶ κατανάλωσης τῶν προχωρημένων χωρῶν σὲ παγκόσμια κλίμακα.

Τὸ κίνημα τῆς φοιτητικῆς νεολαίας προσηλώνει τὴν προσοχή μας πάνω στὴν πολύμορφη κριτικὴ ποὺ οἱ νέες γενιές ἐκφράζουν πάνω στίς πολιτιστικὲς «ἀξίες» τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, καὶ στὸ σύνολο τῆς δράσης τῆς, ποὺ αὐτὲς οἱ νέες γενιές ἀπορρίπτουν.

Αὐτὰ τὰ κινήματα, στὸ τωρινὸ τους στάδιο, ἔχουν μιὰ σύνθεση κοινωνικὴ πλατεῖα διαταξική: ἀγκαλιάζουν κυρίως μεγάλα στρώματα καινούργιων ἐργαζόμενων, χαρακτηριστικὰ τῆς κοινωνικο-οἰκονομικῆς ἐξέλιξης τῶν προχωρημένων χωρῶν, τῶν ὁποίων ὅμως οἱ ἀμοιβές, πλατεῖα διαφοροποιημένες, δὲν μποροῦν νὰ ταυτιστοῦν μὲ τὸ «μεροκάματο» τοῦ παραδοσιακοῦ προλεταριάτου, ποὺ παράγει τὴν ὑπεραξία. Ἀλλὰ ἡ συμμαχία καὶ ἡ ἔνωση σὲ μιὰ δοσμένη στιγμή αὐτῶν τῶν στρωμάτων μὲ τὸ παραδοσιακὸ ἐργατικὸ κίνημα, εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖα γιὰ τὴ νίκη τοῦ σφαιρικοῦ κοινωνικοῦ σχεδίου τῆς Ἐπανάστασης καὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἐξ αἰτίας τῆς ἑτερογενοῦς κοινωνικῆς τους σύνθεσης, αὐτὰ τὰ κινήματα εἶναι ἀσταθῆ καὶ χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸ διφορούμενο τῶν ἀναλύσεων καὶ τῶν σκοπῶν τους, τέτοια ποὺ ἐκφράζονται στίς τωρινές πλατφόρμες τους. Ἀλλὰ ὅμως τὸ ἐπαναστατικὸ ἀπώτερο δυναμικὸ τους δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει. Μ' αὐτὰ τὰ κινήματα πρέπει πρῶτα νὰ ἐπιδιώξουμε μιὰ συμμαχία, ἕνα ἐνιαῖο μέτωπο, καὶ ὅχι τὴν ἀφομοίωσή τους μὲ τὸ παραδοσιακὸ ἐργατικὸ κίνημα, ὅτε καὶ μὲ τὸ πολιτικὸ **κίνημα τῶν** μισθωτῶν ἐργαζομένων καὶ τὴν ὑποταγή τους σ' αὐτὸ τὸ **κίνημα**.

Εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια τους τὴ μακριὰ αὐτόνομη ἐμπειρία στὰ δικὰ τους κινήματα καὶ ὁργανώσεις ποὺ θὰ γίνεῖ δυνατόν νὰ τὰ ὀδηγήσουμε ὥστε νὰ παλαίψουν σὲ στιγμές μεγάλης ἐπαναστατικῆς κρίσης, γιὰ τὸ ἴδιο σφαιρικὸ κοινωνικὸ σχέδιο. Αὐτὸς εἶναι ὁπωσδήποτε ὁ στόχος ποὺ οἱ ἐπαναστάτες μαρξιστὲς πρέπει νὰ καθορίσουν σχετικὰ μ' αὐτὰ τὰ κινήματα, καθορίζοντας ἐπίσης τὸν τρόπο τους νὰ τὰ πλησιάζουν καὶ νὰ ἐργαστοῦν ὑπομονετικά σ' αὐτά.

Πράγμα ποὺ σημαίνει καὶ πάλι νὰ ἀντιμετωπιστεῖ ἕνας τύπος πολιτικῶν ὁργανώσεων, κομμάτων διαφορετικῶν, ὡς πρὸς τὴ δομὴ τους, τὴ λειτουργία τους, τίς σχέσεις τους μὲ τίς μάζες καὶ τὴν κοινωνία στὴν πολύμορφη δράση τους, τὴν πραγματικὴ, τὴν σχεδὸν αὐτόνομη. Πάντα ἡ δράση μέσα στὸ πνεῦμα τῆς κοινωνικῆς αὐτοδιαχείρισης, θὰ ἔπρεπε νὰ σημαίνει τὸ νὰ υἱοθετηθεῖ μιὰ τέτοια στάση ἀπέναντι στὰ νέα κοινωνικά κινήματα.

Αὐτὰ τὰ κινήματα ἀπ' τὴν ἴδια τους τὴ φύση ξεπερνοῦν τὰ πλαίσια τῶν οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν διεκδικήσεων τῶν ἀμέσων ἢ μεταβατικῶν. Ἐνδιαφέ-

ρονται πρὶν ἀπ' ὅλα γιὰ κοινωνικὲς διεκδικήσεις ποὺ συνδέονται μὲ τὴν ποιότητα τῆς ζωῆς, μὲ τὴν ποιότητα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, μὲ τὴν πραγματικὴ πάλῃ ἐναντίον σὲ ὅλες τίς φόρμες ποὺ διακινεῖ τὴν ὑποτέλεια τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν στοὺς δέ, στὴ δουλειά, στὸ γάμο, στὴν οἰκογένεια, στὸ ζευγάρι, στὴ σεξουαλικότητα κλπ.

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἀποκλείεται νὰ μπορέσουμε νὰ τὰ ἐπηρεάσουμε, ἂν τὸ ἴδιο τὸ πρόγραμμα τῆς πολιτικῆς ὁργάνωσης τοῦ κόμματος ποὺ ἐπικαλεῖται τὸ ἐργατικὸ κίνημα δὲν υἱοθετεῖ αὐτὲς τίς ἐκτιμήσεις, τίς μέρμνες καὶ διεκδικήσεις, καὶ δὲν ἀγωνίζεται κατὰ τρόπο συνεπῆ, γιὰ νὰ ἀποδείξει μέσα στὴ δράση, τὴν ἀληθινὴ του ἀφοσίωση σ' αὐτὲς.

α) Τὸ ζήτημα τῶν γυναικῶν

Ἀπ' ὅλα τὰ νέα «κοινωνικά» κινήματα τὸ πιὸ σημαντικό εἶναι κατὰ πολὺ, τὸ κίνημα τῶν γυναικῶν, ποὺ περιλαμβάνει τὴ μιστὴ ἀνθρωπότητα.

Ἀλλὰ οἱ γυναῖκες εἶναι ἐπίσης οἱ μητέρες, οἱ ἐκπαιδευτές, οἱ σύντροφοι τοῦ ἄλλου μισοῦ, δηλαδὴ τῶν ἀνδρῶν, ἐξ οὗ καὶ ὁ κεφαλαιώδης ρόλος τους στὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας.

Αὐτὸ τὸ κίνημα θρίσκει ἀκόμα στὰ πρῶτα βήματά του, προσπαθώντας ἐμπειρικά, μέσα ἀπ' τὴ διαίρεση καὶ τίς συγκεχυμένες διαφορὲς τῶν συγκυριακῶν του ρευμάτων καὶ «ἡγεσιῶν» νὰ βρεῖ τίς δικές του θέσεις, τὰ δικὰ του δόγματα, τίς συμμαχίες του, τὴν τακτικὴ του, τὴ στρατηγικὴ του. Θυμίζει ὡς πρὸς αὐτὸ τόσο τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὅσο καὶ τοῦ μαρξισμοῦ, τοῦ φροῦδισμοῦ ἢ τῶν ἀποικιακῶν κινήματων. Αὐτὴ εἶναι, μποροῦμε νὰ ποῦμε, μιὰ πορεία ἀναπόφευκτη, «φυσικὴ». Ἀλλὰ τὸ γυναικεῖο κίνημα θὰ ἔχει ἕνα βέβαιο μέλλον καὶ ἀποφασιστικὸ γιὰ τὸ σύνολο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς ἀνθρωπότητας σὲ ἀναζήτηση ἐνὸς ἄλλου σφαιρικοῦ κοινωνικοῦ σχεδίου, ποὺ νὰ θέτει πραγματικὰ τέρμα στὴ μακριὰ προϊστορία του.

Ἡ πάλῃ γιὰ τὴν ἴση ἀμοιβὴ καὶ τίς ἴσες δυνατότητες ἐπαγγελματικῆς γενικῆς παραγωγῆς, γιὰ τὸν περιορισμὸ τῆς δουλειᾶς ποὺ συνιστοῦν οἱ σπιτικές καὶ οἰκογενειακές δουλειές μὲ τὴν ἀνάπτυξη κατ'ἀλλήλων ὑπηρεσιῶν καὶ τὴ συμμετοχὴ τῶν ἀνδρῶν σ' αὐτὲς τίς ἐργασίες. Γιὰ τὴ μητρότητα, τὴν ἀντισύλληψη, τὴν ἔκτρωση, ποὺ ν' ἀποφασίζονται ἐλεύθερα ἀπὸ τίς ἴδιες τίς γυναῖκες: ὅλα αὐτὰ δὲν ἐξαντλοῦν τὸ εἰδικὸ γυναικεῖο ζήτημα. Π ρ ό κ ε ι τ α ι ἐ π ἰ π λ έ ο ν καὶ κυρίως νὰ ἀναγνωριστῇ τὸ δικαίωμα τῶν γυναικῶν στὴν καθολικὴ τους κοινωνικὴ καὶ ἀτομικὴ ἀπελευθέρωση, τέτοια ποὺ οἱ ἴδιες τὴν ἐννοοῦν, τὴν καθορίζουν καὶ θέλουν νὰ τὴν πραγματοποιήσουν, σὰν ὅντα βέβαια συμπληρωματικὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ ἰδιόμορφα καὶ αὐτόνομα.

β) Το εθνικό ζήτημα

Η ανάγκη να ζήσει κανείς ελεύθερα την ιδιαίτερη ιστορικο-πολιτιστική του οντότητα, την «εθνική» του ταυτότητα, είναι επίσης μέρος των ριζικών αναγκών που προωθούν την επαναστατική πάλη των ανθρώπων, αυτή που έχει ως στόχο μια ριζική κοινωνική αλλαγή.

Απ' την άποψη αυτή, το εθνικό αίτημα δεν μπορεί να περιοριστεί ούτε στην «ταξική αλληλεγγύη» κατά τον αγώνα για την Έπανάσταση, ούτε την επαύριο μιας τυπικής αλλαγής των σχέσεων ιδιοκτησίας και παραγωγής.

Αντίθετα, η πείρα έχει αποδείξει ότι αυτό το αίτημα, που μένει κάποτε σε μια φαινομενικά ξεμυδρωμένη κατάσταση, όταν η ύπαρξη του ατόμου συντρέχει από υλικές μέριμνες πύδ άμεσες και πιεστικές, όπως η υπερβολική φτώχεια, αρχίζει να ξαναζεί έντατικά και να ενισχύεται, ακριβώς μαζί με την υλική και πολιτιστική ανάπτυξη. Η απόρροή του σαν έκφραση μιας ειδικής αλληλεγγύης μέσα στο πύδ πλατύ πλαίσιο της παγκόσμιας αλληλεγγύης, της κουλτούρας και του παγκόσμιου πολιτισμού, τοποθετείται σ' ένα ιστορικό μέλλον ακόμα πολύ μακρινό. Στο μεταξύ, θάχουμε να κάνουμε με την εκρηκτική αναδίωξη αυτού του αίσθήματος, τόσο στις προχωρημένες καπιταλιστικές χώρες, όσο και σε έκτεταμένες περιοχές του «Τρίτου Κόσμου», καθώς και στην Ανατολή.

Περιπτώσεις, στη Δυτική Ευρώπη, σαν εκείνες των Ιρλανδών, των Βάσκων, των Κορσικανών, των Κυπρίων, δάζουν καθαρά το ζήτημα μιας ένωσης σοσιαλιστικής Ευρώπης των Κρατών και των λαών, στην οποία θασιλεύουν όχι μόνον αληθινά δημοκρατικές δομές μέσα σε κάθε Κράτος που να σέβονται τις εθνικές και τοπικές ευαισθησίες, αλλά επίσης και το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των λαών που το επιθυμούν.

Η περίπτωση των διαφόρων φυλών στην Αφρική και την Ασία, θέτει καθαρά το ζήτημα της καθολικής επαναχάραξης του χάρτη των Κρατών που τους κληρονόμησε ο άποικισμός κι ο ιμπεριαλισμός, σύμφωνα με νέες γραμμές, που να τάνει οικονομικά και φυλετικά διώσιμα και να εξασφαλίζουν την εθνική αυτόνομη ύπαρξη στους λαούς ακριβώς που άλλοτριώθηκαν απ' αυτό το ζωτικό δικαίωμα.

Η περίπτωση της ΕΣΣΔ και άλλων ανατολικών χωρών δάζει καθαρά το ζήτημα του δικαιώματος στον άποχωρισμό και στην ανεξαρτησία των τεχνητών δημοκρατιών που κρατούνται με την πύδ ώμη βία στο πλαίσιο των ένωτικών «δμοσπονδιών» των κυριαρχούμενων απ' τη μεγαλο-ρώσικη γραφειοκρατία ή δορυφόρων Κρατών ελεγχόμενων στρατιωτικά απ' το στρατό της.

Η πάλη για τη μεταβατική πολιτική λύση

Όπως στην περίπτωση από αυτοδιαχειριστικές απόπειρες στον τομέα των επιχειρήσεων και γενικά της οικονομίας, για τον αγώνα π.χ. έναντιόν της ανεργίας, απόπειρες, που δεν μπορούν να επιτύχουν παρά αν διεξάγεται μια πάλη συντονισμένη σε εθνική κλί-

μακα με σκοπό στην αρχή να βρεθεί μια πολιτική μεταβατική λύση, το ίδιο και οι απόπειρες των νέων «κοινωνικών» κινήμάτων για να λύσουν τάν ειδικά τους ζητήματα, έξω από μια συμμαχία με το εργατικό κίνημα και από μια πολιτική μεταβατική λύση, είναι τελικά προορισμένες ν' αποτύχουν.

Αλλά, απ' το άλλο μέρος, αυτά τάν κινήματα δέ θα θγάλουν αυτό το συμπέρασμα, παρά από την ελεύθερα αναπτυγμένη πείρα τους.

Τό κεφαλιώδες ζήτημα μένει λοιπόν εκείνο της μετάδσης από τις επιθυμίες και τις μερικές, τμηματικές διεκδικήσεις, σε μια πάλη συντονισμένη, γενική, με σκοπό να επιτευχθεί μια πολιτική μεταβατική λύση στο πλαίσιο ενός σφαιρικού κοινωνικού σχεδίου.

Ξεκινώντας από τη σταθερή πεποίθηση ότι η γενική και οικονομική κρίση του καπιταλισμού θα διαρκέσει και θα επιδεινωθεί κι αυτό, ανεξάρτητα από τάν αναπόφευκτα απόροπτα της πάλης των τάξεων, στις προχωρημένες χώρες, θα πρέπει να προσανατολιστούμε σ' αυτόν τον τομέα σύμφωνα με δυο προοπτικές, σαν τις πύδ πιθανές. Μιας μεγάλης κρίσης εθνικής του τύπου του Μάη του 1968 στη Γαλλία, και κείνη της έκλογικής νίκης του ένιαιου μετώπου των παραδοσιακών οργανώσεων των μαζών των σοσιαλιστών και κομμουνιστών. Και στις δυο περιπτώσεις, το ζήτημα που θα μπει τότε γρήγορα θα είναι εκείνο της πολιτικής μεταβατικής μορφής της κεντρικής κυβέρνησης, που θα χρησιμοποιηθεί για να διευκολυνθεί πρώτα πρώτα η δημιουργία μιας αληθινής κατάδσης δυαδικής εξουσίας ίκανής ν' αντιμετωπίσει επιτυχώς τη σύγκρουση, την αναπόφευκτη σε κάποια στιγμή, με τις δυνάμεις, ακόμα και ένοπλες, της άστικής τάξης, και να επιτύχει τό «ποιοτικό πήδημα», δηλ. τη νικηφόρα πραγμάτωση της Έπανάδσης.

Μέσα στις σημερινές ιστορικές συνθήκες πύδ χαρακτηρισίζουν τό εργατικό κίνημα των προχωρημένων χωρών, ιδιαίτερα της Ευρώπης, αύτη ή φόρμα της κεντρικής εξουσίας, της κεντρικής κυβέρνησης, θάπαιρνε τη μορφή μιας κυβέρνησης σοσιαλιστών-κομμουνιστών. Δηλαδή μιας κυβέρνησης ένιαιου Μετώπου των μαζικών παραδοσιακών οργανώσεων, πολιτικών και συνδικαλιστικών. Αυτές οι οργανώσεις εξακολουθούν να υπάρχουν σαν έκφραση όχι μόνο του θάρους της παράδσης και της επιρροής των στελεχών και αγωνιστών τους των ένσωματωμένων μέσα στο μαζικό κίνημα, αλλά επίσης γιατί η πολιτική τους αντιστοιχεί στο συνηθισμένο επίπεδο συνείδησης των πλατειών στρωμάτων των εργαζομένων παραδοσιακών και νέων.

Αυτό τό επίπεδο συνείδησης δεν μεταβάλλεται εύνοικά για την επαναστατική γραμμή, παρά σε στιγμές δξείας επαναστατικής κρίσης, με την εμφάνιση πρώτα πρώτα στους κόλπους αυτών των «ιστορικών» οργανώσεων των εργαζομένων, κεντριστικών ρευμάτων της άριστερας. Έξ άλλου αυτά τάν ρεύματα είναι άποφασισμένα να παλαίψουν στις γραμμές αυτών των

οργανώσεων και να συμπληρώσουν εκεί την έμπειρία τους.

Ακόμα και στην περίπτωση μεγίστης εθνικής κρίσης του τύπου του Μάη 1968, το ζήτημα της Κυβέρνησης θα τεθεί υπό όρους πρώτα πρώτα μεταβατικούς. "Αν λείπει μια καθορισμένη πολιτική μεταβατική λύση, κάθε κοινωνική έκρηξη κινδυνεύει ν' αποτύχει, όπως συνέβη στη Γαλλία το Μάη του 1968.

Μια κυβέρνηση που προέρχεται από μια μεγάλη επαναστατική κρίση, ή από μια εκλογική νίκη του Έθνικού Μετώπου των μαζικών παραδοσιακών οργανώσεων, δεν είναι δυνατόν να κάνει χωρίς αυτές τις τελευταίες.

Αλλά και στις δυο περιπτώσεις είναι άπολύτως αναγκαίο αυτή ή Κυβέρνηση να στηρίζεται πάνω στο Έθνικό Μέτωπο των εργαζομένων στη βάση με μια δομή επιτροπών ανοιχτών σε όλες τις πολιτικές τάσεις και σε όλους τους εργαζόμενους.

Σε περίπτωση μεγάλης εθνικής κρίσης ή δημιουργία ενός τέτοιου Μετώπου είναι άπειρα πιο εύκολη, ακόμα και αναπόφευκτη. Σε περίπτωση εκλογικής νίκης του Έθνικού Μετώπου, που έχει κυρίως συσταθεί στις κορυφές μεταξύ των μαζικών παραδοσιακών οργανώσεων, ο κίνδυνος είναι βέβαιος ότι μια τέτοια «εργατική κυβέρνηση», ακόμα κι αν έχει απαλλαχθεί από «κάθε καπιταλιστή ύπουργό», από κάθε συμμαχία με τους πολιτικούς σχηματισμούς άστικής φύσεως της μειοψηφίας, να συνθηκολογήσει μπροστά στη μπουρζουαζία, και να μην εφαρμόσει ούτε καν «το κοινό της πρόγραμμα», το περιορισμένο κι όχι αποτελεσματικό. Γι' αυτό το λόγο, αν και της δίνουν μια κριτική υποστήριξη, οι επαναστατικές δυνάμεις θα επιμένουν πάνω στην απόλυτη ανάγκη να δομηθεί το Έθνικό Μέτωπο στη βάση και συστηματικά θα διαλύσουν τις αταπάτες που θα δημιουργούσε μέσα στις μάζες ο σχηματισμός μιας τέτοιας κυβέρνησης.

Πάντα ή «υπερβαλλόμενη» δεν μπορεί ν' αντιμετωπισθεί χωρίς το Έθνικό Μέτωπο, των εργαζομένων στο σύνολό του να αποκτήσει την έμπειρία του, σεβόμενο πάντα την προλεταριακή δημοκρατία.

Αυτή ή τελευταία συνεπάγεται την ειλικρινή αναγνώριση του πολυκομματισμού στους κόλπους του κινήματος των εργαζομένων, καθώς κι εκείνη των νέων «κοινωνικών» κινήματων, πόναι πλατιά αυτόνομα. Την «υπερβαλλόμενη» πρέπει να την έννοησουμε πολιτικά κι όχι κυρίως οργανωτικά. Δηλαδή πρέπει να αποβλέπουμε στο ότι, σε μια δοσμένη στιγμή, ο επαναστατικός προανατολισμός θα κυριαρχήσει και θα επιβληθεί πάνω στην πλειοψηφία των δυνάμεων του Έθνικού Μετώπου των εργαζομένων, με την εμφάνιση π.χ. στους κόλπους των μαζικών παραδοσιακών οργανώσεων τάσεων κεντριστικών της άριστερας, που να γίνονται συγκυριακά πλειοψηφικές μέσα στις οργανώσεις τους.

Μια τέτοια δημοκρατική και αυτοδιαχειριστική αντίληψη του εργατικού κινήματος και του κοινωνικού

κινήματος γενικά, κάθε φυσικά με τη σεκταριστική και φραξιονιστική αντίληψη του Έθνικού Εργατικού Μετώπου, που το θεωρούσαν σά μια τακτική χρησιμοποούμενη για να «καταγγέλει», να «ξεμασκαρεύει», να «υπερβαλλοί» οργανωτικά τις παραδοσιακές ήγες και γρήγορα να τις αποστερήσει από τη βάση τους. Πράγμα που όπωςδήποτε δεν είναι δυνατόν, επειδή ο πολυκομματισμός έχει ιστορικό - κοινωνικές ρίζες βαθειές και επίμονες. Αυτό είναι άλλωστε ή έγγυση της προλεταριακής δημοκρατίας στον αγώνα για την Επανάσταση και ή έγγυση της σοσιαλιστικής δημοκρατίας στην πάλη για την οικοδόμηση της αυτοδιαχειριζόμενης κοινωνίας.

Όσο περισσότερο το «επαναστατικό κόμμα» αποκτά αυτό το ίδιο μια μαζική βάση στην τάξη και στην κοινωνία, όσο περισσότερο αφομοιώνει βαθειά αυτή την αντίληψη και την πρακτική, τόσο υπάρχουν πιθανότητες «ήγεμόνευσης» ιδεολογικής ή πολιτικής πάνω στην πλειοψηφία των δυνάμεων του Έθνικού Μετώπου και των αναγκαίων συμμαχιών του με τα νέα «κοινωνικά» κινήματα.

Από τη στιγμή που υπάρχει μια «εργατική» κυβέρνηση, δηλαδή μια κυβέρνηση μέσα στην οποία επικρατούν οι μαζικές παραδοσιακές οργανώσεις και που στηρίζεται πάνω στις δημοκρατικές επιτροπές του Έθνικού Εργατικού Μετώπου στη βάση, οι συνθήκες γίνονται ευνοϊκές για ν' αναπτυχθεί μια πραγματική κατάσταση «δυσδικής εξουσίας» και να εξελιχθεί ο συσχετισμός δυνάμεων με τη μπουρζουαζία και την συντηρητική γραφειοκρατία, των παραδοσιακών οργανώσεων, προς όφελος του επαναστατικού ρεύματος. Για να γίνει επομένως δυνατή ή νικηφόρα έκδοση του αρχινομένου επαναστατικού προτάσεως, που θάχει αναπόφευκτα να αντιμετωπίσει μια κάποια στιγμή τη βίαιη αντίδραση, ακόμα και ένοπλη, της άστικής τάξης και να προβεί στην ολοκληρωτική κατάληψη της εξουσίας, στη συμπλήρωση της Επανάστασης.

Κατά το πέρας από την «κυβέρνηση των εργατικών κομμάτων» στη «νίκη της Επανάστασης» δια της «δυσδικής εξουσίας», θα είναι ανάγκη να συνδυασθεί ή ενίσχυση των επιτροπών και όλων των οργανισμών με αυτοδιαχειριστικό χαρακτήρα, με φόρμες «αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας». Αυτή απορρέει από την ύπαρξη των κομμάτων και των κοινοβουλευτικών αντιλήψεων πλατειών κοινωνικών στρωμάτων, απαραίτητων συμμάχων του προλεταριάτου. Π.χ. ή εκλογή μιας Σύντακτικής Συνέλευσης, που θα επεξεργαστεί το Σύνταγμα της μεταβατικής περιόδου, αποδείχεται απόλυτως αναγκαία, για την κινητοποίηση και την ένότητα για τη γενική επαναστατική μάχη.

III. Η πάλη στα γραφειοκρατικά κράτη της Ανατολής

Τα γραφειοκρατικά Κράτη, που αποχρυσταλλώνονται σε διάφορους βαθμούς πάνω σε μια βάση λιγότερο ή περισσότερο σταθερή, σάν τέτοια, διαφορετικά από τον καπιταλισμό, αλλά που φράζουν επίσης το δρόμο

πρός τὸν αὐτοδιαχειριζόμενο σοσιαλισμό, δηλαδή τὸν καθεαυτὸ σοσιαλισμὸ, συντελοῦν πολὺ, μὲ τὸ ἀρνητικὸ παράδειγμά τους, στὸ νὰ ἐπιβραδύνουν τὴ ριζοσπαστικοποίηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στὶς προχωρημένες καπιταλιστικές χώρες.

Ἡ ὑπαρξὴ τους ἀντικειμενικά, ἐνῶ ἐπιδεινώνει τὶς ἀντιθέσεις τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τὸν ἀποδυναμώνει σὲ διεθνή κλίμακα, δρᾷ ταυτόχρονα σὰν ἓνα ἰσχυρὸ στοιχεῖο διαταραχῆς τῆς συνείδησης καὶ τῆς ἐπαναστατικῆς θέλησης τῶν μαζῶν στὶς προχωρημένες χώρες.

Ἀλλὰ ἡ ἐμπειρία ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν παρατεινόμενη ὑπαρξὴ τους συντελεῖ ἐπίσης ὥστε τὸ σφαιρικὸ, κοινωνικὸ σχέδιο, σὰ θεωρητικὴ σύλληψη, ποὺ ἐμφυχώνει τὶς ἐπαναστατικὰς δυνάμεις τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας νὰ ἐμπλουτίζεται μ' ἓνα περιεχόμενο πιὸ συγκεκριμένο. Αὐτὸ εἶναι ἓνας τρόπος νὰ γίνῃ ὁ πειραματισμὸς τους ἀρνητικὸ παράδειγμα καὶ νὰ τραβηχτεῖ ἡ προσοχή μας τόσο στὸ ἐσφαλμένο πολλῶν σχημάτων, ὅσο καὶ στὰ σοβαρὰ λάθη ποὺ πρέπει νὰ ἀποφευχθοῦν.

Τὸ θεμελιώδες συμπέρασμα ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τῶν γραφειοκρατικῶν Κρατῶν, εἶναι τὸ ἀκόλουθο: δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐγκαθιδρυθεῖ ὁ σοσιαλιστικὸς χαρακτήρας τῶν ἀντι-καπιταλιστικῶν καὶ ἀντι-ιμπεριαλιστικῶν ἐπαναστάσεων, ἂν περιοριστοῦμε στὴν ἀπλὴ σχηματικὴ ἀλλαγὴ τῶν σχέσεων ἰδιοκτησίας (στὴν (κρατικοποιημένη οἰκονομία), οὔτε χωρὶς νὰ ἐγκαθιδρυθοῦν ἀμέσως ἐπίσης οἱ δομὲς ἐξουσίας καὶ διαχείρισης τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς κοινωνίας, ποὺ ἀρχίζουν νὰ καταργοῦν πραγματικὰ τὴν παλιὰ κοινωνικὴ διαίρεση τῆς ἐργασίας τοῦ Κράτους. Ἄλλοιως ὑπάρχει θεῖος κίνδυνος νὰ μπλοκαριστεῖ ἡ ἐξέλιξη πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ καὶ νὰ χρειαστεῖ νὰ προσφύγουμε σὲ μιὰ καινούργια ἐπανάσταση γιὰ νὰ συμπληρωθεῖ τὸ ἔργο τῆς πρώτης.

Μιὰ δευτέρη Ἐπανάσταση εἶναι τὴν ὥρᾳ ἀπόλυτα ἀναγκαία σὲ ὅλα τὰ γραφειοκρατικὰ Κράτη. Αὕτῃ ἡ ριζικὴ πολιτικὴ μεταβολὴ ἀπαιτεῖ μιὰ πολιτικὴ ἀντιπολίτευση κατὰ τοῦ πολιτικο-κοινωνικοῦ καθεστώτος αὐτῶν τῶν χωρῶν καὶ τὴν ἀνατροπὴ του, σὲ μιὰ δοσμένη στιγμή, ἀπ' τὶς μάζες.

Ἡ στιγμή καὶ οἱ φόρμες αὐτῆς τῆς δευτέρας ἀντι-γραφειοκρατικῆς ἐπανάστασης, δὲν μποροῦν ἀπὸ τώρα νὰ καθοριστοῦν. Αὐτὲς οἱ φόρμες θὰ διαφέρουν ἀπ' τὴ μιὰ στὴν ἄλλη περίπτωσι, ἀνάλογα μὲ τὴ σταθερότητα τῆς κάθε γραφειοκρατίας.

Τὸ προτὶς αὐτῆς τῆς Ἐπανάστασης μπορεῖ πολὺ καλὰ ν' ἀρχίσει μὲ τὴ σύσταση μιᾶς ἐνωμένης ἀντιπολίτευσης ποὺ νὰ παλαίβει γιὰ τὰ στοιχειώδη δημοκρατικὰ δικαιώματα καὶ γιὰ τὴν υπεράσπιση τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς τῶν μαζῶν.

Μιὰ τέτοια ἀντιπολίτευση, μέσα στὴν ὁποία θὰ ἐνσωματωθοῦν οἱ ἐπαναστατικὰς δυνάμεις ποῦχουν κατακτηθεῖ ἀπὸ τὸν αὐτοδιαχειριζόμενο σοσιαλισμὸ, πρέπει νὰ φροντίσει νὰ ἀποφύγει τὴν πρόωρη σύγκρουση μὲ

τὴ γραφειοκρατία στὶς χώρες ὅπου αὕτῃ ἐξαρτᾶται, στὴν πραγματικότητα, ἀπ' τὴ στρατιωτικὴ προστασία τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας, καὶ νὰ μὴν προκαλέσει ἔτσι τὴ στρατιωτικὴ τῆς ἐπέμβαση.

Ὁ στόχος τῆς τακτικῆς τῆς ἀντιπολίτευσης, πρέπει νὰ εἶναι νὰ κρατήσῃ τὴ γραφειοκρατία ἐξασθενημένη, νὰ τῆς ἀποσπᾷ διαρκῶς παραχωρήσεις, νὰ τὴ διαιρεῖ, καὶ νὰ περιμένῃ μιὰ διεθνή εὐκαιρία εὐνοϊκὴ γιὰ νὰ δοκιμάσει, μὲ μιὰ γενικὴ ἐξέγερση τῶν μαζῶν, νὰ τὴν ἀνατρέφει.

Υπάρχουν ἀντικαπιταλιστικὰ Κράτη ποὺ ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἀντι-ιμπεριαλιστικὴ νίκη κατευθύνονται πρὸς ἓναν τύπο γραφειοκρατικοῦ Κράτους ποὺ κυρίως βασίζεται πάνω στὴν κρατικὴ ἰδιοκτησία καὶ στὸ πολιτικὸ καθεστῶς τοῦ μονολιθικοῦ κόμματος, τὸ ὁποῖο ἀναπόφευκτα γίνεταί τὸ φερέφωνο τῆς σχηματιζόμενης γραφειοκρατίας τοῦ Κράτους.

Αὕτῃ εἶναι π.χ. ἡ περίπτωσι χωρῶν σὰν τὴν Ἀγκόλα, τὴ Μοζαμβίκη, τὸ Βιετνάμ, τὴν Αἰθιοπία, τὴ Νότια Γερμανία. Σ' ὅλες αὐτὲς τὶς χώρες ἡ γραφειοκρατία εἶναι ἀκόμα ἀδύνατη, οἱ πιέσεις τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ καὶ οἱ κίνδυνοι ποὺ ἀπορρέουν ἀπ' αὐτὸν μένουν πάντα πολὺ μεγάλοι.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους, οἱ μαρξιστὲς ἐπαναστάτες τοὺς δίνουν μιὰ κριτικὴ υποστήριξη ἐναντίον κάθε ἀπόπειρας τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ νὰ τὶς ἐπανακτήσει. Ἀλλὰ ταυτόχρονα διατηροῦν τὴν πολιτικὴ τους ἀντιπολίτευση ἐναντίον τῶν ἐκεῖ καθεστώτων, στὸ βαθμὸ ποὺ αὐτὰ προσανατολίζονται πρὸς τὴν ἀπλὴ κρατικοποίηση τῆς οἰκονομίας πρὸς τὴν κυθέρνηση ἀπὸ τὸ ἓνα Κόμμα, ποὺ ἀλλοτριώνει τὶς μάζες ἀπὸ κάθε πραγματικὴ ἐξουσία.

Οἱ μαρξιστὲς - ἐπαναστάτες δίνουν κριτικὴ υποστήριξη σὲ ὅλα τὰ γραφειοκρατικὰ Κράτη, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ΕΣΣΔ καὶ τῆς Κίνας, ἐναντίον τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ, γιὰτὶ ἡ ἐνδεχόμενη ἐπανάκτησή τους, ποὺ πρακτικὰ ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς εἶναι ἀδύνατη, δὲν θὰ εἰσέγαγε ἐκεῖ οὔτε τὴ δημοκρατία, οὔτε τὴν οἰκονομικὴ πρόοδο, ἀλλὰ θὰ τὰ ἀποικιοποιούσε πρὸς ὄφελός του, μὲ μιὰ ἀντεπανάσταση καταστρεπτικὴ καὶ αἱματηρή. Ταυτόχρονα ὁ ἱμπεριαλισμὸς θὰ ἐνισχυόταν ἀπ' αὐτὸ σὲ παγχόσμια κλίμακα.

Ἀλλὰ παράλληλα, οἱ μαρξιστὲς - ἐπαναστάτες διατηροῦν, σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ Κράτη, τὴν ἀμείωτη πολιτικὴ τους ἀντίθετη καὶ τὴν προσανατολίζουν πρὸς τὴν Ἐπανάσταση, δηλαδή πρὸς τὴ ριζικὴ πολιτικο-κοινωνικὴ τους μεταβολή, σὲ κάποια στιγμή, ποὺ ν' ἀνοίξει τὸ φραγμένο δρόμο πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ. Τὸν ἀγῶνα γι' αὐτὸ τὸ καθήκον, οἱ μαρξιστὲς - ἐπαναστάτες τὸν ἐμπιστεύονται ἀποκλειστικὰ στοὺς ἐργαζόμενους καὶ στὶς μάζες. Οἱ πιθανότητες ἐπιτυχίας μεσοπρόθεσμα μιᾶς τέτοιας ἐπανάστασης, μένουν πάντα σημαντικὲς στὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν γραφειοκρατικῶν Κρατῶν, ἐ-

κτός, πρώτα πρώτα, της ΕΣΣΔ, και σὲ δεύτερη μοίρα τῆς Κίνας. Τέτοια εἶναι ἡ περίπτωσις πρὸς εἰδικὰ τῶν ἀνατολικῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Πράγματι, ἡ κρατικὴ γραφειοκρατία ποὺ πάει νὰ συγκροτηθεῖ σ' αὐτὲς τὶς χώρες, στὶς πρὸς πολλὰς ἀπ' αὐτὲς μένει ἀκόμα ἀδύνατη, καὶ οἱ παραδόσεις τους, τὸ ὕλικο καὶ πολιτιστικὸ τους ἐπίπεδο, καθὼς καὶ ἡ γειτονία τους μὲ τὶς προχωρημένες καπιταλιστικὲς χώρες, ἀποτελοῦν πάντα τεράστια ἐμπόδια στὴ σταθεροποίησίν τους σύμφωνα μὲ τὸ μοντέλο τοῦ σοβιετικοῦ «σοσιαλισμοῦ».

Νέες ἐπαναστατικὲς κρίσεις πολὺ μεγάλες τοῦ τύπου τῆς «Ἀνοιγῆς τῆς Πράγας», εἶναι ἀναπόφευκτες σ' αὐτὲς τὶς χώρες. Τότε, καὶ πρὸς εὐκολα, παρὰ στὰ προηγμένα καπιταλιστικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, θὰ ἐκδηλωθοῦν ἐκεῖ, οἱ θαθεῖα αὐτοδιαχειριστικοὶ πόθοι τῶν μαζῶν τους, καὶ στὸν οἰκονομικὸ τομέα, καὶ στὸ σφαιρικὸ κοινωνικὸ πλάνο.

Στὴν πάλιν γιὰ τὴν προετοιμασία τῆς δευτέρας Ἐπανάστασης σ' αὐτὲς τὶς χώρες, τὰ δημοκρατικὰ συνθήματα θὰ παίξουν ἐναντὶ ἀποφασιστικῶν ρόλων.

Ἡ πάλιν γιὰ τὸ δικαίωμα ἀπεργίας, γιὰ τὸ δικαίωμα στὸν ἐλεύθερο συνδικαλισμὸ, στὸν πολυκομματισμὸ, στὴν ἐλεύθερη μετακίνησις τῶν προσώπων καὶ τῶν ἀγαθῶν κλπ., προετοιμάζει τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν αὐτοδιαχείριση στὰ ἐργαστάσια, τὶς ὑπηρεσίες, τὶς κοινότητες. Γιὰ τὴν κατάργησις τῶν γραφειοκρατικῶν προνομίων, τὴν καθολικὴ ἀναδιοργάνωσις τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ, τῆς σχεδιοποίησις, τῆς διοίκησις τῆς κοινωνίας, ἀπὸ τοὺς παραγωγούς καὶ τοὺς πολίτες.

Ἡ πείρα δείχνει πῶς σὲ κάθε μεγάλη ἐπαναστατικὴ κρίσις, οἱ ἐργαζόμενες μάζες σ' αὐτὲς τὶς χώρες προσφεύγουν εὐκολώτερα ἀπὸ ἐκείνες τῆς Δύσης στὴ συγκρότησις ἐπιτροπῶν μὲ ἀποστολὴ αὐτοδιαχειριστικοῦ περιεχομένου.

Τὰ προβλήματα ποὺ ἔχουν οἱ γυναῖκες, οἱ ἐθνικὲς μειονότητες, οἱ «οἰκολόγοι», στὶς προηγμένες καπιταλιστικὲς χώρες, ὑφίστανται ἐπίσης βασικὰ στὰ γραφειοκρατικὰ κράτη. Οἱ φόρμες διαφέρουν, τὸ βασικὸ περιεχόμενον εἶναι τὸ ἴδιον.

Ἡ ριζικὴ τους λύσις ἀποτελεῖ λοιπὸν μέρος τοῦ γενικοῦ προγράμματος, στὴ βάση τοῦ ὁποῦ ἀγωνίζονται σ' αὐτὲς τὶς χώρες οἱ δυνάμεις τους οἱ κριτικές, οἱ ἐπαναστατικὲς, ἐκείνες ποὺ ἀμφισβητοῦν τὰ ἐκεῖ καθεστώτα.

Ἀληθινὰ μὲ τὸν καιρὸ ποὺ περνᾷ, οἱ ἀντικειμενικοὶ δεσμοὶ μεταξὺ τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασις στὴ δυτικὴ Εὐρώπη καὶ στὴν ἀνατολική, ἐπιδύονται, σὲ βαθμὸ ποὺ εἶναι σωστὸ ν' ἀντιμετωπιστεῖ ἡ εὐρωπαϊκὴ Ἐπανάστασις ὡς ἓν ὅλον, ποὺ θὰ προχωρήσει γρήγορα, ἀπὸ κεῖ ὅπου θ' ἀρχίσει, στὸ ὅλον τῆς ἡπείρου.

Ἀπ' ὅπου ἡ ἐξαιρετικὴ τῆς ἀξία, ὡς μοναδικὸ ἱστορικὸ παράγοντα στὴ σημερινὴ ἐποχὴ, ἱκανοῦ νὰ ἐξαρθῶσι τὸν καπιταλισμὸ καὶ τὸ γραφειοκρατισμὸ στὶς ἴδιες τὶς μητροπόλεις τους, καὶ νὰ παρεμποδίσουν τὸν παγκόσμιον ἀτομικὸ πόλεμον.

Αὐτὰ τὰ ἀντικειμενικὰ δεσμὰ ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὴν Ἐπανάστασις, στὴ Δύσις καὶ τὴν Ἀνατολή

τῆς Εὐρώπης, πρέπει νὰ ἐκδηλωθοῦν ἐπίσης στὸν ὑποκειμενικὸ τομέα μὲ μιὰ καλλίτερη γνωριμία καὶ σύμπνοια μεταξὺ τῶν πραγματικῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων στὰ δύο μέρη καὶ μὲ κοινὴ δράσις. Τὸ νὰ δημιουργηθεῖ ἓν ἐνιαῖο Μέτωπο ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς δυνάμεις καὶ ἰδιαίτερα σ' αὐτὲς ποὺ ἐπικαλοῦνται τὸ μαρξισμὸ καὶ τὸν αὐτοδιαχειριζόμενον σοσιαλισμὸ, εἶναι σήμερα ἓν κεντρικὸ καθήκον, ταυτόχρονα ἀπόλυτα ἀναγκαῖο καὶ δυνατό.

IV. Ὁ ἀγῶνας στὶς ὑπανάπτυκτες χώρες

Ἀπὸ τὸ δεύτερο παγκόσμιον πόλεμον, πολλὲς χώρες ποὺ ἦταν χαρακτηρισμέναι ὡς «ἀποικιακὲς» ἢ «μισο-ἀποικιακὲς», ἔφθασαν στὸ κατώφλι, ὅχι μόνο τῆς τοπικῆς ἀνεξαρτησίας, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ σὲ κείναι ποὺ τὶς ὁδηγεῖ στὸ δρόμον μιᾶς σημαντικῆς ἐκδιομηχανοποίησης.

Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶχε βαθὺ ἀντίκτυπο πᾶν ὅπου στὴν κοινωνικὴ τους σύνθεσις, φέρνοντας στὶς πόλεις ἓνα πολὺ μεγάλο μέρος τῶν ἀγροτῶν τους, προκαλύντας τὴ γέννησις σημαντικῶν παραδοσιακῶν καὶ νέων στρωμάτων ἐργαζομένων, ἐφοδιάζοντας αὐτὲς τὶς χώρες μὲ ἓν ἐννοεῖο γενικὸ κοινωνικὸ δυναμισμό.

Αὐτὴ εἶναι ἡ περίπτωσις χωρῶν, ὅπως ἡ Βραζιλία, τὸ Μεξικὸ, ἡ Ἀργεντινὴ, ἡ Νιγηρία, τὸ Ἰράν, ἡ Ἰνδία, ἡ Νότια Κορέα, ἡ Φορμόζα, ποὺ «ἀποκολλοῦνται», σὲ διάφορους βαθμούς, ἀπὸ τὴν «ὑπανάπτυξη».

Τὸ χαρακτηριστικὸ μιᾶς κάποιας ἐκδιομηχανοποίησης εἶναι ἄλλωστε γενικὸ, σὲ διεθνή κλίμακα. Ὁφείλεται στὴ βαθύτερη εἰσχώρησις παντοῦ τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων καὶ στὴν ἐγκαθίδρυσις τῶν πολυεθνικῶν σὲ διεθνή κλίμακα, ποὺ ἔδωσαν δυναμισμό σ' αὐτὲς τὶς σχέσεις. Εἴτε κατὰσχοντας κατ' εὐθείαν, ἢ διὰ μέσου ἐπιχειρήσεων ποὺ τὶς ἐξαρτοῦν, πρῶτες ὕλεις, γῆ, ἀγορὲς καὶ πίστεις.

Ἀλλὰ αὐτὲς οἱ οἰκονομικο-κοινωνικὲς μεταβολὲς ἔξωσαν ἐπίσης τὶς δομικὲς ἀντιθέσεις αὐτῶν τῶν χωρῶν, ἐπιτείνοντας τὴν πόλωση μεταξὺ τῶν πολὺ πλουσίων καὶ τῶν πολὺ φτωχῶν, μεταξὺ τῶν πόλεων καὶ τοῦ κάμπου, ἐξαθλιώνοντας πολὺ πλατεῖα στρώματα τῆς ἀγροτιάς, ποὺ εἰσρέουν στὶς πόλεις, χωρὶς δυνατότητες νὰ ἐνσωματωθοῦν ἐκεῖ, μέσα στὴν παραγωγικὴ δουλειά.

Μὲ τὴν τωρινὴ ἐπιδείνωσις τῆς γενικῆς καὶ οἰκονομικῆς κρίσεως τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ χρέωσις τοῦ μεγαλύτερου μέρους αὐτῶν τῶν χωρῶν ἔχει γίνῃ ὑπεροχική, ἀπορροφώντας, γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησις τῶν χρεῶν, τὴν δλότητα σχεδὸν σὲ ξένο συνάλλαγμα τῶν ἐξαγωγῶν τους. Μαζικὸς πληθωρισμὸς καὶ ἀνεργία, ἐξῆς θλίψις πλατιῶν στρωμάτων, ἀκόμα καὶ τῆς μικροαστικῆς τάξεως, δημιουργοῦν σὲ πολλὰς περιπτώσεις μιᾶ ἐκρηκτικὴν κατάστασις.

Σχεδὸν τὸ ἓν τέταρτον τῆς ἀνθρωπότητος θρίσκει αὐτὴ τὴ στιγμὴ στὸ κατώφλι τῆς ἀπόλυτης φτώχειας, τῆς ἐνδημικῆς πείνας. Οἱ διαστρεβλώσεις, οἱ ἀνισορροπίες, οἱ ἀνισότητες, ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν καπιταλιστικὴν ἀνάπτυξιν, σ' αὐτὲς τὶς κοινωνίας, εἶναι τεράστιες καὶ ὅλο καὶ χειροτερεύουν.

Ἡ μπουρζουαζία καὶ ὁ καπιταλισμὸς ἀπαντοῦν σ' αὐτὴ τὴν κατάστασιν μὲ τὴν ἐγκαθίδρυση κυρίως αἱματηρῶν στρατιωτικῶν δικτατοριῶν, ἢ καθεστώτων μὲ πρόσφατη δημοκρατικὴ, κοινοβουλευτικὴ, ποὺ στὴν πραγματικότητά ὑποστηρίζονται ἀπὸ τὸ στρατὸ καὶ τὴν ἀστυνομία.

Αὐτὴ εἶναι ἡ περίπτωσις τῶρα τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν καθεστώτων τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας.

Γιὰ νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν τύχη ποὺ τοὺς ἐπιφυλάσσει ὁ καπιταλισμὸς σὲ κρίση, μερικὲς χώρες κατορθώνουν νὰ ἀνατρέφουν μὲ τὴν Ἐπανάστασιν αὐτὲς τὶς δομὲς, καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσουν καθεστῶτα ποὺ ἔχουν τὴν τάσιν νὰ βασιστοῦν στὴν κρατικὴ ιδιοκτησία, στὸ πολιτικὸ σύστημα τοῦ ἐνὸς καὶ μόνοις κόμματος.

Οἱ ἐπαναστατικὲς δυνάμεις πρέπει νὰ δώσουν κριτικὴ ὑποστήριξιν σ' αὐτὰ τὰ καθεστῶτα, ἐνῶ συγχρόνως νὰ τονίζουσιν τοὺς υπερβολικοὺς κινδύνους μιᾶς τέτοιας ἐξέλιξης.

Πρέπει νὰ διαμορφώνουν πάντως ἀντιπολιτευτικὰ κινήματα, ποὺ νὰ ὑπερασπίζουσιν μέτρα ἀντιτιθέμενα στὴν τάσιν σταθεροποίησης ἐνὸς καθεστώτος γραφειοκρατικοῦ Κράτους. Μέτρα ἐμπνεόμενα ἀπὸ τὸ σφαιρικὸ κοινωνικὸ σχέδιον καὶ ἀπὸ τὸ μεταβατικὸ πρόγραμμα ποὺ ὀδηγεῖ σ' αὐτὸ ποὺ καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο εἶναι παγκόσμια ἐγκυρά. Οἱ ἀναγκαῖες προσαρμογὲς σὲ κάθε συγκεκριμένη περίπτωσι, δὲ θὰ μπορούν νὰ ἀναφέρονται παρὰ στὸ ρυθμὸ καὶ στὸ πλάτος τῆς ἐφαρμογῆς, ὅχι στὸ βάθος. Δὲν ὑπάρχει ἕνας σοσιαλισμὸς προσοδιδιάζων στίς ὑπανάπτυκτες χώρες καὶ ἕνας ἄλλος ποὺ νὰ εἶναι κατ'ἀλλήλους γιὰ τὶς προηγμένους χώρες. Ἡ τάσις πρέπει νάνα: παντοῦ ἢ ἴδια, φτάνει νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν οἱ τρόποι τῆς ἐφαρμογῆς τῆς, ἀνάλογα, σὲ κάθε περίπτωσι, μὲ τὶς συγκεκριμένους συνθήκας.

Πουθενὰ π.χ. δὲν πρέπει νὰ γίνῃ παραδεκτὸ νὰ ἐγκαθιδρυθεῖ ἡ γενικευμένη κρατικὴ ιδιοκτησία, ἡ διαχειριζόμενη ἀπὸ τὴν γραφειοκρατίαν τοῦ Κράτους, ἀντὶ τῆς κοινωνικῆς ιδιοκτησίας, τῆς διαχειριζόμενης ἀπὸ τὶς δημοκρατικὲς κολλεκτίβες τῶν ἐργαζομένων μὲ τὴν συνεργασία καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Κράτους.

Πουθενὰ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ παραδεκτὸ νὰ ἀποκλεισθεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπεργίας τοῦ ἐλεύθερου συνδικαλισμοῦ, τοῦ πολυκομματισμοῦ, καὶ ὅλες οἱ δημοκρατικὲς ἐλευθερίες ποὺ κατακτήθηκαν κάτω ἀπ' τὸν καπιταλισμὸ.

Πουθενὰ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ παραδεκτὴ ἡ ἀναγκαστικὴ διοικητικὴ κολλεκτιβοποίηση τῆς γῆς, οὔτε νὰ ἐπιτραπῇ ἡ «πρωταρχικὴ οὐσώρευσις» γιὰ τὴν ἐκδημιουργανοποίηση σ' αὐτὲς τὶς χώρες νὰ γίνῃ σὲ ἐξέλιξιν κυρίως τῶν χωρικῶν, ποὺ νὰ καταντοῦν οἱ ἐμισθοὶ οἱ χειρότερα ἀμειβόμενοι καὶ ἐξυπηρετούμενοι ἀπὸ τὸ Κράτος.

Ἡ πείρα δείχνει πῶς τὸ ἀγροτικὸ ζήτημα εἶναι δυνατόν νὰ λυθεῖ μὲ τὴν κοινωνικοποίηση ἐνὸς μέρους τῶν καλλιτέρων γαιῶν, στίς ὁποῖες τὸ Κράτος παρέχει ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα γιὰ τὴ μοντέρνα καλλιέργεια. Ὅπως τέτοιοις τομέας κυριαρχεῖ γρήγορα οἰκονομικὰ

πάνω στὸ σύνολο τῆς ἀγροτικῆς ἀγορᾶς καὶ ταυτόχρονα γίνεσθαι τὸ καλλίτερον παράδειγμα ποὺ θὰ ὠθήσει τοὺς ἀτομικοὺς ἀγρότες νὰ ὀργανωθοῦν πρῶτα πρῶτα σὲ κολλεκτίβες παραγωγῆς, πρὶν νὰ περάσουν ἀπὸ τὴν ἴδια τους τὴν πείρα καὶ θέλησιν, στὸν τομέα τῆς μεγάλης κοινωνικοποιημένης ἀγροτικῆς παραγωγῆς, δηλαδὴ στὴν αὐτοδιαχειριζόμενη.

Σὲ ὅλες τὶς χώρες ὅπου ὑπάρχουν οἱ κατάλληλες συνθήκες γιὰ τὴ νόμιμη δράσιν τῶν μαζῶν, χρειάζεται νὰ ἀποδοθεῖ μιὰ πρωταρχικὴ σημασία στὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς ἐνωμένου ἀνεξάρτητου συνδικαλισμοῦ καὶ ἐνὸς μαζικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, μὲ πρόγραμμα ὅσο πιὸ προοδευτικὸ γίνεται.

Σὲ ὅλες τὶς χώρες ὅπου δὲν ὑπάρχουν αὐτὲς οἱ συνθήκες, καὶ ὅπου ἀντίθετα κυριαρχοῦν αἱματηρές δικτατορίες τῆς ὀλιγαρχίας καὶ τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ, πρέπει ν' ἀντιμετωπισθεῖ ἡ πολύμορφη δράσιν τῶν μαζῶν στίς πόλεις καὶ στὸν κάμπο, ποὺ νὰ ἐμφυχώνεται, νὰ προωθεῖται, νὰ συντονίζεται ἀπὸ μιὰ μαζικὴ πολιτικοστρατιωτικὴ ὀργάνωσι, ποὺ προσφεύγει ἐπίσης καὶ στὸν ἐνοπλὸ ἀγῶνα. Αὐτὴ εἶναι ἡ μεταβατικὴ φόρμα ἢ ἀπολύτως ἀναγκαῖα στὴν περίπτωσι αὐτῇ τοῦ «ἐπαναστατικοῦ κόμματος». Ὁ ἐνοπλὸς ἀγῶνας εἶναι ἕνα στοιχεῖο ἀπαραίτητο τῆς τακτικῆς καὶ στρατηγικῆς τῆς ἐπαναστατικῆς ὀργάνωσιν τοῦ κόμματος, στίς χώρες ὅπου βασιλεύει, κατὰ τρόπον σχεδὸν ἐνδημικόν, ἡ ἀνοιχτὴ δικτατορία τῆς ὀλιγαρχίας καὶ τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ.

Πρέπει νὰ ἀπορρέει, ὅχι ἀπὸ ὁμάδες ἀνταρτῶν, «φοκιστικὲς» ἢ ἀπομονωμένους ἀπὸ τὶς μάζες τῶν χωρικῶν καὶ τῶν πόλεων, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ θραχίονα τῆς πολιτικοστρατιωτικῆς ὀργάνωσιν, ποὺ εἶναι ἡ φόρμα — ὡς τὸ ἐπαναλάβουμε — ἡ ἀπαραίτητη, σὲ ὁρισμένους περιστάσεις, τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος. Ὁ ἐνοπλὸς ἀγῶνας πρέπει νὰ εἶναι ἐνσωματωμένος στὴν πολύμορφη σφαιρικὴ πολιτικὴ, ποὺ κινητοποιεῖ τὸ σύνολο τῶν μαζῶν, καὶ ποὺ τείνει πρὸς τὴν ἐθνικὴ ἐξέγερσιν. Καὶ μὲ τὴ γενικὴ ἀπεργία καὶ τὴν ἐνοπλὴν πάλην στὸ νὰ ἀνατρέφει τὶς δικτατορίας. Μιὰ τέτοια στιγμή εἶναι ἄλλωστε τὸ ἴδιο ἀναπόφευκτον στίς προχωρημένους χώρες τῆς Δύσης καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Γιατὶ πουθενὰ ἡ Ἐπανάστασις, δηλαδὴ ἡ ριζικὴ κοινωνικὴ ἀλλαγὴ, δὲ θὰ μπορέσει, σὲ μιὰ κάποια στιγμή, νὰ κάνῃ, χωρὶς αὐτὲς τὶς μορφὲς τῆς πάλης ἐναντίον τῆς ἀναπόφευκτης ἀντίστασιν τῆς μπουρζουαζίας καὶ τῆς κρατικῆς γραφειοκρατίας. Αὐτὴ ἡ τελευταία κινδυνεύει ὅμως, στὴν περίπτωσι μιᾶς μαζικῆς ἐθνικῆς ἐξέγερσιν, ὡς π.χ. τὴν «ἀνοιξὴ τῆς Πράγας», νὰ διαιεθεῖ σημαντικὰ. Ἐκτὸς ὅσως ἀπὸ μιὰ γραφειοκρατίαν ποὺ ἔχει ἤδη μιὰ τόσο στέρα δομὴ, ὅσο ἡ ἐπάνω - ἐπάνω σοβιετικὴ γραφειοκρατία.

Στίς περισσότερες ἀπὸ τὶς χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου, ἐκτὸς ἀπ' τὴν τακτικὴν τὴν πάντοτε ἐπίκαιρη, τοῦ Ἐνιαιίου ἀντι-ιμπε-

ριαλιστικού δημοκρατικού Μετώπου, πρέπει να προβλεφθεί ή συμβαχία ή πάντοτε πρωτεύουσα, αν και συγκυριακή, ανάμεσα στη μαρξιστική επαναστατική τάση και την «έθνική - επαναστατική τάση» με μαζική βάση.

Η τακτική του αντι-ιμπεριαλιστικού και δημοκρατικού Έθνικού Μετώπου, έναντι του ιμπεριαλισμού και της δικτατορίας της κομπραδόρικης ολιγαρχίας, σημαίνει: ότι χρειάζεται μια συγκυριακή συμμαχία μεταξύ των επαναστατικών και δημοκρατικών δυνάμεων που κοινωνικά αντιπροσωπεύουν διάφορα τμήματα των φτωχών χωρικών, των φτωχών και εξαθλιωμένων μικροαστών, των νέων, των διανοουμένων, του, σε έμβρυακό στάδιο, προλεταριάτου. Σε ένα τέτοιο Μέτωπο, σε όρισμένες περιπτώσεις μπορούν να θρούν τη θέση τους ακόμα και στρώματα της μεσαίας μπουρζουαζίας, που προσπαθεί να απαλλαχθεί από το οικονομικό μονοπώλιο της κομπραδόρικης ολιγαρχίας και του ιμπεριαλισμού, το οποίο είναι πολύ μεγάλο εμπόδιο για την καπιταλιστική ανάπτυξη αυτών των χωρών. Αυτά τα τελευταία στρώματα είναι όμως ένας σύμμαχος άσταθής, του οποίου ή αντίθεση στον ιμπεριαλισμό και την ολιγαρχία είναι συγκυριακή και περιορισμένη. Αλλά, δεδομένου του πολύ μικρού αριθμητικού, οικονομικού και κοινωνικού βάρους του προλεταριάτου και της αδυναμίας των οργανώσεων που δηλώνουν ότι το αντιπροσωπεύουν, το αντι-ιμπεριαλιστικό και δημοκρατικό έθνιο Μέτωπο είναι απόλυτως αναγκαίο για να διεξαχθεί νικηφόρα ή πάλη κατά της δικτατορίας της κομπραδόρικης ολιγαρχίας και του ιμπεριαλισμού. Σε άλλες περιπτώσεις, εκεί όπου υπάρχει ήδη ταυτόχρονα μια σημαντική μαρξιστική επαναστατική δύναμη και μια έθνική - επαναστατική τάση που έχει αποκτήσει μια πραγματική μαζική εξουσία (γιατί π.χ. αυτή ήταν επί κεφαλής της αντι-ιμπεριαλιστικής πάλης για την έθνική απελευθέρωση), ή συγκυριακή συμμαχία μεταξύ των δύο αυτών δυνάμεων είναι αναγκαία.

Πράγματι, αυτό αποτελεί ένα τακτικό όρο για να υπερνικηθεί ή αντίσταση της γραφειοκρατικής «νέας μπουρζουαζίας» του Κράτους, που συχνά σφετερίζεται την εξουσία σ' αυτές τις χώρες, την εκκένωση της αντι-ιμπεριαλιστικής νίκης, φράζοντας το δρόμο προς το σοσιαλισμό. Μά σε καμιά περίπτωση ή μαρξιστική επαναστατική τάση δεν μπορεί να υποταχθεί στην πολιτική διεύθυνση, ή να διστάσει, μέσα στις ποπολιστικές οργανώσεις, με βάση αγροτική, πληθειακή, ή καθαρά μικροαστική, αυτών των χωρών.

Η άποικιακή επανάσταση έχει πάντοτε τη θέση της στην ανάπτυξη της παγκόσμιας σοσιαλιστικής επανάστασης, γιατί γίνεται σε μια ζώνη που είναι ταυτόχρονα ή άμέσως υπό έκρηκτική και ή υπό αδύνατη του καπιταλιστικού συστήματος. Οι επιπτώσεις της, οι νίκες της, συντελούν πάντοτε πάρα πολύ στην απο-

δυνάμωση του συστήματος στο σύνολό του. Άλλωστε αυτό το τελευταίο δε θα ήττηθεί πραγματικά παρά από την Επανάσταση στις ίδιες τις μηχανές του. Εκεί είναι επίσης όπου οι υλικές και πολιτιστικές συνθήκες παραμένουν οι πιο ευνοϊκές για να αποφευχθεί μια γρήγορη γραφειοκρατικοποίηση της Επανάστασης, και για να προχωρήσει στο δρόμο του σοσιαλισμού του βασισμένου στην Αδελφότητα, δηλ. του καθαυτού σοσιαλισμού. Πρέπει λοιπόν το επαναστατικό κόμμα, κυριότερος έμφυχτός του σφαιρικού κοινωνικού σχεδίου, να έχει μια σφαιρική έννοια για το πως αναπτύσσεται ή παγκόσμια Επανάσταση και να ξέρει να προσαρμόζει κατάλληλα την πολιτική του σε καθέναν από τους τομείς της.

V. Η πάλη κατά του παγκόσμιου ατομικού πολέμου

Από τη βαθιά ανάλυση του συνόλου της σύγχρονης, παγκόσμιας κατάστασης, βγαίνει το συμπέρασμα ότι ο κίνδυνος παγκοσμίου πολέμου είναι πραγματικός και όλο και μεγαλώνει. Ένας τέτοιος πόλεμος αναπόφευκτα θα είναι ατομικός. Επομένως το να αποφευχθεί μια τέτοια πιθανότητα στην εποχή των ατομικών όπλων, είναι μια κεντρική μέριμνα απόλυτα δικαιολογημένη της συντριπτικής πλειοψηφίας της ανθρωπότητας.

Ο μόνος τρόπος να αποφεύγουμε τον πόλεμο, είναι ή έγκαιρη πραγματοποίηση της Επανάστασης, στη Δύση και στην Ανατολή, και ιδιαίτερα στην Ευρώπη.

Αν στα χρόνια που έρχονται, αυτή ή προοπτική φαινόταν, παρά όλες τις πιθανότητες, πρακτικά άπραγματοποίητη, τότε ή ανθρωπότητα θα ερρικόταν μπροστά στο δίλημμα: παγκόσμιος ατομικός πόλεμος ή παρατενόμενη διαίρεση του κόσμου ανάμεσα σ' έναν καπιταλισμό αναγκασμένο να αποσύρεται από έκτεταμένες περιοχές του κόσμου και τη διεθνή επέκταση του φαινομένου των γραφειοκρατικών Κρατών.

Αυτή ή δεύτερη έκδοχή θα αποκτούσε μεγαλύτερες πιθανότητες στην όχι απίθανη περίπτωση μιας συμμαχίας ανάμεσα στη σοβιετική και την κινέζικη γραφειοκρατία, συμμαχία που εντάσσεται μέσα στη βασική μορφή των δύο καθεστώτων, και μακροπρόθεσμα μέσα στη λογική της.

Το να συντηνουμε στο να αποκτήσουν οι μάζες συνειδηση του κινδύνου του ατομικού πολέμου, πρέπει να είναι, από δω κ' εμπρός, όχι μόνον ένα διαρκές καθήκον προπαγάνδας, αλλά και κινητοποίησης.

Σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει να αναπτύξουμε και να συντονίσουμε διεθνώς την πάλη έναντι της ατομικής ενέργειας και των ατομικών όπλων, έναντι των αυξανόμενων πολεμικών δαπανών, έτσι που να αφε-

ρώνονται στις δημόσιες υπηρεσίες και στην επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών (μέ τις οποίες καταπολεμάται επίσης, μερικώς, η ανεργία). Την πάλη για το γενικό άφοπλισμό, και όχι μόνον τον ατομικό, που να ελέγχεται από τις μάζες και τις οργανώσεις τους.

Οι μαρξιστές επαναστάτες πρέπει να δώσουν κριτική υποστήριξη, σε όλα τα κινήματα και πρωτοβουλίες, όσο περιορισμένες κι αν είναι, που δρούν σ' αυτή την κατεύθυνση, φθάνει να κινητοποιούν πλατειές μάζες, και να τους επιτρέπουν να ριζοσπαστικοποιηθούν, σύμφωνα με την ίδια τους την πείρα και ακόμα ν' αναπτύξουν το καθολικό πρόγραμμα της Επανάστασης και του σφαιρικού κοινωνικού σχεδίου.

Οι μαρξιστές επαναστάτες πρέπει ακούραστα να καταγγέλλουν την πολύμορφη προπαγάνδα στη Δύση που σκοπό έχει να συνηθίσουν οι μάζες στην ιδέα του «περιορισμένου ατομικού πολέμου», που δήθεν είναι τώρα «δυνατός», και στις δραστηριότητες προετοιμασίας προς αυτή την κατεύθυνση, με την ανάπτυξη των νέων «τακτικών» και «επιχειρησιακών» ατομικών δπλων.

Πρέπει ιδιαίτερα να καταγγείλουν τις σοσιαλιστικές και κομμουνιστικές ήρσεις, που παραδέχονται την ιδέα της «εθνικής» ή «ευρωπαϊκής» άμυνας και των εξοπλισμών που αντιστοιχούν σ' αυτή. Αυτές οι ήρσεις συντελούν έτσι στην κούρσα του εξοπλισμού και στις αυταπάτες ότι μπορούν, μ' αυτόν τον τρόπο, να «έγγυηθούν την ειρήνη».

Η πάλη εναντίον του πολέμου πρέπει να γίνει μέριμνα και καθήκον του Ένιαίου Εργατικού Μετώπου, του δομημένου στη βάση, όλων των κοινωνικών κινήματων, και όλων των ατόμων που παίρνουν συνείδηση της απεριόριστης, της αποφασιστικής σπουδαιότητας αυτού του προβλήματος για το μέλλον της ανθρωπότητας.

VI. Σ' ένα τέτοιο πρόγραμμα τί όργάνωση;

Η αναγκαία Επανάσταση στη Δύση και στην Ανατολή, δηλαδή η ριζική κοινωνική αλλαγή, με την ανατροπή των βασικών, οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών δομών, πάνω στις οποίες βασίζεται πραγματικά και αναπαράγεται ο καπιταλισμός στη Δύση και η κρατική γραφειοκρατία στην Ανατολή, απαιτεί μια βαθειά συνειδητοποίηση της πλειοψηφίας των εργαζομένων και των ανθρώπων γενικά σε παγκόσμια κλίμακα. Άλλά παρά τις αναμφισβήτητες προόδους που έγιναν σ' αυτό το πλάνο, εξακολουθεί να είναι πάντα απόλυτα αναγκαία η ύπαρξη ενός πολιτικο-κοινωνικού κινήματος, οργανωμένου εθνικά και διεθνώς, μιας όργάνωσης, ενός κόμματος, μιας διεθνούς, που να συγκροτούν τις δυνάμεις, οι οποίες θεωρητικά είναι οι πιο κατάλληλες για να συλλάβουν την κοινωνία στο σύνολό της, και πρακτικά οι πιο παραδειγματικές και

άφροισμένες για την πραγματοποίηση του σφαιρικού κοινωνικού σχεδίου.

Μια τέτοια όργάνωση έχει ανάγκη τόσο για την ίδια της την ισορροπία, όσο για να νάναι και πρακτικά αποτελεσματική, να είναι ενσωματωμένη, νάχει ριζώσει πριν απ' όλα μέσα στους παραδοσιακούς εργαζόμενους και στα πιο άποκληρα στρώματα του πληθυσμού, που, εκτός απ' το ρόλο τους τον πάντα πολύ σημαντικό μέσα στην ύλική παραγωγή, διακρίνονται, ακριβώς εξ αιτίας της αντικειμενικής τους κατάστασης, για τη διάρκεια, συνέχεια και την έμμονή τους στην επαναστατική πάλη.

Στις υπανάπτυκτες χώρες, εκτός απ' το παραδοσιακό προλεταριάτο, η πελώρια φτωχή αγροτιά, εξακολουθεί να είναι αντικειμενικά η κύρια επαναστατική δύναμη. Η διεθνής όργάνωση των μαρξιστικών επαναστατικών δυνάμεων πρέπει νάχει, πριν απ' όλα, μια γερή βάση μέσα σ' αυτά τα κοινωνικά στρώματα (στους παραδοσιακούς εργαζόμενους στις προχωρημένες χώρες, εργάτες και φτωχούς αγρότες στις χώρες τις υπανάπτυκτες). Η αληθινή της «επρολεταριοποίηση», θα είναι: το αποτέλεσμα μιας κατάλληλης δουλειάς μέσα σ' αυτά τα οργανωμένα και άοργανωτα στρώματα, χάρη σε μια σωστή γενική πολιτική. Άλλά δεν πρόκειται απ' έτέρου να εξιδανικεύσουμε αυτά τα στρώματα και να κλεισθούμε μέσα στον «εργατισμό».

Η Επανάσταση δεν είναι δυνατή και ιστορικά αναγκαία, παρά αν φωτίζεται από ένα σχέδιο κοινωνικό, σφαιρικό, απελευθέρωσης πραγματικής και ριζικής της μεγίστης πλειοψηφίας του πληθυσμού και της ανθρωπότητας. Άπ' το άλλο μέρος, η τεράστια διανοητική εργασία που χρειάζεται για να εξοπλιστεί αποτελεσματικά το κοινωνικό επαναστατικό κίνημα, απαιτεί επιτακτικά την ενσωμάτωση μέσα σ' αυτή την κίνηση στοιχείων ικανών για μια τέτοια δουλειά. Κι αυτό σε συνεργασία με άλλους κοινωνικούς κύκλους πιο πλατείς, εργαζομένων της σκέψης και της επιστήμης. Διανοομένων και επιστημόνων, που χρειάζεται με ύπομνη να επηρεάσουμε και να φέρομε στο να συμμετάσχουν στο σφαιρικό κοινωνικό σχέδιο, έτσι που να συντελέσουν οι ίδιοι ένεργα στην πιο συγκεκριμένη και στέρεα έπεξεργασία του.

Πρόκειται λοιπόν να έπινόησουμε μια πολιτικο-κοινωνική όργάνωση νέου τύπου (εθνικά και διεθνώς) ικανή να έπεξεργαστεί και να δράσει κολλεκτιβιστικά και που να νάναι πραγματικά ενσωματωμένη στην κοινωνική ολότητα. Δηλαδή ικανή να είναι ένας έγκυρος συζητητής με τις μάζες, τις οργανώσεις τους και τα διάφορα κινήματά τους, ένας καταλύτης ιδεών και δράσεων, ένας κολλεκτιβιστικός εργαζόμενος παραδειγματικός, που παρορμά το γύρω του κοινωνικό περιβάλλον και τους ανθρώπους του, και τους κινητοποιεί για την επαναστατική πάλη.

Πρόκειται έπομένως να γίνει στον τομέα της αντίληψης της επαναστατικής όργάνωσης, της σύνθεσής της, της λειτουργίας της της έσωτερικής και έξωτερικής, των σχέσών της με τις μάζες και την κοινωνία, την καθημερινή της δράση, μια πραγματική «πολιτι-

στική επανάσταση», σύμφωνη με το πνεύμα του σφαιρικού κοινωνικού σχεδίου και του μεταβατικού προγράμματος που οδηγεί σ' αυτό, σύμφωνη με την έννοια της Αυτόδιαχείρισης.

Πώς φορμάρονται τα μέλη μιας τέτοιας οργάνωσης, ποιό είναι το συγκεκριμένο περιεχόμενο των συνεδριάσεών τους, των συζητήσεών τους, της πολύμορφης δράσης τους στα εργοστάσια, στις επιχειρήσεις, στα σχολεία, τις συνοικίες, τις κοινότητες, στα διάφορα κοινωνικά κινήματα κλπ.; Όλα αυτά τα ερωτήματα πρέπει να γίνουν αντικείμενα σκέψης και να δρούν μια συγκεκριμένη απάντηση.

Τό ότι ένας τέτοιος στόχος θα μπορούσε να φανεί πολύ φιλόδοξος που να ξεπερνά τις τωρινές δυνατότητες των περιορισμένων επαναστατικών - μαρξιστικών

δυνάμεων, δε θα έπρεπε να είναι ένας αρκετός λόγος για να μην τείνομε με πάθος προς αυτόν.

Γιατί η κρίση που περνά το επαναστατικό κίνημα κινδυνεύει να εξακολουθήσει και να επιδεινωθεί. Τόσο είναι: αλήθεια, πως αυτή αντανακλά σε μεγάλο μέρος την καθυστέρηση που έχει η συνείδηση σχετικά με τη νέα πραγματικότητα, με τα προβλήματα της, τις απαιτήσεις και τις νέες δυνατότητες.

Η διεθνής Μαρξιστική Επαναστατική Τάση πρέπει να έχει τη φιλοδοξία να μπορέσει να συντελέσει με οδυσιαώδη τρόπο στο να αποκτήσουν αυτή τη συνείδηση μάζες επαναστατικές πύδ πλατειές και στο να δράσουν μαζί της για να εφοδιάσουν το διεθνές εργατικό κίνημα με το πρόγραμμα και την οργάνωση που αρμόζουν στις καινούργιες ιστορικές συνθήκες.

ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

Έκδόσεις για την Αυτόδιαχείριση

Κεντρική διάθεση: Σόλωνος 116, Αθήνα 145 Τηλ. 36.19.724.

**ΓΙΑ ΤΟ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ**
ΔΙΜΗΝΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Υπεύθυνος Σύνταξης
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΓΚΟΡΝΑΣ
Κασομούλη 19, Τ.Τ. 411
ΑΘΗΝΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

«Για το Σοσιαλισμό»
Κεντρικό Ταχυδρομείο
Ταχ. Θυρίς 674
ΑΘΗΝΑ

Υπεύθυνος Τυπογραφείου
ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΩΡΖΟΣ
Μεσολογίου 16
Τηλ. 3611.372

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:
Έξάμηνη 60 δρχ.
Έτήσια 120 δρχ.

Κεντρική διάθεση για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας
και συνεχής παρακαταθήκη παλαιών τευχών
Γ. Τσιλδερίκης, Βιβλ. «ΧΝΑΡΙ» Κιάφας 5, Τηλ. 3605.493

Μερικά στοιχεία στην Ιστορία του 'Αρχαιομαρξισμού

Η «Επαναστατική Μαρξιστική 'Επιθεώρηση» θεωρητικό όργανο της ΕΔΕ δημοσίευσε στα Νο 19 και 20 (Γενάρης - 'Απρίλης 1980) ξέξι ντοκουμέντα από το αρχείο του Τρότσκι για την Ιστορία της 'Αριστερής 'Αντιπολίτευσης στη χώρα μας.

Η διάταξη που έχουν τα κείμενα, κάνει φανερή τη σκοπιμότητα, τη συνειδητή πρόθεση των συντακτών τους να συρράψουν και να σταθεροποιήσουν το μύθο ότι ο 'Αρχαιομαρξισμός ήταν μία ιδεολογική τάση στο εργατικό κίνημα, με όλα τα βασικά χαρακτηριστικά που έχει μία προλεταριακή οργάνωση. Στην πραγματικότητα όμως, ο 'Αρχαιομαρξισμός όχι μόνο δεν συνδεόταν με τους κοινωνικούς και ιδεολογικούς αγώνες, αλλά αντίθετα είχε έχθρική τοποθέτηση απέναντί τους μένοντας έξω απ' αυτούς. Και ήταν έναντιόν τους γιατί η κοινωνική δράση θα επιδρούσε διαλυτικά στους κλειστούς μορφωτικούς κύκλους. Γι' αυτό κανένα γραπτό ντοκουμέντο δεν έχει να παρουσιάσει απ' το 1922 ως το 1930 όποτε και εκδηλώθηκε.

Και για να κλείνουμε μ' αυτό το θέμα, προσθέτω το πιο κάτω γραπτό, από μια συζήτηση που έγινε περί το '32 μεταξύ Τρότσκι και Γιωτόπουλου. Ο πρώτος διέκρινε ένα κομφούζιο πάνω στο εθνικό θέμα και γράφει: «Αυτό φυσικά για μένα ήταν ακόμα πιο επικίνδυνο. Έχω ζητήσει πολλές φορές επίμονα από τον Βήτα (Γιωτόπουλο) και από άλλους φίλους του να μου στείλουν τα πιο σημαντικά ντοκουμέντα, και άρθρα σχετικά με το εθνικό ζήτημα. Μου το είχαν υποσχεθεί πολλές φορές, αλλά ποτέ δεν το έχουν κάνει». Κι αυτό έγινε γιατί δεν υπήρξαν ποτέ τέτοια ντοκουμέντα.

Μία απολίτικη οργάνωση

Το περιοδικό «'Αρχείον του Μαρξισμού», με την εμφάνισή του την 1.5.1923, δηλώνει ότι φιλοδοξία του είναι να μεταφέρει και να κάνει γνωστή τη μαρξιστική φιλολογία. 'Ενάμισυ χρόνο αργότερα, σε μία δεύτερη δήλωσή του, σαν ένα είδος απάντησης σε σχετικό δημοσίευμα του «Ριζοσπάστη» τόνιζε πως το περιοδικό δεν φιλοδοξεί τίποτε περισσότερο πέρα από το σκοπό που χάραξε με τη δήλωσή του στο πρώτο

φύλλο της έκδοσής του. Παραθέτουμε μέρος της δήλωσης: «Δηλούμεν ότι ουδεμίαν ενέργειαν οίουδήποτε πολιτικού οργανισμού ή ομάδος υιοθετούμεν, διότι δεν ανήκομεν εις ουδεμίαν τοιαύτην. 'Αλλά θα άμυνθώμεν κατά των συκοφαντιών και διαβολών και θα δείξωμεν ότι θα παραμείνομεν συνεπείς προς την πρώτην υπόσχασίν μας εξακολουθούντες πάσει θυσίᾳ τὴν έκδοσιν όλων τῶν θεμελιωδῶν έργων τοῦ Μαρξισμού». 'Η Διεύθυνσις. ('Από το φύλλο 16 της 15ης Δεκεμβρίου 1924).

Και το ερώτημα μπαίνει από μόνο του. "Τότερα από έννια χρόνια ζωής ως την 'Ιδρυτική Συνδιάσκεψη της «Κομμουνιστικής οργάνωσης Μπολσεβίκων - Λενινιστών ('Αρχαιομαρξιστών)», εμφανίζεται το πρώτο γραπτό ντοκουμέντο μιλώντας για δήθεν Ιστορία και παράδοση. Μά αυτό δεν διαφεύδει την δήλωση που έκανε; Στα έννια χρόνια που μεσολάβησαν ως την εκδήλωσή του, ποιά ήταν η δράση του, ποιά είναι ή παράδοσή που άφησε στο εργατικό κίνημα;

Τὴν απάντηση μᾶς δίνουν οἱ συντάκτες τοῦ ιστορικοῦ αὐτοῦ ντοκουμέντου. Κάθε μιά του λέξη χωριστά και στο σύνολο της παραγράφου που ακολουθεῖ μᾶς δείχνει τὴ μικροαστική φύση τῆς κίνησης αὐτῆς που θεμελιώθηκε πάνω στη μικρολογία, τὸ κοντισμπολιό, που μόνο αντιπρολεταριακές κάστες μπορεί νὰ χαρακτηρίζουν. «'Η ἀλλαγή τοῦ ὀνόματος —γράφουν— και ἡ τυπικὴ προσχώρησή στη Κομμουνιστικὴ Διεθνή δὲν ἀλλάζουν καθόλου τὸ συγχυσμένο χαρακτήρα τοῦ εργατικοῦ κόμματος». «'Η ἀπουσία κομμουνιστικῶν παραδόσεων και ἡ ἔλλειψη ἐκ π α ι δ ε υ μ ἔ ν ω ν στελεχῶν ἐπιτρέπει στοὺς σ τ α λ ι ν ι κ ο ὺ ς κ ἄ θ ε μ ἄ ρ κ α ς νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ Νέο Κομμουνιστικὸ Κόμμα γιὰ τὰ δικὰ τους συμφέροντα και νὰ περάσουν αὐτὸ τὸ Κόμμα μέσα ἀπὸ τίς πρὸς ὁπορουνιστικὲς ἐμπειρίες και συχνὰ πρὸς τὰ ἄμεσα συμφέροντα κλικῶν τῆς μπουρζουαζίας». («Ε.Μ.Ε.» Νο 19 - 20 σ. 56).

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κατασκευάσμα που χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἕνα ἀνακάτεμα ἀπὸ ἀποψη χρονολογικῆς τῶν καταστάσεων που ἀναφέρει, ὅπως και ἡ ἀναφορά στοὺς σ τ α λ ι ν ι κ ο ὺ ς κ ἄ θ ε μ ἄ ρ κ α ς που φυσικὰ εἶναι πολὺ νωρὶς γιὰ ἕνα τέτοιο χαρακτηρισμὸ ἀφοῦ τὸ δεύτερο Συνέδριο γινε τὸν 'Απρίλη

του 1920 και που καθρεφτίζεται η έλλειψη κάθε κοινωνικής επιρροής και επίδρασης, ξεχωρίζει ξεκάθαρα ή ασυμφιλίωτη τοποθέτησή του απέναντι του ίδιου του Κόμματος σά σύνολο και τὸ δηλητηριασμένο κουτσομπολιό που στήριζαν τὴν πάλι τους. Οἱ ἀγῶνες τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῶν καταπιεζόμενων στρωμάτων τῆς χώρας μας, τὰ σκοτεινὰ μπουντρούμια ἀπ' τὰ ἐνετικά κάστρα πὸν μέσα σ' αὐτὰ ρίχναν τοὺς μεθαρῖες ποινὲς καταδικασμένους πρωτοπόρους ἐργάτες, ἡ πολεμικὴ πὸν τοῦ γινότανε τόσα χρόνια γιὰ τὶς ἀντιδραστικὲς πράξεις τοῦ Ἀρχειομαρξισμοῦ μέσα στὸ ἐργατικὸ κίνημα, ὅλα αὐτὰ δὲν ἐξασκήσανε πᾶνω στοὺς συντάχτες τοῦ ἱστορικοῦ ντοκουμέντου καμμία ἐπίδραση, ἔτσι πὸν νὰ διαφοροποιήσουν τὴ θέση τους στὸ ἐργατικὸ κίνημα.

Ἀκόμα κι αὐτὴ ἡ ἰδεολογικὴ «τοποθέτηση» τὴν περίοδο αὐτὴ, κάτω ἀπὸ τὴν σημαία τῆς πλατφόρμας τῆς Ἀριστερῆς Ἀντιπολίτευσης Μπρλεσβίκων - Λενινιστῶν δὲν στάθηκε δυνατό νὰ τοὺς ἐμποδίσει νὰ ἐμφανιστοῦν μέσα στὸ κίνημα μ' ἓνα ντοκουμέντο τόσο ἀντιδραστικὸ καὶ γεμάτο ἀνακρίβειες. Τὸ προσωπικὸ κουτσομπολιὸ ἔμεινε τὸ κύριο ὄπλο τους, ὁ φανατισμὸς ἦταν τὸ ὄχυρό πὸν τοὺς προστάτευε. ἀπὸ κάθε ἐπίδραση ἀπ' τὰ ἔξω. Ἐνα τέτοιο κλίμα δημιουργοῦσε τὶς κατὰλληλες προϋποθέσεις γιὰ τὸν ἡθικὸν διασυνδυμὸ ἐκείνων πὸν διαφωνοῦσαν, τὴ διαφθορὰ τῆς ταξικῆς συνείδησης πὸν ὀδηγεῖ τοὺς ἀνυποψίαστους ἐργάτες σὲ καθαρὰ ἀντιδραστικὲς πράξεις. Κανένα ντοκουμέντο δὲν καταπιάνεται μ' αὐτὴ τὴν μελανὴ ἱστορία.

Γιὰ τοὺς μικροαστοὺς, ἡ ἀρετὴ πὸν χαρακτηρίζει τοὺς κομμουνιστὲς νὰ τοποθετοῦνται θαρραλέα ἀπέναντι στὰ λάθη τους, δηλαδὴ ἡ αὐτοκριτικὴ εἶναι γι' αὐτοὺς ἄλλο πρᾶγμα.

Ἡ Τρίτη Κατάσταση καὶ ἡ διάλυση τῶν μορφωτικῶν κύκλων

Ἡ ἐκδήλωση τὸ 1930, δὲν ἔγινε καθὼς ἰσχυρίζονται ὕστερα ἀπὸ τὴν ἰδεολογικὴ «ἐξέλιξη τῆς ὁργάνωσης», μὰ ἦταν μιὰ ἀναγκαστικὴ μανούβρα αὐτοσυντήρησης κάτω ἀπὸ τὸ ξέσπασμα τῆς κρίσης πὸν ἀγκάλιασε τὴν πρωτοπορία τῶν ἐργατῶν πὸν ἔπαιρναν μέρος στὴ συνδικαλιστικὴ δράση καὶ πὸν μέσα σὲ μιὰ ὁλόκληρη πορεία δυνάμει στὴν ὁργάνωση, πῆρε τὸ ὄνομα Φραξιονισμὸς καὶ τελικὰ ἀποκρυσταλλώθηκε στὴν Κ.Ε.Ο. τὸ 1931 στὶς 15 τοῦ Μάη. Μιὰ ὁργάνωση πὸν ἀριθμεῖ ζωὴ ἐννιά χρόνια χωρὶς ἰδεολογικὴ τοποθέτηση ἀπέναντι στὰ ἄλλα ρεύματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, χωρὶς καταστατικὸ, καὶ τὸ βασικώτερο, χωρὶς τὴ συμμετοχὴ στοὺς ἀγῶνες τῆς ἐργατικῆς τάξης, τότε, μοιραία ἡ ὁργάνωση αὐτὴ πρέπει νὰ διακρίνεται ἀπὸ βαθειὰ ἀποστροφή καὶ περιφρόνηση γιὰ τοὺς ταξικὸς ἀγῶνες σάν τὸ μοναδικὸ μέσο αὐτοσυντήρησής της. Ἐκεῖνος πὸν δὲν θὰ ἐκτιμήσει τὴ σημασία πὸν ἔχει τὸ γεγονὸς αὐτό, δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ ἔχει σωστὴ γνώμη γιὰ τὴν ὁ-

γάνωση αὐτὴ καὶ τὶς πράξεις της. Κάθε προσπάθεια ἐξωραϊσμοῦ της καταλήγει σὲ «περιγραφὲς καὶ διηγήσεις ἐντυπώσεων», χωρὶς κανένα ἀποδεικτικὸ ἀντίκρουσμα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προκαλέσει σύγχυση σ' ὅλους ἐκείνους πὸν ἀγωνίζονται νὰ συγκροτήσουν μιὰ προλεταριακὴ ὁργάνωση, θεμελιωμένη στὶς παραδόσεις ἀπ' τοὺς ἀγῶνες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στὴ χώρα μας πὸν παραμόρφωσε ὁ σταλινισμὸς καὶ πὸν χωρὶς αὐτὲς εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀνασυγκροτηθεῖ ἡ προλεταριακὴ πρωτοπορία τοῦ τόπου αὐτοῦ.

Τὸ βασικὸ γνῶρισμα τοῦ Ἀρχειομαρξισμοῦ ἦταν ἡ τοποθέτησή του ἔξω ἀπ' τοὺς κοινωνικοὺς ἀγῶνες. Ἀντίθετη ἐκδήλωση ἔστω καὶ σάν ἀπλὴ διάθεση συμμετοχῆς στοὺς ἀγῶνες ἔφτανε νὰ χαρακτηριστεῖ ἐχθρική γιὰ τὴν ὁργάνωση. Μὲ τέτοια μορφὴ ἐκδηλώθηκε ἡ Τρίτη Κατάσταση. Οἱ τριτοκαταστάτες χαρακτηρίστηκαν ἐχθροὶ τῆς ὁργάνωσης. Κατηγορήθηκαν γιὰ ἰδιοτέλεια, ἐγωισμό, φιλοδοξία καὶ τελικὰ οἱ ἡγέτες τοῦ Ἀρχειομαρξισμοῦ ὑποστήριξαν πὸς πρέπει νὰ ἐκμηδενιστοῦν μετὰ μέσο γιὰ νὰ ἐξυγιανθεῖ ἡ ὁργάνωση ἀπ' αὐτὴ τὴ σαθούρα.

Ἄν σκεφθοῦμε ὅτι τὰ χρόνια αὐτὰ τὰ μέλη ἦταν ἀπομονωμένα καὶ ἐντελῶς ἀγνώστα μετὰξὺ τους μέσα στοὺς κλειστοὺς μορφωτικοὺς κύκλους, ἦταν εὐκόλο στὴν κλίκα τῶν μανδρινῶν, πὸν καλλιέργησε τὸ μῦθο τῆς ἀόρατης καὶ σοφῆς «Ἐργασίας», νὰ κινεῖ τὰ πιάνα καὶ φανατισμένα νὰ τὰ ρίχνει ἐνάντια σὲ κάθε «ἐχθρό». Τὸ δυστύχημα γιὰ τοὺς μανδρινοὺς τῆς «Ἐργασίας» ἦταν πὸς αὐτοὶ πὸν πέρασαν στὸ προσκήνιο τὴν περίοδο αὐτὴ γιὰ νὰ διὰλύσουν τὴν «Τρίτη Κατάσταση» δὲν εἶχαν ἀφομοιωθεῖ μετὰ τὸ χαρακτηρὰ καὶ τὴ φύση τοῦ Ἀρχείου. Δὲν εἶχαν ἀλλοτριωθεῖ ταξικὰ καὶ δὲν εἶχαν συγχωνευθεῖ μέσα σ' αὐτό. Μαζὶ μετὰ τὴν προσπάθεια γιὰ τὴ διάλυση τῆς «Τρίτης Κατάστασης», οἱ ἐργάτες αὐτοὶ συγκέντρωσαν ταυτόχρονα γύρω τους τὶς ὑπόλοιπες ἐργατικὲς δυνάμεις τοῦ Ἀρχείου καὶ τὶς ὀδήγησαν σὲ διέξοδο ἀπὸ τὴν κρίση, μεταμορφώνοντας τοὺς στεῖρους μορφωτικοὺς κύκλους πὸν σάπιζαν ἀπὸ ἀδράνεια στὰ κεντρικὰ καφενεῖα, σὲ πυρῆνες γιὰ νὰ δρᾶσουν στοὺς ἐργατικοὺς συνδικαλισμοὺς καὶ παράλληλα μ' ἓνα τρόπο ἐμπειρικὸ περνοῦσαν καὶ στὴν συνδικαλιστικὴ δράση.

Ἡ νέα κρίση

Ἀπὸ δῶ καὶ μπρός, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ 1927 ὡς τὸ τέλος τοῦ 1929 δημιουργήθηκε ἓνας καθαρὸς δυνάμει μέσα στὴν ὁργάνωση. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ξεχώρισαν ὅλα τὰ μικροαστικὰ ἡγετικά στοιχεῖα πὸν ἐξέφραζαν τὴν χρεωκοπημένη μορφὴ ὁργάνωσης καὶ δουλειᾶς, πὸν πέρασε στὸ περιθώριο, κι ἀπ' τὸ ἄλλο συγκεντρώθηκε ἡ νέα γενιά πὸν ὁργανώθηκε καὶ ἄρχισε νὰ συμμετέχει ἔστω καὶ ἐμπειρικὰ μέσα στὴν κοινωνικὴ δράση.

Ἡ νέα τους τοποθέτηση καὶ ἡ φύση τῆς δουλειᾶς ἀπαιτοῦσε μιὰ ἐνιαία τακτικὴ καὶ τὴν παρουσία μιᾶς διεύθυνσης πὸν θὰ κατευθύνει καὶ θὰ συντονίζει τὴ

δράση τους. Κι αυτό ήταν το σημείο που προκάλεσε την έκρηξη που ξέσπασε ανάμεσα στις δυο αυτές ασυμβίβαστες καταστάσεις. Κι όμως για τον «Φραξιονισμό», όπως ονομάστηκε αργότερα ή ομάδα αυτή των εργατών που ήρθε σε ρήξη με την κορυφή της «Εργασίας», το «ιστορικό ντοκουμέντο» δεν έχει να πει ούτε λέξη, τον κήρυξε σε αφάνεια, τον καταχώνιασε με την ελπίδα πως θα απαλλαχτεί απ' αυτόν.

Και η άπατη συνεχίζεται με την συνειδητή αντιστροφή των γεγονότων. Σ' αυτούς άλλωστε που απευθύνονταν, ήταν βέβαιοι πως δεν θα τους ζητούσαν να προσκομίσουν στοιχεία αποδεικτικά. Ίσχυριζονταν λοιπόν ότι το 1925 - 27, η οργάνωση υπέστη φθορά από την Παγκαλική δικτατορία. Η αλήθεια είναι έντελως το αντίθετο. Οι κλειστοί μορφωτικοί κύκλοι δεν είχαν καμμία συμμετοχή στους κοινωνικούς αγώνες και ήταν φυσικό να μην δίνουν κανένα στόχο για να υποστούν διωγμούς. Με την διάλυση των συνδικαλιστικών οργανώσεων, την παρανομία του κόμματος και τον διωγμό των αγωνιστών, ο 'Αρχειομαρξισμός ευνόηθηκε όπως ήταν φυσικό κι ένας σοβαρός αριθμός στοιχείων από τους διαλυμένους ταξικούς οργανισμούς στρατολογήθηκε απ' αυτούς που ανήκαν στους κλειστούς «μορφωτικούς κύκλους» που «έκθειάζανε» την παρανομία τους.

Με το πέσιμο της δικτατορίας αυτό το ανθρώπινο υλικό κι ένα μικρό μέρος από παλιά μέλη του 'Αρχείου — Γκοβόστης, Μάρας, Παπαγιάννης — ήταν που ζήτησαν την εκδήλωση της οργάνωσης, την έκδοση έφημερίδας και τη συμμετοχή στους πολιτικούς και συνδικαλιστικούς αγώνες. Στα χρόνια της δικτατορίας το Κόμμα δέχτηκε άγριο διωγμό. Οι φυλακές και τα ξερονήσια γέμισαν από εκατοντάδες αγωνιστές όλων των κοινωνικών στρωμάτων που συνδέονταν με τον αγώνα της εργατικής τάξης και των φτωχών αγροτών. Στα στρατοδικεία σύρθηκε όλη η ήγεσία του Κόμματος με την κατηγορία της έσχατης προδοσίας. Η αγωνιστική στάση τους, η διεθνιστική υπεράσπιση των καταπιεζόμενων μειονοτήτων — μέχρι το δικαίωμα της αυτοδιάθεσής τους, ήταν ένα θαρραλέο κήρυγμα μπροστά στους στρατοδίκες, που καταγράφηκε σαν μια τιμητική και ένδοξη σελίδα στην ιστορία του επαναστατικού κινήματος στη χώρα μας και που σκόπιμα σήμερα αποσιωπάται από την κομματική ήγεσία. Η τιμή να εκπροσωπήσουν το Κόμμα και να εκφράσουν την επαναστατική του λεβεντιά, ανήκει σ' αυτούς που σύρθηκαν στο στρατοδικείο και πάνω απ' όλα στον Παντελή Πουλιόπουλο που ενσάρκωνε περίσσια τον αντιιμπεριαλιστικό αγώνα διαθέτοντας πλούσια πείρα από τη δράση του στο μικροασιατικό μέτωπο. Έμπνευστής και οργανωτής του κινήματος των Παλαιών Πολεμιστών και θυμάτων Πολέμου, που αγκάλιασε και το τελευταίο χωριό σε όλη την χώρα, ήταν η ομάδα των κομμουνιστών αγωνιστών της Μικράς Ασίας. Ήταν η εποχή που η άστική олигархία έβαζε τα θεμέλια της οικονομικής της προόδου, πάνω στη δυστυχία που σκόρπισε ο πόλεμος και στην προσφυγιά, πνίγοντας στο αίμα την αντίσταση των εργατών με το ξέσπα-

σμα Γενικής 'Απεργίας στο Πασαλιμάνι. 'Απ' την οργάνωση των 'Αρχειομαρξιστών κατά την Παγκαλική δικτατορία βρέθηκαν δύο μόνο άτομα στην έξο- ρία απ' όλη την Ελλάδα, κι αυτά, δεν πιάστηκαν σαν μέλη του 'Αρχείου.

Είναι χρήσιμη με την ευκαιρία αυτή μία σύγκριση. Την ίδια περίοδο της δικτατορίας πιάστηκε και ο άρχηγός της οργάνωσης Δημήτρης Γιωτόπουλος. Κρατήθηκε ένα κάποιο διάστημα στα χέρια του Φουν- τάνη, δώκτη των κομμουνιστών τότε, και αφέθηκε ελεύθερος χωρίς συνέπειες. Γι' αυτό το μοναδικό και χαρακτηριστικό περιστατικό ποτέ ο ίδιος δεν έκανε λόγο, μα ούτε και το στενό εμπιστευτικό του περιβάλ- λον.

Στη συνέχεια το ντοκουμέντο του 'Αρχειομαρξισμού που δημοσίευσε ή Ε.Μ.Ε., υποστηρίζει υποκριτικά και μυστηριώδικα, σαν να μη θέλει να φέρει στο φως περισσότερα, γράφει ότι τα μέλη της οργάνωσης ήταν 1600 και ότι είχαν επιρροή πάνω σε χιλιάδες εργάτες στα συνδικάτα. Πόσο εξογκωμένος είναι ο αριθμός φαίνεται από διάφορα στοιχεία όπως και από τα πρακτικά της Διεθνούς Γραμματείας κατά το σχίσμα του 1934, όπου αναφέρεται ο αριθμός με- λών και των δύο αντιπάλων μερίδων του αρχειομαρ- ξιστικού κόμματος: Δ. Γιωτόπουλος 60 μέλη και Γ. Βιτωρής 75. Σύνολο 135 μέλη.

Αυτά δεν ήταν μόνο εξογκωμένες υπερβολές μα το χειρότερο είναι ότι οι συντάκτες του «ντοκουμέν- του», συνειδητά αποκρύβουν το τμήμα της οργάνω- σης που είχε μία σταθερή επιρροή στους εργάτες, γιατί ήταν αυτοί που διώκονταν σαν έχθροι της, χω- ρίς να προηγηθεί καμιά συζήτηση, με μόνο σκοπό να σταθεροποιήσουν το ανεξέλεγκτο προσωπικό τους καθεστώς. Το τμήμα που παρουσιάζουν σαν άρνητι- κό και ανίκανο να προσαρμοσθεί στη «νέα στροφή της οργάνωσης» το αποτελούσαν οι εργάτες που από 3 χρόνια ανέπνεαν τον ζωογόνο αέρα της κοινωνι- κής δράσης και βρίσκονταν επικεφαλής εργατικών σωματείων, οργάνωναν απεργίες, κυκλοφορούσαν προκηρύξεις και έβγαζαν συνδικαλιστικά όργανα, αρ- χίζοντας πρώτα και πρωτοποριακά από το 1927, από το σωματείο 'Αρτεργατών της 'Αθήνας «Μόρφωση - 'Οργάνωση».

Πλαστογραφώντας τα γεγονότα κατόρθωσαν να παρασύρουν δόλια τους συντάκτες της έπιστολής του Δ. Γραφείου της Α.Α., τον 'Οκτ. 1930, που κατη- γόρησαν τα μέλη της ομάδας αυτής για λιποτάχτες, υιοθετώντας ανεξέλεγκτα το μύθο της κλίμας του 'Αρ- χείου ενάντια στους «Φραξιονιστές», δίνοντας έτσι ή- θικό κύρος και ενισχύοντας την κλονισμένη θέση του 'Αρχειομαρξισμού.

Η πικρή εμπειρία του Λ. Τρότσκι

Θα μείνει μνημείο κακοπιστίας ή συζήτηση που έγινε για την κατάσταση του κινήματος στην 'Ελλά- da την άνοιξη του 1932, συζήτηση πρόσωπο με πρό-

σωπο του Τρότσκι με τον Γ. Βισώρη. Δεν θα είχαν μεγάλη σημασία λαθεμένες καλόπιστες απαντήσεις του Βισώρη. Μα να εξαπατάς συνειδητά σε μια τόσο υπεύθυνη συζήτηση και για ένα τόσο σοβαρό ζήτημα τον συνουμιλητή σου, είναι αποκαρυστικό και ασυγχώρητο. Κι αυτόν τον άθλιο ρόλο ανέλαβε από επαγγελματική συνήθεια να τον εκτελέσει ο Γ. Βισώρης.

Αναλογισθείτε τι θα είχε προηγηθεί για να μπει από τον Τρότσκι ένα ερώτημα όπως αυτό: «Είναι μεγαλύτερη ή επιρροή του κόμματος στην ΕΓΣΕ από την δικιά μας;», πράγμα άλλωστε που αποκαλύπτεται και από την απάντηση του Βισώρη: «Το κόμμα κρατάει την ηγεσία με τεχνητά και βίαια μέσα». Και ακολουθούν ανάλογες τερατολογίες: ότι τα μέλη της οργάνωσης ήταν 1600, ενώ στην πραγματικότητα τα οργανωμένα μέλη δεν ξεπερνούσαν τα 250 σε όλη την Ελλάδα, ότι οι Φραξιονιστές ήταν 30 και ότι αρκετοί απ' αυτούς ξαναγύρισαν στο Κ. Κόμμα, λες και προέρχονταν απ' αυτό. "Ας αφήσουμε τη σύγχυση που χαρακτηρίζει τη θέση για το εθνικό ζήτημα που ήταν τόσο βαθεία διαποτισμένη από τα επίσημα στοιχεία του κράτους, ώστε να ακούσει ο Βισώρης, ύστερα από αυτό, ένα διεθνιστικό μάθημα από τον Τρότσκι. Ακολούθησαν και άλλες απαντήσεις γεμάτες ανακρίβειες, όπως π.χ. η εκκλησιαστική περιουσία ήταν μικρή κλπ.

Στο ντοκουμέντο που αναφέρεται στην κρίση της οργάνωσης του 'Αρχείου το 1934 ο Βήτα (Δ. Γιωτόπουλος) παρουσιάζεται να παραβιάζει τις μπολσεβίκικες αρχές. Μπολσεβίκικες αρχές ο Γιωτόπουλος, τι ειρωνεία!

Από το ανοιχτό γράμμα στα μέλη της οργάνωσης πάνω στην κρίση του ελληνικού τμήματος, δεν μπορεί παρά να θαυμάσει κανείς απ' το ένα μέρος, σ' όλη τη μεγαλοπρέπεια, τις ξεπερασμένες αρχαιομαρξιστικές μεθόδους, που μεταφέρθηκαν στο κέντρο της Διεθνούς οργάνωσης χάρις στην παραβίαση των αρχών που πρέπει να ρυθμίζουν τις σχέσεις των επαναστατικών οργάνωσης και όχι όπως λένε από την έλλειψη πείρας, και απ' το άλλο μέρος είναι να θλίβεται κανείς γιατί η παρουσία του Δ. Γιωτόπουλου στο Διεθνές κέντρο, το υποβάθμιζε αφάνταστα, τη στιγμή που σ' αυτό συγκεντρώνονταν όλες οι ελπίδες για την αναγέννηση του επαναστατικού κινήματος μπροστά στα τόσο κρίσιμα χρόνια που κυλούσαν, φέροντας την κοσμογαλαξιά και τον όλεθρο του Βου Παγκοσμίου Πολέμου. Έτσι υποχρεώθηκε ο Τρότσκι να γράφει: «Για μεγάλη μου λύπη το περιεχόμενο αυτού του γράμματος είναι απογοητευτικό στον υπέρτατο βαθμό. Το γράμμα είναι γραμμένο με ανήκουστη εχθρότητα και εξαιρετική κακεντρέχεια, ο τόνος του γράμματος πέρα για πέρα δηλητηριώδης». Και συνεχίζει άλλοι: «Αλλά ο σ. Βήτα έφερε μαζί του μια έτοιμη αρχή: «Εγώ είμαι η Διεθνής Γραμματεία». Όταν συνάντησε φυσική αντίδραση, έβαλε σκοπό να κυριαρχήσει σ' όλη την Διεθνή Γραμματεία με οργανωτικά μέτρα στα παρασκήνια. Έτσι συστηματικά

και με ένα σχέδιο, άρχισε πίσω από την πλάτη της Δ.Γ. και της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ένωσης, να υποδαυλίζει όλων των ειδών τις δυσανεκσίες, να εκθέτει την Δ.Γ., μη διατάζοντας να κάνει σκόπιμα ακόμα και ψεύτικες δηλώσεις κλπ.». (Από γράμμα-τα του Α. Τρότσκι που δημοσιεύτηκαν στην ΕΜΕ σ. 77).

Έδω είναι που ο 'Αρχαιομαρξισμός έδειξε την πραγματική του μορφή και επέτρεψε στον Τρότσκι να συνειδητοποιήσει το πρόβλημα του 'Αρχαιομαρξισμού και να καταλήξει σε ορθά συμπεράσματα προτείνοντας τα παρακάτω μέτρα: «Είναι απαραίτητο —τονίζει— να μελετήσουμε από πολύ κοντύτερα και πολύ σοβαρότερα απ' ότι κάναμε μέχρι τώρα, το παρελθόν των 'Αρχαιομαρξιστών, τη φιλολογία τους, τα αισθήματά τους, τις οργανωτικές τους μεθόδους, τις αιτίες των εσωτερικών τους σχισμάτων... στο βάθος, στο εσωτερικό της συνειδησής του είναι ξένος προς την Α.Α., προσχώρησε σ' αυτή μόνο έπεισοδιακά και προσωρινά». («Σπάρτακος» 6.7.1934 σ. 55).

Αυτές οι απόψεις, τόσο αντικειμενικές και θεμιλωμένες σε αρχές, είναι ένα σκληρό μάθημα για όλους αυτούς που τον παραπλάνησαν, άλλοι καλόπιστα και άλλοι δόλια.

"Ελλειψη αυτοκριτικής

Περμένουμε να δούμε ύστερα απ' αυτές τις θέσεις του Α. Τρότσκι, κάποια αυτοκριτική όχι με την καθιερωμένη διαδικασία αυτοκριτικής όπως γίνεται μετά τον θάνατο του Λένιν από τη γραφειοκρατία, υποκριτικά, με δουλικότητα και αυτοεξευτελισμό, αλλά με μια κριτική δημιουργική, που αναζητάει τις αιτίες που οδήγησαν στο λάθος, και που ανεβάζει το πνευματικό, ιδεολογικό και πολιτικό κριτήριο των αγωνιστών και δλόκληρης της τάξης. Παράδειγμα κλασσικό και τόσο διδακτικό έχουμε την ιστορία του Μπολσεβίκικου κόμματος. "Ολοι οι ηγέτες του ασφαλώς έχουν κάνει λάθη και ανάμεσά τους ξεχωρίζει το λάθος του Ζηνόβιεφ και Κάμενεφ στην προπαρασκευή της εξέγερσης. Αυτό όμως δεν εμπόδισε το Κόμμα στα χρόνια του Λένιν να έχει τον Ζηνόβιεφ πρόεδρο της Κ.Δ. στην ήρωική εποχή της, που ήταν το διεθνές επαναστατικό κέντρο, και τον Κάμενεφ σε υπεύθυνες ηγετικές θέσεις του Κόμματος και του σοβιετικού Κράτους. Δυστυχώς μια τέτοια αυτοκριτική για το σφάλμα της αναγνώρισης του αρχαιομαρξισμού σαν ελληνικού τμήματος της Δ.Α.Α. δεν ήρθε σε γνώση μας, κι ούτε ποτέ ακούστηκε κάτι τέτοιο, ούτε κι από την ομάδα που αποσχίστηκε το 1934 απ' τον 'Αρχαιομαρξισμό.

Το Διεθνιστικό Έργατικό Κίνημα της 'Αριστερής Αντιπολίτευσης ή όπως καθιερώθηκε αργότερα να ονομάζεται «Τροτσκιστικό», δεινοπάθησε σκληρά στη χώρα μας με την αναγνώριση του 'Αρχαιομαρξισμού από μέρους του Δ. Γραφείου που προκάλεσε σύγχυση σε μια μεγάλη και κρίσιμη ιστορική εποχή. Η

σκοτεινή σκιά που σέρνεται ανάμεσά μας από τότε, έγκυμονεί σήμερα σοβαρό κίνδυνο μέσα στις με πενιχρό εργατικό δυναμικό οργανώσεις, με την αναβίωση αυτών των μεθόδων, των τόσο αποκρουστικών, των γεμάτων με κακεντρέχεια, που δηλητηριάζουν την ατμόσφαιρα, όπως χαρακτηριστικά έγραψε ο Τρότσκι.

Πολύτιμο κεφάλαιο για τη νέα γενιά που έρχεται κάθε φορά στο προσκήνιο είναι η γνώση της ιστορικής πείρας του εργατικού κινήματος, κι η έπεξεργασία της για να βγούν τα κατάλληλα διδάγματα. 'Ιδιαίτερη σημασία έχει εκείνη της Α.Α., βγαλμένη από την θεωρητική αντιμετώπιση των προβλημάτων και την κοινωνική δράση. 'Η διανοουμενίστικη έγωϊστική και αναρχούμενη αντίληψη, που υπάρχει σ' ένα άρκετο βαθμό σαν κοινωνική συμπεριφορά και που εκδηλώνεται με το ότι η ιστορία αρχίζει από μένα, έχει σαν αποτέλεσμα να επικρατήσει για άρκετά πολύτιμα χρόνια, μια διασπορά των δυνάμεων που τους αποξενώνει απ' τη βασική επιδίωξη που είναι να ταυτιστούν και να αφομοιωθούν μέσα στον κύριο επαναστατικό κοινωνικό κορμό που είναι η εργατική τάξη. Κι όλα αυτά, γίνονται με αναφορά στην παράδοση του Μπολσεβικισμού που ήταν ο φορέας του προλεταριακού συγκεντρωτισμού, και συσπείρωσε γύρω του τις κοινωνικές δυνάμεις, τη μοναδική προϋπόθεση για τη νίκη και την οργάνωση μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας, χωρίς προνόμια και χωρίς διακρίσεις, συντρίβοντας το πνεύμα της ιεραρχίας, που πάνω του θρονιάστηκε το καρκίνωμα της γραφειοκρατίας.

Αυτή τη σοβαρή επιδίωξη που προϋποθέτει συνειδητή προσπάθεια, οι συντάχτες των «Τ ε τ ρ α δ ί ω ν» δς την χαράζουν έτσι που να φτάσουν σε κάποιο κα-

θορισμένο σκοπό. Αυτός ο σκοπός δεν πρέπει να περιορίζεται και να εξαντλείται στην περιγραφή των επιτυχιών και στο φόρο τιμής για τα ήρωικά θύματα του αγώνα μόνο, αλλά μαζί μ' αυτά και σε μια αυστηρή αντικειμενική καταγραφή και διαπίστωση, όσο είναι φυσικά δυνατόν, των λαθών και αδυναμιών, όπως παρουσιάστηκαν μέσα στις συγκεκριμένες συνθήκες και να διαπιστωθούν τα αίτια που τις προκάλεσαν. 'Αλλά μια τόσο υπεύθυνη δουλειά δεν μπορεί να την αναλάβουν άνθρωποι άκατατόπιστοι ή στοιχειά γεμάτα έποκειμενισμό που ξεκινούν με τη φιλοδοξία να προσαρμόσουν τα γεγονότα στα δικά τους μέτρα. «Τί μπορεί κανείς να βγάλει από τέτοια κούφια καρύδια; Τοῦτο δὲ μιλά μήτε στην καρδιά μήτε στην αφή», έλεγε ο Μαγιακόφσκι.

Όχι μόνο δεν βάζει κανείς περιορισμούς στη συγκεντρωση στοιχείων, μα επιβάλλεται σαν καθήκον η συστηματική περισυλλογή και μελέτη τους για να βγούν χρήσιμα συμπεράσματα και να φωτίσουν καταστάσεις και προβλήματα που διαγράφονται θαμπά στην ιστορική πορεία. Τα μηνύματα του Γκντάνσκ ανοίγουν μια σοβαρή προοπτική ανυπολόγιστης σημασίας στον τομέα αυτό.

Οι πληροφορίες που θα καταγραφούν πρέπει να έλεγχθούν με μεγάλη προσοχή, να προέρχονται από ντοκουμέντα των αντιπολιτευτικών οργανώσεων από την περίοδο της εμφάνισής τους, τη θεωρητική συμβολή τους και πέρα από τον τομέα της κοινωνικής τους δράσης, το πώς επιδράσανε μέσα σ' αυτόν και τελικά την ικανότητα προσαρμογής μέσα στις εναλλασσόμενες συνθήκες με τη δυνατή ακρίβεια και αντικειμενικότητα.

Αθήνα Δεκ. 1980

Μ. Σ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μπροστά στις κάλπες	Σελ. 1
«Εργατικό Κράτος» ή Γραφειοκρατικά Κράτη; Είναι καιρός ν' αποφασίσουμε	» 3
Συμβολή στην έπεξεργασία ενός σύγχρονου Μεταβατικού Προγράμματος	» 8
Μερικά στοιχεία στην Ιστορία του 'Αρχειομαρξισμού	» 24

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» εἶναι ὄργανο δυνάμεων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ποὺ τοποθετοῦνται γενικὰ στὸ χώρο τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Μαρξισμού.

Ποῦχουν δηλαδὴ ἓνα ξεκάθαρο ἀντιϊμπεριαλιστικό, ἀντικαπιταλιστικό καὶ ἀντιγραφειοκρατικό σοσιαλιστικό πρόγραμμα καὶ θεωροῦν ὅτι ὁ ἀπαραίτητος σοσιαλιστικός μετασχηματισμὸς τῆς Ἑλλάδας, καὶ κάθε χώρας, θάναί ἀποτέλεσμα τῆς ἀναπόφευκτης, σὲ μιὰ ὀρισμένη στιγμή, δυναμικῆς ἀναμέτρησης μὲ τὴν ἐνοπλὴ ἀντίσταση τῆς ἀντίδρασης, καὶ ἐπομένως ἀποτέλεσμα ἑνὸς ποιοτικοῦ πηδήματος, ἀπὸ μιὰ ἐξελιχτική γιὰ ἓνα διάστημα πορεία στὴν νικηφόρα ὁλοκλήρωση τῆς Ἐπανάστασης.

Ἐπιπλέον, δυνάμειν ποὺ θὰ χαράζουν μιὰ ὀρθὴ μεταβατικὴ ταχτική τόσο ἀπέναντι στὸ ταξικὸ κίνημα τῆς χώρας, ὅσο καὶ γιὰ τὴ νικηφόρα ἔκβαση τῆς πορείας πρὸς τὴν Ἐπανάσταση, ἔξω ἀπὸ κάθε σχεταριστικὴ, «μεσσιανικὴ» νοοτροπία καὶ πραχτική.

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» ἀγωνίζεται γιὰ ἓνα Σοσιαλισμὸ βασιζόμενο στὴν αὐτοκυβέρνηση, τὴν αὐτοδιεύθυνση, τὴν αὐτοτέλεια τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα, σοσιαλισμὸ βασικὰ ἀντίθετο στὸ σχῆμα τοῦ γραφειοκρατικοῦ κρατικοῦ «Σοσιαλισμοῦ», ποὺ στηρίζεται στὴν οὐσιαστικὴ ἐξουσία τοῦ «Ἐργατικοῦ» Κράτους, τοῦ «Ἐπαναστατικοῦ» Κόμματος καὶ τῶν ἐντεταγμένων σ' αὐτὰ Συνδικατῶν.

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» θὰ παραμείνει ὄργανο ἀνοικτὸ στὴν κριτικὴ ἔρευνα καὶ συζήτηση τῶν βασικῶν θεμάτων τοῦ σύγχρονου ἐπαναστατικοῦ μαρξισμού, δημοσιεύοντας κάθε σοβαρὴ συνεισφορὰ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἐπαναστατικὴ μαρξιστικὴ τάση, ὀργάνωση ἢ ἀγωνιστικὴ